

Gedichten

Hilda Ram

bron

Hilda Ram, *Gedichten*. De Seyn-Verhougstraete, Aalst 1906

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/ram_002gedi02_01/colofon.php

© 2016 dbnl



Hilda Ram**Haar leven en haar werk.**

Antwerpen's geliefde dichteres is niet meer.

Toen wij, onder eenen machtigen toeloop van vereerders, die 't zij in hare godsdienstige, 't zij in hare Vlaamsche gevoelens deelnamen, haar stoffelijk overblijfsel te Berchem in den familiekelder, bij die haars vaders en haars broeders ter ruste legden, baden mij hare beste vrienden, de taak te aanvaarden om in 'Belfort-Warande' hulde te brengen aan de talentvolle ontslapene.

Priester had ik mij liefst bepaald bij innig gebed voor de zielerust der vrome Christinne; oude vriend van haar en heur huisgezin, had ik liever den rouw mijns harten slechts in den engeren kring harer naaste verwanten uit te storten - het groote publiek, toch, had niets daarmee te stellen.

Mijn eerste antwoord, derhalve, was een weigering. Ik verzond de vrienden naar haar, die er eerst van allen voor aangeduid en best van allen voor toegerust was door hare innige betrekkingen met de betreurde dichteres - naar Hilda's hartsvriendin, Juffrouw Marie Belpaire. Men antwoordde mij, dat juist zij mij had aangewezen.

Wat zou ik doen? Geen verder tegenstribbelen hielp, mijn hart zelf spande wel eenigszins samen met mijne aanvallers.

Ik liet me gezeggen en aanvaardde de taak, ofschoon ik betreurde,

door ambtsbezigheden verhinderd, over zoo luttel tijds te beschikken, om ze ten uitvoer te brengen.

Men verwachtte, dus, geene grondige studie over de dichteres en hare gewrochten: men staat enkel voor eene ongekunstelde levensschets en een algemeenen blik over Hilda's talent en haar karakter, een eenvoudige uitboezeming des harten, eene nederige hulde aan eene echt Vlaamsche Vrouw gebracht.

Men beschuldige mij, eveneens, niet van partijdigheid of vooroordeel. Vast wel zie ik haar en haren arbeid aan met het oog der vriendschap; doch die vriendschap heeft juist haren grondslag op jarenlange ondervinding van haar karakter, van haren handel en wandel, van haar leven en streven - heeft, derhalve juist haren grondslag op werkelijkheid en waarheid.

I.

Mejuffrouw Mathilda Ramboux werd te Antwerpen geboren den 31 October 1858. Hare ouders behoorden tot den goeuden burgerstand. Hare moeder, die de smart heeft haar te overleven, is eene vrome Vlaamsche vrouw van den ouden stempel; haat vader, den 23 October 1899 overleden, was een rondborstige koene strijder voor de Vlaamsche rechten, een gul hart onder ietwat ruwe schors. Voor zijn doodsbeeldie schreef Hilda - en het was waarheid:

Daar ligt hij nu met saamgegevouwen handen,
Die nooit van rusten noch van duren wist
Haast drijkwart eeuws. Hij ligt in de enge kist,
Die nimmer menschenwang verdroeg noch -banden.

Hij had bereikt het doelwit van zijn streven:
Door noeste vlijt, door pogen onbevreesd
Zijn kroost te erlangen d'adel van den geest,
't Genot der kunst, en kennis, 't licht van 't leven.

In stilte heeft hij velen steun geboden,
 Den werkman was hij innig toegedaan,
 Met raad en daad hielp hij den kamp hem staan,
 Sprak hoop den droeven in en moed den blooden.

Hij toonde meer door werken dan door woorden
 Hoe hij in kracht en waarheid minnen kon,
 Door arbeid was het, dat hij 't hoogste won:
 Hem volgen liefde en dank ter zalige oorden.

Vader Ramboux schonk zijn talrijk kroost - een zoon en zeven dochters - eene uitgelezen opvoeding; dat ze tevens doorvlaamsch bleef, hoeft niet gezegd.

De jonge Mathilda, bij name, voltrok hare normaalstudiën in het gesticht van O.-L.-V.- Waver, en bracht vervolgens, om eene grondige kennis der Engelsche taal aan te werven, een jaar over in het Urselienengesticht van Upton, nabij Londen. Dan keerde zij naar Antwerpen terug, doch hield zich, buiten eenige bijzondere lessen, niet verder met het onderwijs onledig.

Wat wonder? Zij was er niet voor geschapen: haar geest, haar aanleg aanleg, laat ik zeggen, een aangeboren neiging dreef haar onweerstaanbaar tot de poëzie. En toch daar had ze nog geen wettig diploma voor, daar had ze, ja, nog geene normale studiën voor gedaan. Al wat ze van prosodie en dergelijks wist, was enkel opgedaan uit het lezen van dichters, instinctmatig opgevat en toegepast. 'Ik lees - zoo schreef ze zelf in 1885 - - "met aandacht en, ik hoop, met vrucht Van Duyse's Prosodie. Nu eerst zie ik mijne vermetelheid in. Ik heb begonnen te dichten, zonder te weten wat het was. Kunt ge gelooven, dat het grootste deel van mijn "Klaverken," ik kan misschien zeggen *gansch* het boekje gepend was, zonder dat ik wist, wat een trochee of eene iambe was? Hadde ik meer kennis gehad van de zaak, ik hadde nooit de pen durven opnemen. - Mijn allereerste werk was eene vertaling van Longfellow's Evangeline - in hexameters, denk eens na! Ik wist natuurlijk niet, wat hexameters waren; ik ging zoo maar voort *op den tast*..." En in een ander schrijven van hetzelfde jaar:

Ik heb Van Duyse's Prosodie onder handen. Wat ik daar allemaal in vind! Nu ben ik waarlijk beschaamd over mijne *would-be* verzen!

Daar verscheen, eindelijk, in 1884, haar eersteling: *Een klaverken uit 's levens akker. Drie idyllen door Hilda Ram*. En daar ging een kreet op in het Vlaamsche land, een kreet van bewondering en van nieuwsgierigheid tevens; 'Wat een lief boekje! hoe keurig, smaakvol gedrukt! Ja, zooals de uitgever De Seyn er ons heeft aan gewoon gemaakt. En de inhoud! hoe frisch en levendig! hoe eenvoudig en waar! hoe innig en roerend! hoe getrouw naar de na tuur, en toch hoe ideaal!... Maar wie is Hilda Ram?...' Ja, dat wist zoogoed als niemand, althans aanvankelijk. Doch lang duurde het niet, of ze was verraden; zelfs de post - maar die weet ook zooveel - bracht, enkele weken na het verschijnen van 't *Klaverken*, rechtstreeks naar de Meir en naar Hilda's woning een brief uit Holland zonder nader aanduiding dan: 'Aan Hilda Ram, letterkundige te Antwerpen.'

Al ontbrak het ook, hier en daar, niet aan afkeurende critiek, toch werd, over 't algemeen, het 'Klaverken' uiterst gunstig gelezen en warm geprezen; en het bracht zijne schrijfster in betrekking met tal van letterkundigen. Tot dan toe was zij - door hare natuurlijke schuchterheid wederhouden - even zoo vreemd gebleven aan al dezulken, als zij vertrouwd was en innig omging, sedert lang, met hunne werken. Slechts tot den heer Pol De Mont, die destijds te Doornik leeraarde, had zij het gewaagd zich om inlichtingen en terechtwijzingen te wenden, en 'veel' - zoo schreef zij zelf later - 'ben ik hem schuldig; aanmoediging en terechtwijzing heb ik hem in groote mate te danken. Zelfs mijn *Klaverken* had hij de goedheid voor mij te verbeteren.' Die goede betrekkingen hielden ook in Antwerpen nog een tijd lang aan, doch verminderden langzaam om ten slotte gansch op te houden, naarmate beider richtingen verder uit elkander liepen.

Tot de vrienden der eerste ure, om van meer andere te zwijgen, behoorden de ongenadige criticus van Vilvoorden, D^r J. Nolet de

Brauwere van Steeland, die aanvankelijk de arme dichteres den schrik op 't lijf joeg met het verzoek van een gedicht voor zijn album⁽¹⁾, verder de grijze Vlaamsche kamper J.A. De Laet, die na het verschijnen van het *Klaverken*, hare eerstvolgende stappen op het letterkundig gebied aanmoedigde en geleidde; de geleerde Herman Druyts, wiens lessen over de natuurkundige wetenschappen zij gretig volgde; dichter Jan Van Droogenbroeck, die haar vooral inlichtte nopens de prosodie en haar zoo doende zijne eigene kieskeurigheid mededeelde; kanunnik Muyltermans, hier zooals elders zijne dienstvaardige rol getrouw van het ontluikend talent aan te moedigen en te steunen; maar vooral Lambert Van Ryswyck, wien zij eene innige dankbaarheid gewijd had om al zijne belangstelling en vriendschap⁽²⁾, en hare kunstzuster Juffr. Belpaire, die zij zoo gemoedelijk 'mijn Mieken' noemde, en die haar tot het einde toe als eene ware zuster getrouw bleef.

Die kring van vrienden en bekenden zou zich in het vervolg aanhoudend uitbreiden, en het ware ondoenlijk desaangaande in bijzonderheden te treden. Zeggen wij liever, dat zij voor niemand onverschillig bleef, die hare overtuiging en haren kunstsmaak deelde, aan niets vreemd, dat haar droombeeld - de Vlaamsche taal en de Vlaamsche kunst - aanbelangde, en nooit aarzelde, waar het gold werken van verzedelijking of verchristelijking te stichten of te steunen.

Onvergeeflijk echter zou het zijn, zoo ik hier niet eerie afzonder-

- (1) Hij schreef me: 'Hij (de heer De Seyn-Verhougstraete) 'zond ook mij Hilda Ram's "Idyllen," welke mijne goede vrouw eerst las van A tot Z, en 't met mij naderhand eens was - ook met u - dat die stukken met fijnen opmerkingsgeest zijn geschreven. N^r 2 is het minst boeiend, en eentonig wegens al de staande verzen. Ook zijn er, hier en daar, Vlaamsche streekspraakwoorden: dat is alles wat ik op dat allerliefst boekje heb aan te merken.'
- (2) In tal van brieven drukt Hilda die dankbaarheid uit. 'Aldus, den 7 Juli 1894: Dat zijn nu sombere gedachten, niet waar? Ik moet bekennen, dat me die plagen tegenwoordig! Gij kent toch wel onzen ouden vriend Lambert Van Ryswyck? Hij heeft de laatste HH. Sacramenten ontvangen en is op het punt de groote reis te ondernemen. Hij is een van die, welke mij het eerst verwelkomd hebben op het veld der Vlaamsche letterkunde. Och! hoe weinig blijven er thans nog over, en 't is toch maar een goed tiental jaren geleden!....'

lijke melding maakte van twee der letterkundige vrienden, met wie zij in de laatste jaren in betrekking kwam. Ik bedoel de dichters J. Lenaerts en Aug. Cuppens, de beide keurige zangers, die de Limburgsche vlag zoo krachtig en koen ophouden, en door daden tonnen, dat het niet alleen 'daghet in den Oosten,' maar dat de zon er hoog en glanzend aan den hemel staat. Hilda gevoelde innig al de natuurlijkheid en de ongedwongenheid, al den eenvoud en de hartelijkheid der 'Verzekens' van Aug. Cuppens; zij had het vooral goed op - zooals overigens elk onbevooroordeeld lezer het moet hebben - met dien schat van poëzie, volksoverlevering en kunst tot een geheel versmolten in Lenaerts' 'Verdwijning der Awelen,' en toen dat degelijk gewrocht, door den dichter nog degelijker gemaakt, opnieuw en ditmaal in prachtuitgave verscheen onder den ietwat gewijzigden titel van 'De verdwijning der Alvermannekens,' bevatte het van de hand der Antwerpsche dichteres, als inleiding, eene hulde aan den dichter. En waar nu, in dit loopend jaar, door den Limburger zanger eene tweede perel aan de kroon der Nederlandsche letterkunde gehecht werd - zijn 'Oda en Ylfken,' sloot zijn dichtstuk met eene 'Narede aan Hilda Ram.' Eilaas! dat die bij eene stervende op haar smartenvol lijdensbed moest nedergelegd worden!

Doch keeren wij terug tot Hilda's letterkundige loopbaan.

Het *Klaverken* had haren naam bekend gemaakt, en zij was jong en werklustig. Ook volgde er thans een tijdvak van drukke bedrijvigheid. Er viel te studeeren; zij moest nog ingewijd worden in de eigenlijke techniek der kunst, en hare nieuwe vrienden stonden haar daartoe ter zijde met raad en daad. Zij had reeds een ruimen voorraad van vroegere dichtproeven; doch dat alles werd nu nauwgezet herzien en gewetensvol herwerkt. Wel druischte zij daarbij vaak aan tegen tal van moeilijkheden, waarin silbenmeting en rijm haar kwade parten speelden; doch zulks kon haar noch den moed noch den lust ontnemen om onverdroten voort te werken. Volhouden ondanks alle hindernis, was een trek van haar karakter.

Bij die vroegere proeven voegden zich aanhoudend nieuwe uit-

boezemingen van haren dichtergeest, en toen Lambert Van Ryswyck, namens het Davidsfonds, haar om eenen dichtbundel kwam vragen, kon zij hem eene verzameling aanbieden, waarvan slechts een door haar en hare raadslid uitgekozen gedeelte, in 1886, het licht zag onder den titel van *Bloemen en bladeren*. Eene keurige proeve van oud-metrischen verzenbouw, haar landgedicht *Verhuizen* verscheen in 1888, en bewees hoezeer de dichteres ondertusschen op de hoogte was gekomen van de techniek. Zij zelve spreekt in het alleszins merkwaardig voorbericht van dit werk over haar tastend rondzoeken aanvankelijk, over het licht dat haar opging in Van Droogenbroeck's bekroonde *Verhandeling*⁽¹⁾, over de moeilijkheden, waarmede zij verder te kampen had; en dat alles bewijst, zonderdat zij het zelf vermoedt, haren hoogen eerbied voor de kunst, haar helder doorzicht en hare noeste vlijt in 't arbeiden. Zij echter had het niet hoog op met dat voorbericht 'Ge zult, denk ik - zoo schreef ze mij desaangaande - over mijn "Verhuizen" tevreden zijn. Maar één ding zal er u in misvallen, gelijk het mij misvalt, en dat is... het voorwoord.' (21 Januari 1888). Mij blijft de vraag: waarom? onopgelost.

Een jaar later, in 1889, kwam haar bundel *Gedichten* van de pers. Zij nam er haar *Verhuizen* in op, evenals het grootste deel van *Bloemen en bladeren*; voor het overige volledigde zij het met nieuwe, onuitgegeven dichtstukken.

Kwam, in het voorgaande tijdvak, haar *Klaverken* reeds ernstig in aanmerking bij de jury voor den vijfjaarlijkschen prijs van Nederlandsche letterkunde, ditmaal voor het tijdvak 1885-89, kende de keurraad met eenparige stemmen den prijs toe aan Hilda Ram's *Gedichten*.

Wie echter bekroond wordt, wordt niet zelden bedild. Dat gebeurde ook hier. En zoo onverschillig als zij was voor het afbreken en gispn door andersdenkenden, zoo gevoelig was zij voor de handelwijze

(1) *Over de toepassing van het Grieksch en Latijnsch metrum op de Nederl. poëzie.*

van partijgenooten, van wie zij zich - 't zij te rechte, 't zij te onrechte - miskend waande. Vandaar heure klacht, later:

‘Niet fier, maar blijde was ik te moed,
 Toen ik voor 't eerst die gaaf (de dichtgave) heb bevroed.
 Ik heb er den Heer om geprezen,
 Dat hij macht mij schonk over 's menschen gemoed,
 Dat ik zaaien mocht het schoone en het goed.
 Maar... zij hebben te vroeg me een mantel omhangen,
 Den mantel der eer, den zwaren, den langen.
 Dra gingen nijd en afgunst hun gangen,
 Ze wierpen met slijk, spuwden 't gif der slangen.
 Och hadde ik mijn denken niet overgebrieft!
 Maar kom! als het God maar aldus belieft!’⁽¹⁾

Toch werkte zij onverdroten voort; te heftig zelfs; zoodat hare gezondheid er onder leed, en dat niet enkel hare vrienden, maar ook de geneesheeren heur aanmaanden haar geschokt zenuwgestel, en derhalve hoofd en verbeelding, eene noodzakelijk wordende rust te gunnen. Doch, ja, zulks was gauwer en gemakkelijker gezegd dan uitgevoerd. ‘Alle dokters - zoo schreef zij aan eenen lettervriend “- zeggen 't zelfde: Ge werkt te veel met het hoofd.” Ge hebt, gij, 't ook gezegd. Welnu ik werkte minder sinds eenigen tijd of zocht ten minste gemakkelijker werk. Maar ja! 't werd nog erger. Nu kan ik dagen lang zitten droomen en peinzen over gedachten, die mij invallen en die ik dan opschrijf en wegleg voor later. Zoo heb ik soms gelijktijdig vijf of zes onderwerpen aan de hand, en ze laten mij maar niet los. Ik zal maar terug gaan werken aan een enkel stuk seffens; of... ik beken zulks begonnen te hebben! 't Is proza! 't Zal er naar zijn.’ Dat schrijven dagteekent van 2 Februari 1891, en denkelijk is het prozawerk, waarvan zij hier gewaagt niet anders dan haar later verschenen roman *De Familie Schrikkel*, die zij, naar eigen bekentenis, lang voor zijn verschijnen opstelde. Reeds vroeger, in 1885, had Lambert Van Ryswyck haar aangeraden ook proza te schrijven; doch: ‘ik heb - zoo schreef zij toen - daar geen devotie voor!’

(1) *Wat zei, waat zong ‘dat kwezeltje’*; blz. 102.

De devotie was dus toch ten laatste gekomen, en, daarbij, ook voor het prozavak had ze talent te over.

't Was echter niet met dat proza alleen, dat ze zich onledig hield. In 1888 was haar de christen maëstro Edgar Tinel de 'Godelieve' komen voorstellen: 'Een nieuwsje, dat u zeker en vast genoegen gaat doen: M. Tinel, van wiens "Franciscus" gij gehoord hebt, is me komen aanspreken voor de woorden van een tweede oratorio, "Godelieve," waaraan we samen zouden arbeiden. Ik heb er lust en moed toe, en zoo onze lieve Heer mij hulp en tijd gunt, ga ik er mijne krachten aan beproeven... Ik heb reeds drie werken gelezen en daarin stof geput, zoodat het plan bijna in orde is. Tinel gaf de groote lijnen aan, maar laat mij toch vrijheid nog veranderingen bij te brengen. Indien ge iets bijzonders goeds hadt over Sinte Godelieve, vraag ik het in leen. Ik heb reeds de werken van M^w Bosboom-Toussaint, van L. Van Haecke en van Lefebvre.'⁽¹⁾ En 't bleef ook daar niet bij; in dezelfde brief lees ik nog: 'Ik heb nu iets anders af, eene idylle in den aard van die van 't Klaverken.'

Hilda's wankelende gezondheid - gevolg der vroegere overspanning van haren geest - verklaart ons waarbij het kwam, dat er door haar tusschen 1889 en 1894, buiten wellicht hier en daar een stukje in tijdschriften, niets werd ter pers gelegd; evenals hare drukke bedrijvigheid, destijds zelfs niet ten volle te dempen, ons uitlegt hoe zij op een zoo kort tijdverloop (1884-1899) zooveel heeft kunnen voortbrengen.

Eindelijk, in 1894, verscheen een nieuwe bundel, *Nog een klaverken uit 's levens akker*, betiteld; het werd, evenals hare *Gedichten*, gedrukt door den uitgever A. Sifter te Gent. Het maakte echter veel minder ophef dan zijn voorganger in hetzelfde vak. En geen wonder; men stond hier niet meer voor al het verrassende van een nieuw, een nog onbekend talent, en de eischen, aan de begaafde dichteres gesteld, waren thans veel hooger gestegen. Hoe menig an-

(1) Brief van 21 November 1883.

der kunstenaar, wiens eerste pogingen meestergrepen waren, heeft niet, te zijnen koste, dezelfde tegenbeden ondervonden!

Ten andere had de dichteres veel gewonnen in zaken van techniek der kunst, in keurigheid van taal en vorm, zoo was er - misschien juist dien ten gevolge - wel wat aan frischheid en ongeunsteldheid te loor gegaan: wat er van zij, ik denk, dat 'Op zes weken' en 'Tante-Moeder' van het eerste *Klaverken*, zoowel als 'Wanna' der *Gedichten*, altijd meer zullen roeren en beter gesmaakt worden, dan 'Klaar' en 'Boer Baltus' van haren tweeden idyllenbundel.

Ondertusschen scheen ook haar oorspronkelijke tegenzin voor het prozaschrijven meer te wijken: hare kunstzuster en hartsvriendin, Mejuffrouw M.E. Belpaire, stelde haar omstreeks 1893 voor, met vereenigde krachten eene verzameling uit te geven van sprookjes en vertellingen met het oog vooral op het kleine volkje; aanvankelijk dacht men aan eenvoudig vertalen uit Andersen, later besloot men rechts en links te putten uit Andersen, Grimm, Asbjørnsen, de *Fioretti*, enz.; men zou er schetsen en vertellingen bijvoegen van eigen vinding of door vriendenhand geleverd: de uitgever was dra gevonden, nogmaals de heer Siffer, en zoo kwam *Wonderland* tot stand, dat in vijf reeksen verscheen van 1894 tot 1899.

Inmiddels was ook de 'Godelieve' afgewerkt, doch wel gansch gewijzigd in den uiterlijken vorm. Het oorspronkelijk plan van den genialen toondichter was een oratorio in den aard van 'Franciscus'; wij vernamen het reeds vroeger uit den mond der dichteres. Het was in dien zin voltooid; doch er broeide een grootscher ontwerp, ondertusschen, in Tinel's brein. Er schijnt eenig misnoegen door te stralen in wat de dichteres daarover schreef, den 11 April 1891: 'Heb ik - zoo luidt het - u al gezegd, dat M^r Tinel een nieuw plan heeft opgebouwd voor zijn *Godelieve*? 't Moet nu een *Dramatisch Oratorium* worden. Daarmee kan ik bijna opnieuw beginnen. Ik werk er aan bij poozen, niet onophoudelijk. Ik hoop wel, dat die lieve Heilige mij 't een weinig zal vergelden, en zorgen zal, dat ik nooit het hoofd verlieze, in geen der menigvuldige zinnen door dat woord uitgedrukt.'

Dit misnoegen verergerde nog, toen, ten gevolge van spijtige omstandigheden, te Brussel de uitvoering van het muziekdrama plaats had met de woorden van den vertaalden Franschen tekst. Bij het vernemen dier aanstaande uitvoering, liet de dichteres haren oorspronkelijken tekst, in 1897, te Antwerpen bij Jan Boucherij verschijnen onder den titel: *Sinte Godelieve; muziekdrama in drie bedrijven en zes tafereelen*. Jammer dat de verontwaardiging haar elders een al te bitter woord afdwong! jammer ook, dat de prachtige uitvoering op den Nederlandschen tekst, te Leuven, in dit loopend jaar, slechts als een zwak gesuis haar lijdensbed heeft bereikt - een stervende echo in haar stervend oor!

Met nog eenen laatsten dichtbundel zou zij onze nationale letteren verrijken. 't Was een perel van drukkunst, die den keurigen uitgever J.E. Buschmann ter eere strekt. Hij verscheen in 1898 met den titel: *Wat zei, wat zong 'dat kwezeltje' Hilda Ram*; - ja, 'dat kwezeltje,' met zijne opzettelijke bijgevoegde haakjes, om te toonen, dat het bepaald eene benaming was: zóó moest het gedrukt worden. En reeds vroeger, in hare *Gedichten*, las men een stuk getiteld: *Het kwezelken, een ouderwetsch Refereintje op zijn Anna Bijns*; en aanvangende met:

Ze zeggen dat ik een kwezelken ben!
 Dat had ik mijn leven niet eens gedacht.
 Niet dat ik 't gaarne verblauw of ontken:
 De titel kwam enkel wat onverwacht
 En trok daarom op de zaak mijne acht.
 'k Ging aan 't denken, aan 't peinzen en 't zinnen
 Op aard en gewoonte en kleederdracht;
 Ja, zelfs beweeggrond bij mijden en minnen,
 Bij arbeid en omgang riep ik mij te binnen,
 En... 'k moest het bekennen, wanneer ik nu fijn
 Het een en het ander aaneen ga spinnen,
 Dan is 't geen verzinsel, dan is 't geen schijn,
 Dan moet ik warempel een kwezelken zijn!

Dat alles is een luchtig, gekscherend zinspelen op een gezegde, dat de dichteres ter ooren kwam. Toen, namelijk, haar eerste *Klaverken* verscheen, en iemand aan een der hoofden van de Antwerpene

Vlaamsche liberalen vroeg, wie of toch die Hilda Ram was, kreeg hij ten antwoord: 'Och, dat is zoo'n kwezeltje, dat verzen maakt.' De schalksche Sinjorin belgde zich niet, maar greep den bal in 't vliegen en speelde er behendig mede.

Was ook *Wat zei, wat zong* 'dat kwezeltje' haar laatste dichbundel, toch waren werkkraft en levenslust nog niet uitgeput. In 1899 verscheen - een overdruk uit *Het Belfort* - hare eenvoudig lieve vertelling: *Token en Toon*, een pereltje van gezond realisme, een boekje zooals ons lezend volk er niet te veel kan hebben. Om dienzelfden tijd (1898-99) kwamen ook te Maldegem van Victor Delille's pers, in de *Duimpjesuitgave*, de twee deelen van haren uitgebreiden roman: *De Familie Schrikkel*. Het zijn tafereelen uit het Antwerpsche burger- en volksleven, waarvoor de schrijfster hare typen in den kring harer omgeving heeft gezocht, bestudeerd en geconterfeit. Men hoeft zulks niet van elders te weten, om het aldra bij de lezing zelf op te merken, zoodanig zijn ze naar de natuur geschilderd.

Nog een laatste schetsje, *Slachtoffers voor Transvaal* (in *Antwerpsche spreekwijs*) schonk zij aan *Dietsche Warande-Belfort* (1901, I, bl. 29) en daarmede sloot zij hare letterkundige loopbaan.

Want sedert eenen geruimen tijd reeds waren er treurige dagen voor haar en voor hare dierbaren aangebroken. Een eerste rouw in het gezin dagteekende van enkele jaren vroeger, het verlies van den eenigen en geliefden broeder Leon, aan wiens nagedachtenis zij het gemoedelijke dichtstukje *Het Kruisbeeld* wijdde⁽¹⁾. Nu in de laatste jaren eischte de dood aan het gezin offer op offer af: eerst was 't een engeltje, het kind eener jongere zuster dat enkel de oogen opende om zijnen ouders een laatste vaarwel te schenken: dan volgde het eenige dochttertje harer zuster Louise, dat de onverbiddelijke aan de armen zijner ouders ontrukte om het ten hemel op te voeren; daarna overleed haar vader, de rondborstige Vlaming die, door meer dan één aanval van beroerte getroffen, maandenlange zorgen gevraagd had, en maandenlange treurnis verwekt in het droevig vooruitzicht. Zijn oudste broeder, tot de laatste tijden zijn onafscheidbare gezelschap

(1) *Wat zei, wat zong*, bladz. 56

en vriend, vervoegde hem weldra in 't andere betere leven: 'Ik heb het toch zoo noodig - schreef Mathilda aan een harer oude vrienden, den 27 December 1899, - 'mijn gemoed eens te verlichten, en dan zoekt men liefst zijne oudste, getrouwste vrienden op en bijzonder nog die, welke ook al eens aan zwaarmoedigheid lijdten. 't Is niet dat er alweer een nieuwe slag op ons gevallen is, alhoewel hij misschien hangende is: vaders oudste broeder ligt nu weder op sterven. Ik ging hem gisteren bezoeken, en mijne gedachten kunnen niet weg van hem. Och! ware hij maar al in zijne rust! Dat zal nu viermaal achtereen om de zes weken een sterfgeval in de familie zijn.'

En haar eigen toestand? Ach! hij was ondertusschen die eener ware martelares. Mathilda was reeds sedert eenigen tijd lijdend; jammer genoeg! er denkelijk geen erg in ziende had zij gezwegen, en toen zulks, na maanden, niet langer kon volgehouden worden oordeelden de geneesheeren eene operatie volstrekt noodzakelijk. Deze had plaats, en - naar men zei - met goed gevolg, den 28 Juli 1899. 't Was echter niet van langen duur: de arme dichteres herviel weldra, en door het lichamelijk lijdten, gevoegd bij al den smartelijken rouw, die juist in de volgende maanden het gezin trof, groeide ook haar zieleleed meer en meer. Zij zelve beschrijft het in den laatst aangehaalden brief: 'Zie, zoover ben ik nu gekomen en heb mijn best gedaan om ordentelijk te schrijven, maar daar zal 't nu wel mee gedaan zijn. Door mijne wond schiet daar eene verschrikkelijke scheut, die de pen uit mijne hand doet vallen. Zoo gaat dat nu maar aaneen. Mijne zenuwen zijn gansch ontredderd, en ik weet niet of ik nog wel ooit op zijn effen kom. Maar de lichamelijke pijn heeft nog niets tegen het zieleleed... Lezen en schrijven gaan in het geheel niet, en ik zit gansche dagen te bedenken hoe gelukkig ik geweest ware, hadde de Heer mij gewild in Juli laatstleden. Maar zoo gaat het; die er te veel zijn, gelijk ik, blijven er loopen, en die er noodig zijn, haalt men weg. Och, vergeef mij dit alles te vertellen: 'k moet het toch aan iemand kunnen klagen.'

Dat gedroomde, wrange geluk van ‘door den Heer gewild te worden’ zou weldra het hare zijn, echter niet zonder nieuwe en grooter smarten; haar lijdensbeker was niet geledigd; nog de droesem wachtte haar op den bodem.

Het oude vaderlijk huis, waar vóór jaren zoovele heldere stemmetjes van gelukkige en vroolijke kinderen zich aan het bedrijvig getink en gebons van hamer en aanbeeld paarden, en dat allengsken lediger liep en treuriger werd, terwijl tevens het smidsvuur uitstierf met zijnen nasleep van beweging en leven, het vaderlijk huis moest in December 1899 verlaten worden, om, ten gevolge der onteigening, onder den moker te vallen der afbraak. Aldus werd, om zoo te zeggen, alles, zoowel in 't stoffelijke als in 't zedelijke, rondom de arme dichteres gesloopt. Toch schreef zij: ‘Dat wij dit treurig huis verlaten, dat van niets dan dood en droefheid spreekt, is een goed.... Ik tracht er naar, hier weg te zijn; want ik kan niet zeggen hoe zwaar mij het leed nog weegt. 't Is of het nooit beteren zal.’ En met het oog op de nieuwe woning: ‘t Is (in de Van-Leriusstraat) de hoek van het park, waar gedurig boomen en gras en vogelen te zien zijn. Me dunkt, dat we daar zullen herleven. Wij hebben 't allen noodig; want we kunnen toch maar niet op onzen stel komen.’

Herleven? De arme! zij zou er slechts voor enkele maanden, voor één zomer, wat uitzicht hebben op Gods lieve natuur, op de haar zoo dierbare boomen, gras en vogelen. En dan nog, welk een zomer! In Juli 1900 werd er door de heelmeesters tot eene nieuwe operatie besloten. De lijderes onderstond ze nogmaals, in het Sint-Camillusgesticht, en na eenige weken kon ze schrijven: ‘Ik ben, God dank! genezen. Morgen mag ik naar huis. Ik voel me op het minst tien jaar verjongd; en dit zal zoo blijven, zeggen de geneesheeren.’

IJdele begoocheling, die alweer niet lang duren mocht!

Nog stak zij, in het najaar, eene reis aan om een bezoek te brengen aan eene gezellin harer kostschooljaren, kloosterlinge in Hamont, die haar leven lang een harer beste vriendinnen bleef, en

verder aan hare zusters te Luik en te Dinant gevestigd: het scheen haar een herleven: inderdaad was het een laatste vaarwelreis. Reeds in October werd zij gedwongen te bed te blijven, terwijl tevens hare folteringën immer aangroeiden. Zoo sleet zij de lange, droeve wintermaanden van het vorige jaar.

Ook de lente bracht geene verkwikking, en langzamerhand moest aan de laatste hoop op behoud worden verzaakt; den derden Paaschdag, 9 April, werd het eindelijk noodig geoordeeld haar de HH. Sacramenten der stervenden toe te dienen. Zij ontving ze met de roerendste gesteltenissen van geloof en godsvrucht, van overgeving en berusting in Gods goeden wil.

Vrome christene vrouw, als zij haar leven lang geweest was, volhardde zij in die zelfde gevoelens, die haar rechthielden in het onverpoosde lijden, nacht en dag, der treurige volgende weken, en toen zij dat lijden eindelijk, te middernacht den 12 Juli, was doorgeworsteld, sloot zij de oogen met het vaak vroeger, maar vooral dien laatsten avond herhaalde: '*Fiat voluntas tua!*'

Het was eene goede gedachte op heur doodsprentje hare eigene woorden te plaatsen, getrokken uit de *Godelieve*:

'O arme vrouw, uw lijden is gedaan,
 Ten goede komt u wat gij hebt verdragen,
 Ze zijn nu heen, die kommervolle dagen,
 Voorbij is smart en treurnis, droef getraan.
 Kom, neem uw plaats in 't juichend maagdenkoor;
 Kom, u doortintle de eeuwige liefdeglor!
 Zie, hoe de hemel zich om u verheugt,
 Hoe roze martlaarsglans u komt omglimmen!
 Hoor, hoe van de aarde stemmen opwaarts klimmen,
 Uw goedheid roemend en uw sterke deugd!
 Geniet het loon van wat ge leedt en wrocht;
 Zie uwe beden, door Gods welbehagen,
 Alreeds de rijpste, schoonste vruchten dragen.
 Juich, juich, nu om hetgeen gij lijden mocht!'

II.

Een ander doodsprentje der ontslapene luidt aldus:

‘Zachte, toch heldere ster aan den Nederlandschen letterhemel, - ster, wier glans nooit door een minder reinen sprankel werd beneveld, was zij de geliefde dichteres van het Vlaamsche volk, *haar* volk, welk zij zelve zoo innig liefhad. Uit het hart opgeweld, drong hare poëzie tot de harten door, lichtend en stichtend, roerend en zalvend.

‘Vrome Christene, zonder vaar noch vrees, kende zij niet alleen geen weifelen, waar het haren godsdienst gold, maar zij was een engel van godsvrucht en van deugd.

‘Teeder minnende dochter, zuster en vriendin, was zij voor hare dierbaren een schat, wiens verlies aan hunne harten eene ongeneesbare wonde toebrengt.

‘Haar gezin zal om dien ontnomen schat blijven treuren. Moge het Vlaamsche volk zijne dichteres niet vergeten! Moge de Heer zijne dienaress bekronen!’

Dat beeld, met enkele lijnen geschetst, is waarheid. Laat ik het in zijne hoofddeelen een weinig bijwerken en uitbreiden.

De dichteres werd meermaals en warm geprezen: toch ontbrak het ook niet aan afkeurende critiek.

Ja, ze *fabrikeerde* geen neveligen onzin; ze zocht het niet in zonderlingheid, die men vaak met den valschen naam van eigenaardigheid stempelt; zij was geen dweepster met tranen van somberen weemoed, wrevele levenszatheid en grondelooze vertwijfeling; en daarom was zij ondichterlijk, alledaagsch, bekrompen; met één woord, zij was zoo een soort van zwaluw, gestaag rondfladderend, nu rechts dan links, over den grond, zonder ooit hooger vlucht te nemen.

In werkelijkheid: hare Muze was te waar, te menscheijk en te christeljk; zij was te door en door Vlaamsch, om in de oogen harer tegenstrevers veel genade te vinden, of, ja, rechtvaardigheid.

Wij blijven bij dergelijke beoordeelingen niet langer stil; wij zullen ze noch verder aanhalen, noch pogen te wederleggen: het artikel aan de gedachtenis der overledene gewijd is geen strijdschrift.

Zullen wij nu onze dichteres onvoorwaardelijk en onvermengd prijzen?

Ik ken geen enkelen schrijver, ja niet eenen kunstenaar, voor wien zulks naar strikte waarheid het geval is; des menschen werk zal of kan nooit het ideaal der volmaaktheid ten volle bereiken.

Ook Hilda's talent heeft derhalve zijne schaduwzijden, zijne zwakke kanten; doch zonder ze te loochenen of ja te verhelen, is het wel niet de rol eener bezadigde critiek, en nog veel minder de onze, de schaduwzijden op den voorgrond te plaatsen en nog zwarter te kleuren, of die zwakke kanten bij voorkeur uit te stallen en er het krachtigere zooveel mogelijk achter te verduiken, zooals meer dan een harer bedillers het deed⁽¹⁾.

Om echter mijne persoonlijke denkwijze niet op te dringen, en om tevens deze hulde aan de ontslapene meer karakter van algemeenheid te geven, late men toe, dat ik niet enkel en louter mijn eigen gevoelen uitdruk, maar liever en breeder dat van anderen aanhale, met welke ik overigens meestal zelf instem.

Hilda's eerste *Klaverken* werd, o. a. besproken in *Het Belfort* (1886, bl. 537). 'Eene milde inborst' - zoo luidt het daar over het kenmerk van het talent der dichteres - 'met eene diepe opvatting, een breed besef van 's menschen gemoed, ten dienste van een rijke inbeeldingskracht, ter schepping en schikking harer tafereelen.' En verder na afzonderlijke bespreking der drie idyllen: 'Natuurlijke eenvoudigheid schijnt vooral de hoofdbegaafdheid der dichteres te zijn; doch het besef dier natuur, welk zij zoo eenvoudig weergeeft en afschildert, is het kenmerk van eene diependenkende ziel, van een gevoelig hart, van rijke geestvermogens. In hare siervolle inbeelding, door vernuftige beradenheid gemend, heeft zij keus in overvloed van zuiver schoons, om alle wanluident kletterend klatergoud op zijde te laten. En toch zijn hare karaktertrekken zoo

(1) Toch zullen, denkelijk, sommigen van meening zijn, dat ik wel te veel en te onvoorwaardelijk prijs. Meng gelieve in 't oog te houden, wat mijn schrift is: in eene critische studie over de schrijfster zouden zwakheden en gebreken niet mogen over het hoofd gezien worden: in eene hulde aan hare nagedachtenis is zoo iets niet op zijne plaats.

fijn gevoeld, zoo juist gepast wedergegeven, zoo dichtelijk afgeteekend en nauw verbonden met het verhaal.'

Datzelfde jaar drukte *Het Belfort* (bl. 622) eene breedvoerige critiek over *Bloemen en Bladeren*; zij was van de hand van den geleerden Pater Serv. Dirks. Bepalen wij ons bij twee uittreksels van algemeenen aard. Na verschillende stukken afzonderlijk besproken en geprezen te hebben, zegt de schrijver (bl. 627): 'Is er nu op Hilda's poëzie volstrekt niets aftewijzen? Is die zoo volmaakt dat er de critiek eigenlijk geen vat op heeft? Om de waarheid te spreken, ik heb hier en daar, onder het lezen, wel eens bij mij zelven gezegd: dat vers dunkt mij wat zwak; ik zou hier een ander woord gebruikt hebben, of wel: die oversprong komt mij wat hard voor; - doch dat gebeurde zoo zeldzaam, dat ik het de moeite niet waard geacht heb die weinige plaatsen te onderstrepen.'

En ten slotte (bl. 629) stelt Pater Dirks de vraag: 'Waarin bestaat nu wel het eigenaardige, de bijzondere stempel, het echt dichtelijke van Hilda's talent? Als ik, in mijn oordeel, op eigen gewaarwordingen, op den ontvangen indruk mag voortgaan, dan durf ik beweren dat de ziel van die poëzie de Weemoed is. Niet echter de Byroniaansche weemoed die tot wanhoop voert; niet die dwepende zwartgalligheid van *René*, door Chateaubriand in de mode gebracht en die zoo veel onheils stichtte; noch ook die laffe gevoeligheid, die ziekelijke toestand dien de Franschen met het woord *incompris* aanduiden; maar een zachte, stille weemoed, die, wel verre van aan de ziel haren vrede te ontrooven, integendeel, een weldadigen invloed op haar uitoefent. Ik zou dien weemoed willen beschrijven met die twee zoo vreemd aaneengekoppelde woorden, waarmede Homerus de gemoedsaandoening schildert van Andromache bij het scheiden van haar gemaal - eene stille, kalme, diepgevoelde vreugde die zich in tranen lucht geeft. Geen wonder; die vreugd komt voort uit de christelijke zelfopoffering; uit eene belanglooze menschenliefde, uit het bewustzijn dat men voor anderen, niet slechts iets gedaan, maar ook iets geleden heeft. In het offer is ook bitterheid, omdat het door een menschenhart wordt daargebracht, op de

puinen van het egoïsme, maar dat bittere wordt verzoet door de genade en door de innige overtuiging dat men iets gedaan heeft waardoor men waardig is onder Gods kinderen gerekend te worden. Zulk een zaligen weemoed zal ook Jezus gevoeld hebben, toen hij, bij de voltrekking van zijn offer, in de volheid zijner liefde, den overwinningskreet slaakte: alles is volbracht!

‘Dat deze de echte geest is van Hilda's poëzie, zeggen mij de drie versregels waarmede zij *Wanna* en den heelen bundel besluit:

Zij wist nu dat haar offer was aanvaard
En in heur boezem woonde een stille vrede,
Een blijheid, als geen menscheijk hart ooit kende.

‘Gelukkig de mensch die dat gevoelt: gelukkiger nog de dichter die dat gevoel aan anderen weet mede te deelen. Want dat is zijne zending - te leeren, te troosten, te bemoedigen - de lastbrief dien hij, met zijn talent, van den Hemel ontvangen heeft. Moge onze Antwerpsche Dichteres, die dit alles zoo wel begrijpt, zoo innig gevoelt; die haren lastbrief reeds in zoo ruime mate, zoo moedig vervuld heeft, immer voortgaan hare lotgenooten door haar dichtertalent wel te doen. En terwijl God haar een zoo buitengewoon vermogen verleend heeft om harten te ontleden, zielewonden te ontdekken, en karakters te schetsen, zal zij ons, hoop ik, nog dikwijls onthalen op zulke lieve, dichterlijke volksnovellen, waardoor zij ons beurtelings eene onschuldige vroolijkheid en een zachten weemoed in het harte zal brengen.’

Toen Hilda's *Verhuizen* in 't licht kwam, vond het een ernstigen en strengen - 'k zeg niet onrechtvaardigen of ongunstigen - beoordelaar in Dr H. Claeys, den redenaar-dichter. Vinding, uitwerking, metrum, alles werd getoetst aan de eischen van waarheid en kunst; doch, zonder de zwakke kanten van het werk te verhelen, uitte de bevoegde recensent over *Verhuizen*, welk hij ‘eene gelukkige vondst’ noemde, het volgende vlelend oordeel: ‘De lezing van het landgedicht zelf zal doen zien hoe het verhaal ingekleed is, wat ruime plaats door de eigenlijke beschrijving van huis en verhuizing wordt

ingenomen, hoe schrander opmerkzaam de geest der dichteres alles gadeslaat en opneemt, hoe zij het menschenhart doordringt en in de uitingen des gevoels de juiste toetsen grijpt, hoe zij de sprekende trekken weet te kiezen om het karakter der personen en de natuur der zaken naar waarheid en leven te schetsen.

‘De verdiensten van het werkje zullen den lezer zóó stemmen dat hij zich niet ophoude bij vragen als deze: Is ‘Verhuizen’ niet voor een groot deel enkel beschrijven om te beschrijven, de vorm om den vorm, de kunst voor de kunst? Welk hoofdgedacht huist in dien fraaien vorm? Maakt dit landgedicht ten slotte dien weldadigen verkwikkenden indruk op het hart dien een genre-tafereeltje uit het buitenleven als van zelfs meëbrengt, wanneer het eene ingeving is des harten en, niet enkel tot verlustiging der verbeelding geschetst, belangstelling wekt door roerende waarheid van gevoel?’

‘De dichteres zal buiten twijfel het effect hebben bekomen dat zij heeft gewild.’

En wat verder: ‘In het landgedicht hervindt men dezelfde manier (als in het *Klaverken*) die der dichteres onderscheidend eigen is; dezelfde opmerkzaamheid die ook de minste bijzaken niet verwaarloost; dezelfde juistheid en levendigheid van lijn en kleur, hoog te waardeeren hoedanigheden voor de beschrijvende poëzie.

‘Niemand daarbij zal ontkennen dat het verhaal langs natuurlijke, rechte wegen naar zijne ontknooping wordt geleid.’

Wil men ook eene beoordeeling over het talent der dichteres ter gelegenheid van een harer prozaschriften, zoo verzenden wij naar die van den heer F. Dryvers in *Warande-Belfort* (1900, I, bl. 281). Daar lezen we, onder meer: ‘Hetzij de schrijfster het Antwerpsche burgersleven afmaakt, hetzij ze met eene zekere voorliefde ons in een stil Limburgsch dorpken laat verpozen, altijd is het eene schildering naar de werkelijkheid; dat is doorleefd, en dat is doordacht. Vooral moeten wij in Hilda Ram bewonderen dat zij met geringe middelen zooveel uitwerkt.

‘Vestigen wij nogmaals onze aandacht op de karakterschildering: in de toestanden, waarin zij hare personen plaatst, in hunne hande-

lingen en woorden is er dikwijls iets fijn geestigs, iets schalksch en toch roerends tevens; iets dat den glimlach op onze lippen wekt en terzelfdertijd diep in het herte grijpt.' En wat verder: 'Zoo is gansch het gewrocht eene, wij zullen wel niet zeggen, machtige, maar fijn vrouwelijke schepping. Als dusdanig zal het eene bijzondere plaats in onze letterkunde innemen. Wel zullen sommigen oordeelen, dat het geheele een mengsel is van realisme en idealisme en dus geene vaste strekking houdt: wat ons betreft, wij denken dat een schrijver zich aan geene school moet gelegen laten, maar wel natuurlijk schrijven volgens den aanleg van zijnen geest en van zijn hert. En wanneer die geest en dat hert onverdorven zijn en daarbij over scheppings- en zeggingskracht beschikken, zullen wij zijn kunstwerken met wellust smaken, zij mogen dan idealistisch of realistisch zijn, subjectief of objectief. Liefst toch zijn ons die werken, waarin de kunstenaar het beeld zijner eigene schoone ziel op de meest stoffelijke werkelijkheid inprent, waarin hij ons de werkelijkheid te aanschouwen geeft om er ons zachtjes boven te verheffen. En dit doet de *Familie Schrikkel*.'

't Ware niet moeilijk tal van soortgelijke recensien aan te halen; doch dat blijven immer uitingen van persoonlijke gevoelens, wier waarde meestal afhangt van de mindere of meerdere bevoegdheid der recensenten.

Laat ik liever nog wat plaats gunnen aan de oordeelen over Hilda's talent geveld door de keurraden van den vijfjaarlijkschen wedstrijd voor Nederlandsche Letterkunde. Hier immers hebben we meer dan een enkel individuëel gevoelen: de richtingen toch, die men volgt, de stelsels, die men aanleeft, de beschouwingwijze, die daaruit volgt, zijn bij de leden van zulken keurraad, niet alleen van nature zeer verscheiden, maar meermaals tegen elkander aandruischend; de geopperde gevoelens zijn dus veel minder eenzijdig, en het verslag, dat het gevoelen der meerderheid moet weergeven, en, ja, dus noodig, de ongunstige zijde niet mag verduiken schenkt des te meer gewicht aan de waardeering.

Driemaal werden het talent en de werken onzer dichteres besproken in die verslagen.

De eerste maal - voor het 7^e tijdvak (1880-84) - kwam reeds haar eersteling, *Een Klaverken*, in aanmerking voor den prijs met de *Rijzende Blaren* van Jan Van Beers. Geen kleine lof, voorwaar, ligt in dat feit zelf. En het oordeel van den keurraad? ‘*Een Klaverken uit 's Levens Akker* - zoo zegt het verslag van den kieskeurigen J.A. Van Droogenbroeck - is een eerste werk. De jury houdt dit boek voor het gewrocht eener rijkbegaafde dichteres, die eerbied heeft voor de kunst en er zich ernstig op toelegt, hare stukken zorgvuldig af te werken. De eerste der drie idyllen, *Op zes weken*, is eene der fraaiste schilderingen van het eenvoudige burgersleven, die in onze literatuur bestaan; zij verdient voorzeker eene plaats naast Messcherts *Gouden Bruiloft*, en komt misschien wel onmiddellijk na Van Beers' *Begga*. De tweede, *Tante-Moeder*, bewijst dat de dichteres niet alleen met uitmuntend talent weet te schilderen, maar ook weet te verhalen en het hart der lezers diep te roeren; hier is meer vinding en de inhoud grijpt diep aan.

‘Het laatste stuk, *Vondelingen*, is min gelukkig van keus en leiding doch het behelst eene menigte bewonderenswaardige natuurschilderingen.

‘De stijl is zuiver, de woordenkeus smaakvol en verrassend door juistheid en, wordt soms een dialectwoord of eene wending uit de volkstaal gebruikt, zoo gebeurt dit met zooveel tact en gepastheid, dat deze niet schaden, maar door hunne eigenaardigheid nog meer kleur bijzetten. Eenige leden maakten opmerkingen nopens den versbouw; zij zouden liever 't zij berijmde, 't zij metrische verzen gebruikt zien in stede van blanke verzen, die wel eens in gewoon proza dreigen te verlopen.’

In het volgende tijdvak dezer wedstijden (1885-89) werd, zooals wij reeds vroeger zeiden, Hilda's bundel *Gedichten* bekroond, en dit wel met eenparige stemmen. Ze stond echter nogmaals, evenals den voorgaanden keer, tegenover een geduchten medekamper. Hooren wij de uitspraak van den keurraad, aangeboekt door de wel versneden pen van zijnen verslaggever Theo Coopman: ‘Het kenmerk van Hilda Ram's *Gedichten* is, vooreerst, de groote kiescheid in de keuze der onderwerpen. Wel is waar zijn er verscheidene, in de kleinere, die

van niet veel gewicht zijn of voor welke - inzonderheid de lyrische - zij nog niet gansch voorbereid schijnt. De dichteres moet het zelf gevoeld hebben: zij bewerkte ze met minder zorg dan de grootere, waarin zij hare meerderheid laat gevoelen en gelden, in zoover dat de beoordeelaar zich afvragen moet wat het meest bewondering verdient, of de rijke verscheidenheid der stof, de zuiverheid van opvatting, of de meesterlijk gebouwde verzen, bijzonderlijk de metrische.

‘Sommige deelen van *Wachtend* en van *Verhuizen* behooren tot de uitmuntendste brokken, die in onze letterkunde sedert jaren geschreven zijn....

‘Hilda Ram's *Gedichten* zullen, over het algemeen, om hunnen eenvoud en omdat zij spreken tot de verbeelding en tot het gemoed, evengoed begrepen en genoten worden door den gewonen lezer, door de groote gemeente, als door den bevoegden kunstgenoot, die ze nogmaals en herhaaldelijk zal ter hand nemen, om het volledig verband tusschen hunne innerlijke en uiterlijke beteekenis en waarde na te gaan en te schatten, en eindelijk te bevinden dat, uit vele stukken der Antwerpsche dichteres, een menschenhart spreekt, eene warme zielvolle stem stijgt, gedragen op de wieken eener doorgaans zoetvloeiende en welluidende dichterlijke taal, welke niet als die van Pol de Mont gansch en uitsluitend de aandacht van den ontwikkelden lezer op zich trekt, maar wier rijkdom van tonen of schoonheid van vormen niettemin de bewondering afdwingt, daar zij zich bepaalt bij de getrouwe en vaste, immer bescheidene uitdrukking van de gedachten en gevoelens der zangster. Dezer ernstige, bewogen stem vergt, ter behoorlijke begeleiding of inkleeding, een gebonden, gestrengen stijl, ingetogen als de melodie des orgels. In dien zin - de harmonische en natuurlijke overeenstemming tusschen inhoud en vorm - is Hilda Ram's werk volledig en wordt het des te aantrekkelijker omdat de geofende kunstenaress als 't ware de eigen schaduw wordt van de dichteres, waardoor deze nog meer en beter in het licht komt en de stroom van sympathie tusschen het hart van den lezer en dat van de schrijfster door niets meer afgeleid of onderbroken wordt.

‘Uit dat alles kan nu wel eenige eentonigheid ontstaan, doch

deze wordt ruimschoots vergoed door Hilda Ram's groote gave van opmerking, haar overigens veelzijdig talent, dat evenzeer uitblinkt in het tragische als in het louter beschrijvende.'

In het negende tijdvak (1890-1894) kwam de tweede Idyllentrits ter tafel van den keurraad: 'De rijkbegaafde dichteres van *Een Klaverken uit 's Levens Akker* en van de bekroonde *Gedichten* - aldus het verslag - bood ditmaal, op de haar eigen zedige wijze, *Nog een Klaverken*. En, in dit *Klaverken* is er een blad, het stuk *Krukken-Mieken*, dat, om zijne nette bewerking, zijnen boeienden inhoud en roerenden toon, niet onderdoet voor het schoonste en beste, dat onze letteren reeds danken aan Hilda Ram.'

Minder gunstig - en, naar mijn bescheiden oordeel, te recht - is ditmaal het gevoelen over de beide andere blaadjes van het drietal, die den keurraad als 'wat te haastig geplukt' voorkomen. Voor nummer één: *Klaar*, bepaalt zich echter de critiek tot den uitwendigen stoffelijken vorm: metrum, rhythmus en wat dies meer. En dan sluit het verslag met dit getuigenis: 'Hoe het zij, en al is *Boer Balthus*, als vinding in 't geheel niet gelukkig getroffen, de kleine bundel geeft nog altijd de beste blijken van de gunstige zijde onzer dichteres: de fijnheid van opmerking, het volhouden van de karakters, het, ten onzent, bijna gadeloos penseelen en, bovenal, Hilda Ram's frischheid van schildering.'

Mocht ik thans - na, met opzet, deze zoo groote plaats aan het oordeel van anderen ingeruimd te hebben - beknopt mijn eigen gevoelen uiteen over Hilda's talent en werk, zoo zou ik vooral duiden op haren gezonden realistischen zin, die geene idealen uitsluit, maar veeleer najaagt en ze met de werkelijkheid zoekt te verbinden; op hare fijne opmerkingsgave, die karakters en toestanden zoo wel weet te vatten; op haar schildertalent, dat hare tafereelen tot in de minste bijzonderheden zoo frisch en waar, zoo levendig en belangwekkend afmaalt; op haren eerbied tevens voor taal en kunst, die hare Muze immer in den toom houden en haar voor alle onordelijke uitspattingen van de dichterdrift behoeden; op hare bezadigde en gegronde levensbeschouwing, die, ofschoon weemoedig getint, immer

zoo gelaten en ja bemoedigend blijft, als zij christelijk en geloovig is; op de reinheid van keus en behandeling, die den meest nauwgezetten lezer nooit aanstoet zal geven; op het edel doel, welk overal in hare schriften doorstraalt: geen eigen roem, zelfs geen louter genot voor den lezer, maar stichting, verbetering, veredeling.

Nog op veel meer diende geweest te worden; doch dit zij genoeg, bijzonder met het oog op al wat we reeds van anderen overschreven. Laat ik enkel er bij voegen, wat ik zelf in - een onuitgegeven studie aantekende nopens haren laatsten - bij mijne wete minder besproken - dichtbundel: *Wat zei, wat zong 'dat kwezeltje'?*

'Wat den vorm betreft, blijft de dichteres den eerbied getrouw, dien zij, in hare vroegere werken immer aan den dag legde voor de kunst en voor dezer eischen en voorschriften. Taal en stijl zijn zuiver en verzorgd; de verzenbouw is onberispelijk, zoo waar metra der Ouden worden gebezigt als waar nieuwere vormen de stof inkleeden. En zulks mag, mijns inziens, wel degelijk in aanmerking komen, niet enkel als een bewijs van meesterschap en kunstvaardigheid, waar thans bandeloosheid en willekeur maar al te veel door eene jongere school als eenige regel gehuldigd worden of, juister gezegd, tot dekmantel dienen van onmacht en knutselarij.

'Doch het boek bezit verdiensten van hooger rang. Wat de Antwerpsche dichteres ons aanbiedt, is echte poëzie en tevens opbeurende, veredelende poëzie; het is poëzie van het hart en van een rechtschapen hart. Poëzie van het hart! gemoedelijk en eenvoudig; ongekunsteld, zou men zeggen. En toch daar is kunst en veel kunst in het werk; doch die kunst ontsnapt aan het oog van den lezer en vergt, om ontdekt te worden, het oog van den kenner; omdat de dichteres zelve er niet aan denkt, veel minder nog uitstalling er van beoogt. Bij andere dichters, zelfs van de beste, zoo elders als hier te lande, treedt de kunst niet zelden veel meer op den voorgrond. Ik stelde mij wel eens de vraag, waarbij zulks mag komen, en 't ware een niet onbelangrijk onderwerp van vergelijkende studie. Wat er van zij wellicht is het niet van allen grond

ontbloot, redenen er van hierin te vinden, dat die schrijvers of uitsluitelijk eenig stelsel aankleven, óf eene nauw bepaalde richting volgen, of jacht maken of effect. Hilda Ram, daarentegen, heeft en kent maar ééne hoofdzakelijke bekommernis: hare denkbeelden en gevoelens vertolken zoo waar mogelijk, en ze aan anderen mededeelen in al hunne levendige frischheid.

‘En vandaar - en dit wel vooral in haren laatsten bundel - eene andere hoedanigheid en tevens verdienste: haar werk, namelijk, maalt ons de dichteres zelve af, zooals zij is en denkt en gevoelt. De titel van haar laatste gewrocht had - in plaats van *Wat zei, wat zong*, “*dat kwezeltje*” - met alle waarheid kunnen wezen: *Wat dacht, wat voelde* - niet de kunstnares - maar “*de Vrouw*” *Hilda Ram*. Haast geheel het boek is, laat ik zeggen, subjectief, zelfs daar waar het meer objectief schijnt. Aldus, bijv., in het dichtstuk “*De Zon*”: het is de kranke knaap niet, het is Hilda zelf, die daar jubelt in het landhuisje, die daar treurt in de stad. Toen ik dat stukje las, zag ik haar beurtelings, in het eenvoudig buitentje van Katerheide en in het steedsche huis van de Meir. En zóó elders. Zoo, bij name, ook voor hare typen: hare Wanna, hare Tante-Moeder, hare Klaar, hare Thecla, en andere, zijn haar eigen ideaal, zijn niet anders dan hoe zij dacht en gevoelde nopens *de Vrouw*, dezer karakter en dezer zending. Wie een diepen blik wil slaan in hart en geest der dichteres, wie hare levensbeschouwing wil doorgronden, wie haar lief en leed, hare verlangens en verzuchtingen wil kennen, wien het lust te weten, wat haar aantrekt of haar afkeer inboezemt, leze enkel met aandacht, en met dit bepaalde doel, al “wat het kwezeltje zei en zong,” want dat dacht het, dat gevoelde het, dat beleefde het.’

Eene bijzonderheid uit haar leven gingen wij in het eerste deel dezer studie stilzwijgend voorbij, deels om er het verhaal van Hilda's lijdensmaanden niet door te belemmeren, deels omdat wij het aanzagen als hier vooral op zijne plaats, waar wij meer bijzonder hare kunstwaarde beschouwen; want toch - hoe vaak ook andere redenen bij zoo iets in 't spel komen - bij Hilda Ram zijn wij

gerechtigd het te houden voor niets anders dan eene plechtige erkenning van hare verdienste, eene loutere hulde aan haar talent. Wij bedoelen het ridderkruis der Leopoldsorde, haar geschonken bij Koninklijk besluit van 12 Mei 1900. Het Antwerpener Davidsfonds, waarvan Mathilda lid was, vierde het heuglijk feit door eene feestzitting en door het aanbod van haar portret aan zijne medeburges.

Waar men aldus Hilda Ram, als dichteres en als letterkundige beschouwt, mag men wel te recht getuigen, zooals het de heer Coopman, de huidige bestuurder der Koninklijke Vlaamsche Academie, deed, in de hulde, die hij haar bracht in de zitting van 17 Juli dezes jaars: ‘Ons volk heeft Hilda Ram bewonderd tijdens haar kortstondig leven. Het zal hare gedachtenis vereeren en de te vroeg ontslapene blijven liefhebben in hare werken, in de bloemen van haar rein gevoelig hart en van haren fijnen, edelen geest.’⁽¹⁾

Zulks was de Dichteres.

En zulks was ook de Vrouw.

‘Godsdienst, Vaderland en Moedertaal’ - hoe afgesleten het gebruik van dit drietal ook moge wezen, toch dient het hier nogmaals gebruikt, omdat het de kleuren bevat van haar vaandel, den droom haars ganschen levens, het doel van geheel haar streven. Vandaar dat op dit drievoudig gebied niets haar onverschillig liet. Vandaar die vrome, ofschoon breede godsdienstzin, die in al hare schriften doorstraalt, zooals hij haar zelve in gansch haar leven geleidde en bestuurde; niet het dichterlijke alleen van haren godsdienst trok haar aan; ook in het practisch leven bleef zij hem immer getrouw. En gelijk zij er de milde poëzie van gesmaakt had, en zich nauwkeurig aan zijne voorschriften had onderworpen, zoo vond zij in hem de beste en de meeste troostbronnen in hare bittere lijdensstunden en, ja het berustend en vredig *fiat* bij haar vroegtijdig ontslapen.

Geen wonder, dat bij die innige en diepe overtuiging haar wandel zoo rein en vlekkeloos was als hare dichtgave en dezer voortbrengsels. Toch waren hare godsdienstige gevoelens niet van bekrompen

(1) *Verslagen en mededeelingen*. 1901, II, bl. 10.

aard; werd zij ook al eens een kwezeltje geheeten, en greep zij in haren schalkschen geest, die benaming als met welgevallen aan, zij was het volstrekt niet in de gispende beteekenis, die het woord meestal kenmerkt. Al wie haar persoonlijk gekend heeft, weet het; en zij zelf dichtte met waarheid:

Maar denk niet, omdat ik een kwezelken ben,
 Dat ik treur en knies bij avond en morgen,
 Dat ik geen vermaken, geen vreugden ken,
 Steeds denk aan den dood, die ons eens komt worgen.
 Zelfs die beendrige bode baart mij geen zorgen,
 Dan hij wil, na 't geen ik op aarde geniet,
 Nog grootere weelde en heil mij borgen.
 Des, blijde is mijn hart, kent angst noch verdriet,
 Want licht is 't verleden en licht is 't verschiet,
 Dat blinkt door der hope gazen gordijn.
 Ik wandel door 't leven en neurie mijn lied,
 Ken wroeging noch haat, noch wreevlig gegrijn!
 Gelukkig, gelukkig die kwezelkens zijn!⁽¹⁾

Gansch aan haren Godsdienst verknocht, was zij zulks ook aan land en taal. Niets desbelangende liet haar onverschillig. Het welzijn en de roem harer Scheldestad vooral waren haar dierbaar. Waar er gejubeld werd of getreurd, waar er gewerkt werd of gestreden of geleden, was zij er bij, en eischte voor haar zelve een ruim aandeel: Zij juichte den 16 Mei 1896 bij het jubelfeest, zij weende den 14 December eerstvolgende op het graf van 'Antwerpen's goeden Engel,' de onvergeetbare Juffrouw Constance Teichmann⁽²⁾. Zij huldigde in vranke taal, den Vlaamschen meester Peter Benoit én waar hij miskend, én waar hij erkend werd⁽³⁾. Zij spande de snaren, toen Prins Albrecht te Eekloo de Nederlandsche taal liet galmen⁽⁴⁾. De Groeningerkouter gaf haar gespierde verzen in⁽⁵⁾. Zij voegde een der eersten - hare

(1) *Gedichten, Het Kwezelken*

(2) *Antwerpen's Goede Engel, Mejuffr. C. Teichmann, bestuurster sedert 1846 van het kindergasthuis Louise-Marie. Gedenkenis van haar Vijftigjarig jubelfeest* (door Hilda Ram). Antwerpen, Van den Broeck (z.j.) - *Een Bloemkrans neergelegd op het graf van Juffr. C. Teichmann, Antwerpen's Goeden Engel*. Antw. Van Os-De Wolf, 1897.

(3) *Wat zei, wat zong*, bl. 49.

(4) *Ibid.* bl. 51.

(5) *Ibid.* bl. 27.

stem bij het machtig Belgisch koor ter verheerlijking der helden van 1798, ‘Onze Boeren’⁽¹⁾.

En wanneer er goede werken te stichten waren of te steunen, ontbrak nimmer hare hulp. Aldus, bij de stichting van het Universiteitsonderricht voor vrouwen te Antwerpen, maakte zij deel uit van het inrichtingscomiteit, zooals ook het geval was voor verschillende sociale werken ter ontwikkeling, verzedelijking en veredeling der vrouw. Aldus, nogmaals, toen *Belfort* en *Dietsche Warande* tot één tijdschrift versmolten werden, prijkte heur naam van eerst af op de lijst der leden van den opstelraad.

Wat zij was voor hare dierbaren, 't zij in den schoot van het gezin, 't zij in de vriendschapsbetrekkingen, zegt haar doodprentje met een enkel woord. Wij zullen den sluier van dat inniger leven niet verder oplichten: overigens in al hare schriften straalt het helder door, hoe eerbiedig binnend zij was voor hare ouders; en even teederlievend was zij voor broeder en zusters, even vast in trouwe voor hare vrienden. Voor die allen bevatte heur hart schatten van toewijding, bezorgdheid, erkenning en verknochtheid.

Met een woord, zij was eene echte Vlaamsche vrouw, in de edelste beteekenis, die wij, Vlamingen, aan deze benaming vasthechten.

Meermaals hoorde ik over haar karakter praten. Men zei weieens, dat zij te eigendunkelijk was, en te onafhankelijk; ook wel, dat zij te veel wist van haar eigen talent.

Te eigendunkelijk en te onafhankelijk? Veeleer was zij het niet genoeg; en de E.H. Claeys slaat den spijker op den kop, waar hij in zijne beoordeeling van *Verhuizen* schrijft: ‘Wij drukken op dit punt, omdat wij zien, dat Hilda Ram het oordeel van den lezer opzettelijk inroept en *omdat zij blijkbaar de beredeneerde kritiek in acht neemt; ja (en wellicht al te haastig) bijstemt.*’

Ja wel! zij zelf bekende, dat een soort van onafhankelijkheid in haren aard lag, en inderdaad zij had haar eigen denkbeelden, haar eigen oordeel, en wanneer die eens voorgoed opgevat waren, hield zij er onwrikbaar aan vast; maar wanneer goede redenen er haar de

(1) *Hulde aan onze Boerenkrijgers van 1798*. Antw. Van Os-De Wolf (z.j.)

onjuistheid van bewezen, zag zij bereidwillig af van hare denkwijze om de betere van anderen aan te kleven. Hare raadslieden in zake van letterkunde, o.a. kunnen daarvan getuigenis afleggen. Slechts één voorbeeld ter staving. De oorspronkelijke ontkenning van haar 'Wanna' was gansch verschillend van de tegenwoordige. Zij had mij over dat stuk - evenals over de andere van *Bloemen en Bladeren* - geraadpleegd, en ik vond, het einde te moeten afkeuren. Den 15 September 1885 schreef zij mij: 'Zoodra het af is, zend ik u het nieuw einde. Gij zult tevreden zijn, en Mijnheer X. ook. Ik, ben blijde u te kunnen bewijzen, dat, zoo ik u naar raad vraag, ik er ook aan houd dien te volgen, 'k Zeg maar rechtuit, dat het mij nog al wat gekost heeft mijn gedacht op te geven. Om dat einde aan te brengen, had ik gansch het stukje opgebouwd; maar ik weet en zie, dat ge toch gelijk hebt.'

Dat zij te veel afwist van haar eigen talent? Maar is dat zelfbewustzijn niet eenigerwijze noodzakelijk bij den kunstenaar om hem tot werken aan te sporen? Zou iemand, wien het '*Anche io son pittore*' niet in den geest ligt, zich wel wagen op een terrein, welke hij voor zich afgesloten waant en *moet* wanen? Zelfs de christelijke ootmoedigheid schrijft zoo iets niet voor. Weten dat men talent heeft, is geene hoovaardij; wel, er zich op beroemen als op eigen goed. Ook de mannen der parabel met hunne vijf en twee talenten wisten het, zeiden het en zij werden er niet om gelaakt; zij mochten er zelfs bijvoegen, dat ze de som door hunnen handel verdubbeld hadden. Zij wisten, zij benuttigden, maar zij verhoovaardigden zich niet: zij schonken alles - talent en aanwinst - als diens eigendom aan den Gever terug.

En zoo deed ook immer Mathilda. Wij hoorden het haar, reeds hierboven, zingen:

'Niet fier, maar blijde was ik te moed'.
 Toen ik voor 't eerst die gaaf heb bevroed.
 Ik heb er den Heer om geprezen,
 Dat hij macht mij schonk over 's menschen gemoed,
 Dat ik zaaien mocht het schoone en het goed.'⁽¹⁾

(1) *Wat zei, wat zong*; blz. 102.

Echter haar talent overschatten, deed zij volstrekt niet: zij zelve - hare briefwisseling getuigt het - stond meermaals verwonderd over den lof, die haar toegezwaaid werd; en gegronde critiek was haar welkom en werd zorgvuldig benuttigd.

Doch genoeg.

Wanneer ik, navorschend, Hilda's karakter ontleed, dan dunkt mij, dat teergevoeligheid, ik zei bijna nog liever: overgevoeligheid, er den hoofdtrek van uitmaakt. En dat geeft de oplossing aan de hand zoo van haar leven als van hare schriften: haar gemoed was uiterst ontvankelijk voor alle indrukken; zijne snaren trilden onder den minsten adem. Vandaar de weemoed, die zoo vaak hare schriften kenschetst, vandaar de opgeruimdheid eveneens en de speelsche geest, die tusschen den weemoed in dartelen. Vandaar hare prikkelbaarheid en verontwaardiging eenerzijds, anderzijds hare gemoedelijkheid en hare mildheid. Vandaar hare fijne opmerkingsgave en hare frissche tafereelen. Zij zelf wist en bekende dien hoofdtrek: 'Ik word al langer hoe gevoeliger. 't Minste kwetst mij; een woord, soms goed gemeend, gaat mij door 't hart als een scherpe pijn'⁽¹⁾.

Met zulk een karakter en zonder godsdienst, ware zij wellicht óf een vrouwelijke Byron geworden, de zangster van scepticisme, smart en wanhoop, of eene Muze van brooddronkenheid en liederlijkheid.

Doch God dank! zij had godsdienst, en veel godsdienst; en deze hield haar karakter in bedwang, ja temperde, zuiverde en verhief het. Waar de tegenspoed haar tot weemoed stemde, dacht zij aan Longfellow's vers, welke zij bijzonder liefhad:

'Behind the clouds is the sun still shining,'⁽²⁾

en zij poogde te berusten in den wil Gods; wen de voorspoed haar toelachte, ging haar hart op in eene jubelende dankbede tot den Heer.

(1) Brief van 19 April 1897.

(2) *Miscellaneous Poems; the Rainy Day.*

Zoo was en bleef zij Hilda Ram, de ‘zachte, toch heldere ster aan den Nederlandschen letterhemel’, de ‘ster wier glans nooit door een minder reinen sprankel werk beneveld’. Zoo, ‘uit het hart opgeweld, drong hare poëzie tot de harten door, lichtend en stichtend, roerend en zalvend’.

‘Moge het Vlaamsche volk zijne dichteres niet vergeten! Moge de Heer zijne dienaars bekronen!’

1901

KANUNNIK S. DAEMS

Langsheen het veelbetreden pad van 't leven
Ontkiemden deze hartebloesems, aan
Des wandelaars genade prijs gegeven,
Als 't wilde bloemken op den boord der laan.

Wat geeft het, zoo maar weinigen ze speuren?
Wat, zoo vertrapt ze worden of geknot?
In 't openluiken, 't vormen hunner kleuren,
Genoten zij des daarzijns liefst genot!

Maar, zoo soms een met zachte hand ze gadert,
En meêneemt in zijn vriendlijk woonvertrek,
- Waar norsche wind noch snoode greep ze ontbladert -
En voert met hen een droomrig hartgesprek,

Hij vrage niet, wie 't bloemenzaadje zaaide,
Of hoe het stil ontkiemde langs de baan;
- De zaaier weet niet eens waarheen het waaide;
Hij wacht geen loon: hij is zijns weegs gegaan!

Antwerpen, Augustus 1889.

Zeemanstrouw

Waar dag voor dag de zee op 't mulle zand
In golvig, zwak geheelde lijnen, 't merk
Van hare nooit te stillen onrust teekent,
Verborg zich, door de duinenrij beschut,
Vertrouwelijk daartegen leunend, als
Het wichtje tegen moeders trouwe borst,
Een vreedzaam zeemansdorpje. Broederlijk,
In needrige eenvoud, schaarde huisje zich
Naast huisje, alleen door 't zware kerkgebouw
Beheerscht, dat, grauw en statig, midden in
Het doodenveld, van strenger dingen sprak
Dan 't lachend groepje witgekalkte muurtjes
En lage pannendaken, vurig rood...
Zoo ziet een grijze weeuw, in rouwgewaad,
Al droomend op heur levenslustig kroost
En zint in droeven ernst!
 Één huisgezin
Was 't gansche dorpje. Dan, het was op zee

Dat al de mannen 't levensonderhoud
 Der hunnen zochten: storm en ontij brak
 Gelijk op allen los! Voor allen waren
 En stroom en wind gelijk! Ook bracht de tijd
 Van 't afzijn al de vrouwen steeds bijeen.
 't Kantkussen op den schoot, langsheen de straat
 In 't koele lommer op den drempel, waar
 Hun vriendelijk gekout zich paarde met
 Der houten spoeltjes nijverig geklos.
 Ook dan, wanneer een onvoorziene storm
 Met ramp en onheil dreigde, voerde en angst
 En liefde in aller boezems éénen strijd:
 Eenieder leed ook voor al de andren mee
 En 't was een troost, met andren op te beuren
 Ook de eigen smart te sussen. 't Scheen, ja, dat
 Met meerder kracht, het innig smeekgebed
 Om redding opwaarts steeg, wanneer het uit
 Zoovele boezems welde. Aldus vereend
 In wel en wee was als een huisgezin
 Van broers en zusters heel dat zeemansdorp.
 En toch... en toch vond drift en lijden daar
 Ook ingang. Hartstocht - woest, ontembaar dier -
 Ontdekte in dit vergeten hoekje ook soms
 Een prooi!...

Daar lag een oude vrouw, lang weduw,
 Op 't ziekbed uitgestrekt, getroost den dood
 Te wachten. Wat alleen heur hechte aan de aard -
 Een zonenpaar - stond zwijgend aan haar zij.
 En, d'oudste wenkend, sprak met flauwe stem
 Aldus de moeder: 'Kaspar, 'k wil u vragen,
 Wat ge uit u zelve deed, al vroeg ik 't niet;
 Doch uw belofte maakt mij 't scheiden lichter.
 Leg in mijn handen de uwe, en zweer dan, zweer,
 Dat gij voor uwen broeder zorgen zult,
 En dat van heden gij hem niet alleen
 Een vader zijn zult - immer waart ge zulks! -

Maar nog een moeder mee, die voor haar kind,
 Als 't nood geeft, 't eigen heil ten offer brengt!⁷
 En Kaspar zwoer, niet enkel met zijn mond:
 Hij zou 't vervullen, wat hij had beloofd!
 Niets stoorde nog de stilte dan 't vermanend
 Getik der oude klok, tot, bij de groep,
 De wassen kaars vóór 't kruisbeeld opgericht
 Al kissend nederbrandde, als meldde zij
 Het eind. Dan, op het bleek gelaat der kranke
 Verscheen een glimlach, haren mond ontgleed
 Een zucht: - de laatste, dien ze loozen zou...
 Zoo sliep die vrouwe rustig in, niet wetend,
 Hoe als een looden last op 't hart haars zoons
 Dat laatste woord moest wegen, levenslang!...

Twee dagen hief in 't stille huis de dood
 Zijn tranentol, en dan - zoo als eens, lang
 Geleên, een blijde stoet ter intree haar
 Verzelde - schaarde een ernstig plechtge stoet
 Zich rond de bruid van toen en bracht haar tot
 De stille, koude legerstee, waar lang
 Haar echtvriend haar verbeidde.

Snel verdween

Wat in de kleine woonst aan haar deed denken.
 Door de open ramen drong de frissche lucht
 En tot de verste hoeken kwam het licht
 De wekenoude duisternis bekampen.
 Weer luide en helder klonk het stemgeluid,
 Zoo dof en fluistrend gisten; en, waar stil,
 Behoedzaam, schreden slopen, - of de slaap
 Des doods te storen ware! - vielen zwaar
 En vast de stappen van wie maag of vriend
 Der beide broers zich noemde.

Daar werd dan

Van de afgestorven nog gewaagd; maar wat

Nadien van rouw en treurnis overbleef,
Lag diep in Kaspars trouw gemoed begraven.
En, dien ze 't meest bemind had, die haar was
Als 't licht der oogen duurbaar, hij vergat
Op korten tijd zijn moeder; want hij had
Om andren nooit geleden. Enkel 't geen
Hem aanbelangde deed hem vreugde of leed...
Veel jonger dan zijn broeder, moeders lieveling,
Was Willems minste wensch hun steeds als wet,
Was zijn genoegens steeds hun eenig doel;
Hij, ziende, hoe hun streven hem alleen
Tot uitgangspunt en eindpaal had, ontving
Als enkel recht, der liefde milde gunst
En dacht zelfs niet de schatten, hem gebracht
Ten offer, met de kleine munt des danks -
Zij 't karig - te vergoeden.

Weken smolten

Alras tot maanden saam en door 't gemis
Nu best beseffend, wat een vrouwenhand
In eene woning geldt, en meer nog, wat
In 't huisgezin een vrouwenharte, gaf
Na rijp bedenken Kaspar aan een stem
Gehoor, die tot zijn harte sprak, de stem
Van jeugd en liefde. Eensluitend bleek die met
Der moeder laatst vermaan voor 's broeders heil:
Zou hij geen zuster vinden, lief en goed,
In Kaspars gade? - En daarom, menigmaal,
Als 't gloeiend avondlicht het gladde strand
Met rozen strooide voor de schreden der
Geliefden, werd des broeders naam vermeld.
't Was Kaspar immer, die van hem gewaagde.
Maar later, toen hem Grietje meer dan eens
Verzekerd had, hoe zij van d'eersten dag
Een ware, diepe vriendschap had gevoeld
Voor Willem, - meer zelfs dan gewone vriendschap -,
En toen hij zag, hoe zij genoegens vonden

In vriendlijk samenzijn en stil gesprek,
 Toen week bezorgdheid, en het zacht gevoel
 Dat zaligheid, doch vaak ook foltring teelt,
 Doordrong geheel des braven week gemoed,
 Met kalme hoop en zoete, diepe vree!
 Zijn bruidje was de zonnestraal, die gansch
 Zijn levensdag met gloed zou overstroomen!
 Zijn bruidje!... Licht en lustig was heur hart
 Als 't dartel golfken op het gladde strand...
 Doch wee! die op zoo'n speelziek golfje steunt,
 Die zich vertrouwt op zoo'n beweeglijk vlak!
 Wee! die het sterk gebouw van zijne liefde,
 Zijn duurzaam levensheil wil gronden op
 Een wispelturig hart!

En dat deed Kaspar.

En, arme! hij ontdekte 't maar, toen eens
 Na moedig worstlen tegen weer en wind
 Vol vreugde hij de haven binnenliep
 En niemand vond, die angstig had getoefd
 En juichend hem onthaalde. Neergedrukt
 Door 't voorgevoel, waaronder Godes gunst
 Soms 't harte buigt, - opdat het niet zou breken
 Wanneer de zware slag des onheils valt, -
 Ging Kaspar traagzaam huiswaarts, en hij vond...
 Hij vond zijn broeder, dien een kind hij waande,
 Zijn broeder, dien, om voor 't gevaar des storms
 Hem te bewaren, hij aan land deed blijven,
 Hij vond dien met *zijn* bruid in nauwe omarming,
 Vergetend plicht en deugd, vergetend recht
 En eer! En op den drempel, als versteend,
 Stond hij een wijl, gelijk een wrekende engel,
 Die met het vurig zwaard zijns reinen blik
 Hun beider schuldig voorhoofd bloedrood merkte.
 Dan vlood hij, immer stom; maar langs het strand
 Dien ganschen nacht, zwierf hij door wind en regen,
 Zijn stem vermengend met het woest gehuil,

De nooit te stillen jammerklacht der baren,
Die op de brekers stierven, als zijn heil
Op 't ongenadig keerpunt van het lot!

De morgen kwam, 't onweer had uitgewoed;
Gelijk een glimlach, die door tranen blinkt,
Zoo zweefde 't zonlicht op het deinend nat.
Maar niet één straal drong Kaspars boezem binnen,
Daar bleef het nacht, daar woelde en huilde voort
De storm!... Zoo keerde hij ten zijnent, vond
De woonst verlaten, knielde neder voor
Het sterfbed zijner moeder, en, voor 't eerst
Een vloed van tranen stortend, riep hij uit:
'O moeder! moeder! Wist ge wat gij vroegt?...'

En dagen nog verliepen, eer hij 't woord
Tot zijnen broeder richtte, die, beschaamd,
Ook hem ontweek. Dan, door gebed gesterkt,
Bedwong hij zich en Willem naadrend, sprak hij:
'Wat gij mij hebt ontstolen, laat ik u!
Om moeders wille, om haar stervensbee,
Zal ik me op u niet wreken; doch daarom
Wil ik niet zien, wat mij u haten doet.
Ontwijk mijn blik met haar, die mij bedroog,
En zeg me alleen, wanneer de trouwdag valt,
Opdat ik alles schikke; want dien dag
Ga ik van hier en keer niet meer terug.
Wat uw bestaan betreft, daar zorg ik voor:
Ik wil niet, zoo ik 't kan beletten, dat u
Het minst ontbreke!' En Willem boog het hoofd
En staamlend bad hij: 'Broer, vergeef het mij!'
'Dat kan ik, klonk het antwoord, nu nog niet.'
Snel keerde hij zich af, doch stokte opeens
En 't hoofd omwendend, sprak: 'Indien gij haar

Geluk bewerkt, als ik 't bewerken wou,
Misschien dan later!

Daarbij bleef het dus

Nog maanden lang. En Willem zocht haar op,
Die thans zijn bruid hij noemde en alles werd
Geregeld tusschen hen in lust en vreugde. -
Voor rouw en twijfel was de tijd niet daar,
En deernis vond geen plaats in hunne harten.
't Werd Kaspar dan eensdaags gemeld, dat men
De Mei verbeiden zou voor 't bruiloffeest.
Als een, die slingerend tusschen hoop en vrees
Op 't eind niets meer dan zekerheid verlangt -
Zij ook die zekerheid de grootste ramp -
Zoo hoorde Kaspar, wat hem werd gezegd.
't Is waar! hij had het immer afgeweerd,
Het straaltje hoop, dat soms wou binnendringen!...
't Was maar een droom, hij wist het, die bijwijlen
Voor 't oog hem had getooverd een tooneel
Van waar en diep berouw, van smeeken om
Vergiffenis, zoo snel, en och! - zoo graag -
Verleend! Een droom maar was 't!... En toch, eerst nu
Begreep hij, hoe die droom hem had gewiegd! -

Thans was het tijd van handelen! 't was tijd
Te doen, wat hij zijn moeder plechtig had
Gezwoven! Uit het ijzren kistje nam hij
't Gespaarde geld: zijn vader had een deel
Daarvan gewonnen, doch het grootste deel
Was 't loon van Kaspars arbeid. De oude man
Had vaak herhaald, bij 't nazien zijner schuit:
'Ze zal niet lang meer varen, jongen!' Toch
Eerst nu ging Kaspar bij den naasten reeder,
En sloot met hem een koop, die 't kistje tot
Den bodem leegde...

Traagzaam sleepte thans

April zijn reeds veranderlijke dagen,
Wier einde beide broers ten zeerste wenschten.
En Kaspar niet het minst! 't Ging alles meer
En meer hem tegen, in het dorp, in huis;
Hem tergde al wat hij hoorde of zag te land.
Slechts op de wijde zee vond hij nog rust.
Daar, op het woelig vlak den blik gericht,
Of volgend in de lucht der wolken jacht,
Liet hij den vollen toom aan zijn gepeinzen,
Dacht hij aan dingen, die geen menschentaal
In woordenkluisters klemt, die al 't gerucht
Van 't aardsche leven niet kan storen, die
Geen menschelijke drift vergallen kan.
Nog weinig dagen, en die rust, die vrede
Was hem voor goed gegund! Ver van de plaats
Waar hij, onwetend, 't hem gegunde deel
Van stil geluk en zalig heil genoot,
Ver van het dorpken, dat zijn lustig hart
Eens hield geketend met al wat den mensch
Het leven duurbaar maakt, ver zou hij zwerven
Op de onafmeetbre wereldzee, en daar,
Daar zou zijn leed maar als een doffe weergalm
Zijn boezem trillen doen. Herinnering
Zou daar heur beelden wekken, onbestemd,
En vluchtig, als een droombeeld in den slaap.

't Was alles reeds geregeld! Kaspar werd
Matroos; vertrekken zou hij met een snellen
Driemaster vroeg in Mei. Gesloten was
't Verbond. En zie, nog was de dag niet daar
Voor 't huwelijk gesteld, de dag, dien hij
Met vrees en afkeer naadren zag, of reeds
Werd hem 't bericht gebracht: 'De wind staat goed,
Wij zeilen morgen!' In een bundel bond
De visscher al zijn have, en stak bij zich

De geldbeurs, die hem Grietje had gebreid
 In beter dagen. Dan, voor de eerste maal
 De twee verloofden storend in hun kout,
 Vroeg hij of beiden tot de scheepswerf hem
 Niet zouden uitgeleide doen.

En langs

Het strand, ging nu het drietal. Vorenaan
 Broer Kaspar, 't hoofd gebogen, dragend onder
 Den arm, hetgeen hem restte: zijne plunje.
 Dan, op den voet hem volgend, 't jonge paar
 Met de oogen strak ter aarde, zinnend om
 Door woord of daad, te delgen hunne schuld,
 En overwegend, voor het eerst misschien,
 De diepte van de wond in 's broeders hart
 Door hen geslagen. Doch geen woord werd daar
 Gewisseld. Zwijgend stapte 't drietal voort
 Tot aan de scheepswerf. Daar hield Kaspar stil,
 En wijzend op een nieuwe visscherssloep:
 'Ziedaar mijn bruiloftsgift, zij brenge u veel
 Geluk en voorspoed!' - Luidop weenend viel
 Aan Kaspars hals de ontrouwe bruid en bad:
 'Blijf hier bij ons! Ge zijt te goed, opdat
 We u laten heengaan! Blijf om onzentwil!' Doch Kaspar schudde droef het hoofd en zich Los
 windend uit de omhelzing, blikte hij Zijn broeder aan, die stom en roerloos bleef, Gansch
 overmand door wat hij niet begreep En schaamte voelde meer dan dankbaarheid.

En Kaspar ging! Niet eenmaal wendde hij
 Het hoofd nog om: verzadigd was zijn hart
 Van bitterheid! Doch Griete weende voort,
 Naast Willem trippend, die met groote schreên
 Al zwijgend den terugweg ondernam.
 En van die stonde ging een licht haar op:

Zij had voor driftendroesem 't louter goud
 Der liefde prijs gegeven... Plotsling hield
 Zij inne: Ware 't niet te laat!... Helaas!
 Met vaste schreden stapte Kaspar voort,
 Niet wetend, hoe haar wensch hem hunkrend volgde,
 Niet wetend, hoe een enkle blik van hem
 Zijn droom, den lang in 't hart gekoesterden,
 Kon waarheid maken op die uiterste uur...
 En Grietje weende, denkend: 't is te laat!

En, als na luttel dagen, luide en blij
 De huwelijksklok heur galm door 't dorpken zond,
 Dan beefde 't meisje en peinsde aan leed en rouw,
 En gansch dien dag stond Kaspar haar voor de oogen.
 Toch dreef weldra 't geluk, of wat geluk
 Men waant, der eerste huwelijksweken uit
 Heur geest die immer dreigende onheilsschim,
 En wat van 's levens goed heur was bestemd
 Genoot ze toen, nog onbewust, hoe haar
 De straf der ontrouw boven 't schuldig hoofd hing!
 Want, Willem had haar slechts met woeste drift
 Bemind, niet met den zuivren zucht der ziel,
 Die gansch alleen weerstaat der jaren macht.
 Daarom kwam snel de tijd dat tusschen hen
 Afkeerigheid en tegenzin ontstond.
 En Griete voelde, maar zij toonde 't niet;
 Doch Willem, die zich nooit bedwongen had,
 Werd ruw en norsch en zocht al meer en meer
 Zijn lust en vreugde buiten 't huisgezin.

Lang, zonder klagen, droeg de vrouw heur leed;
 Doch meermaals, 's avonds, wakend bij haar kroost
 Om het te schutten tegen 't ruw geweld
 Dat soms hun vader in zijn dronkenschap

Op de arme kleinen pleegde, dacht ze na
Op al 't verleden, weende ze om haar schuld.
Zwaar was haar levenslast: geen enkel jaar
Of iets werd toegevoegd aan 't drukkend wee!
Maar ook geduld en lijdzaamheid groeide aan;
Want immer dacht de droeve: 'k Heb 't verdiend!
En boog het hoofd bij iedere nieuwe slag.

Verkocht was lang des broeders huwlijksgift,
Het duurste pand van 't visschershuisgezin,
De nieuwe schuit. Verteerd was in den kroeg
Al lang, de spotprijs, waar de dwaze mee
Betaald werd voor hetgeen zijn ondergang
En die der zijnen worden moest. Aldra
Nam armoe heure woonst in Willems huis.
Geen visscher wou als maat hem nog aan boord!
En... bevend merkte Griete, hoe, wanneer
Hem de opgewondenheid des dranks verliet,
Hij suffrig, onbeweeglijk zitten kon,
Als waar verdoofd in hem het redelicht.
Niet lang meer bleef de troost des twijfels haar;
Want Willem werd een doode naar de ziel
Een redelooze klomp, waarin alleen
De dierlijkste aller driften, gulzigheid,
Een zwakke zweem van leven onderhield.
Die laatste slag was ook de zwaarste wel;
Doch breken kon hij niet dat sterk gemoed!
Dat hart, zoo lang in 't lijdensvuur gestaald,
Door stil gebed, gelijk een frisschen dauw
Getemperd, kon nu iedren hamerslag
Des lots, hoe zwaar, verduren! Voor haar man,
Als voor een kind te meer, vatte onvermoeid
Zij d'arbeid aan en dankte hartlijk God,
Wanneer zij 't hongerspook uit haren huiskring
Mocht weren.

Doch haar smart en kommer bleef,
Want Willems zwijgend wezen was haar straf
En harer kindren nood een staag verwijt.

Eens zette in 't dorp een oude varengast
Zich neer. Gebogen was zijn hoofd en grijs,
Alsof een lange jarenreeks daar reeds
Ware overheen gevaren; doch zijn oog
Was vinnig nog en klaar, en uit zijn blik
Sprak vaste wilskracht. In het zicht der zee
Betrok hij eene woning. Griet verrichtte
Daar 't huislijk werk. Tot eenmaal d'oude man
Haar wenkte en zei: 'Mij trekt de wijde zee
Gelijk den vogel 't luchtig ruim, en toch
Wil ik het nestje, dat op 't strand ik koos,
Niet voor altoos begeven, 'k Wil het in
Gereedheid vinden, als ik rust behoef.
Daarom, kom gij, met heel uw huisgezin
't Bewonen!'

Blijde nam de vrouw het aan,
En daar nu dankbaarheid haar hart ontsloot,
Zoo sprak zij hem van alles wat ze leed
Om man en kroost, doch meer nog van de hoop,
Die op heur zoons ze bouwde. Immers, braaf
En werkzaam - als hun vaders broeder was -
Zoo bleken beide. Jammer dat ze nooit
Als die hunne eigen schuit bevaren konden!
En droomrig zag ze omlaag en zuchtte stil.
En als de zeeman vraagde, wat er van
Dien oom gewerd, dan vaagde ze uit haar oog
Een traan, en sprak: 'Wist ik maar, dat hij leeft
En zonder nood zijn dagen slijt!... Ik deed
Hem ongelijk weleer, en daarom is
't Aandenken van dien brave mij een doorn
In 't hart!' - En onderzoekend blikte op haar

De zeeman, doch hij vroeg geen uitleg meer,
Al scheen hij diep getroffen door heur smart,
Want zijn gebronsd gelaat werd mat en vaal.

Dan, weinig weken later ging hij heen;
Maar, hoe de wijde zee hem lokte en trok,
Toch scheen hij droef bij 't afscheid, en hij sprak
Van wederkeeren, alsof al zijn hoop
En wensden daarin berustte. Tweemaal zocht
Na lange reizen hij zijn woning op
En vond daar alles, zooals hij het liet
Bij zijn vertrek. De goede zeeman was
Nu lid van 't huisgezin geworden. Moeder
En zoons en dochters eerden, minden hem
Om 't meest en werden treurig telkenmaal
Hij weer van heengaan sprak, al kon hij ook
Bij iedere thuiskomst met zijn reisverhalen
Hunne aandacht boeien, dagen, weken lang.
Alleen de onnoozle vader - schoon hij teeken
Noch taal meer gaf - scheen kalmer, stiller, bij
Des zeemans afzijn.

Weer had zijn bedrijf
Den ouden vaarder verre weg gevoerd,
'Doch voor de laatste maal, voor de allerlaatste!'
Zoo sprak hij met ontroerde stem, toen gansch
Het jong gezin hem uitgeleide deed
En zwijgend meengen zucht versmachtte, wijl
Hun moeder droomend op den drempel stond
Te peinzen aan een ander heengaan
Van over jaren, jaren!.... Snel genoeg
Dacht aan het wederkomen 't jonge volk
En droogde blij zijn tranen; immers, waar
De wakkre jeugd haar eigen dravers, hoop
En vlijt mag spannen voor des tijds karos,
Daar schijnt zoo kort der jaren lange baan!

Slechts hij die peinzend achteromme blik,
Die gaarne stilstaat om nog eenmaal uit
De verte, wat verleden is te aanschouwen,
Hij telt de dagen, de uren, die een rij,
Eene onafzienbre, vormen tusschen 't dan
En 't nu! Dat voelde Griete!

En of ze niet

Genoeg in vroeger tijden leefde, kwam
Eene onverwachte weldaad in haar ziel
Al 't oude leed en 't nooit gestild berouw
Aanwakkeren! Een groote geldsom werd
Van uit den vreemde haar ter hand gesteld
Met enkel dit bericht: 'Van Kaspar, die
In vrede en vreugd zijne oude dagen slijt!'
En blijdschap heerschte in huis bij dit bericht:
Vol jubel werd de naam des ooms vermeld,
Die, hoe hij ze ook niet kende, zorgde voor
Zijn neven, die hun ongesproken wensch
Geraden had: eene eigen schuit bezitten!
Voor goed was armoe uit de woonst gejaagd!
De zusters moesten niet om 't harde brood,
Dag in, dag uit, bij vreemden slaven gaan,
Maar zouden moeder van het huislijk werk
Ontslaan. En zij, zij ging haar ouden dag
In rust en vrede slijten, door hun zorg
En liefde omringd! En hand in hand sloot rond
Het oudrenpaar het jonge volk een kring,
En danste en juichte; tot de beide zoons,
Bemerkend, hoe in de algemeene vreugd
Ook vader scheen te deelen, hoog omhoog
Hem met zijn leunstoel tilden op hun schouders
En gansch 't vertrek rondroegen in triomf.
Dienzelfden avond werd er feest gevierd,
En schoone plannen werden er gesmeed.
Ook dacht men aan den zeeman, hoe die in
De vreugd zou deelen! Kwaam hij spoedig weer

Om 't goede nieuws te hooren!... 't Was reeds nacht,
 Toen eindelijk moeders stem aanhoord werd: 'Gaat
 Ter rust nu, kindren! Doch dat geen van u
 Vergete voor deze onverwachte gunst
 Den goeden God te danken!'

Spoedig dan

Had blijdschap voor de jongren 't zoet genot
 Der werkelijkheid omschepen in een reeks
 Van droomgezichten, meer bekorend nog!
 Maar moeder, toen ze na het blij gewoel
 Haar zinnen garen kon in eenzaamheid,
 Boog stil het hoofd en stortte een tranenvloed:
 De les des levens had haar nu geleerd
 Wat ware liefde zijn moet, hoe, in drift
 Noch eigenbaat, die haar genoeg vindt,
 Maar vast en trouw tot op des levens eind
 Van zelfverloochening en offers leeft.
 En zulken schat, dien, zonder hem te ontdekken,
 Zoovelen zoeken, tot het licht der hoop
 In moedeloze neveldampen smooit,
 Had zij versmaad, verworpen, roekeloos!
 En hij, de brave, die bij 't henengaan -
 Om haar verloren heil, niet om zijn rouw -
 Het zwaard des kammers diep in 't harte droeg,
 Hij had om haar zijn levenspad gemerkt
 Met bloedge schreden; want hij had haar niet
 Vergeten, hoe onwaardig ook ze was!...
 Toch, door den nacht der droefheid drong een straal,
 Troost lag er in het woord haar toegestuurd
 Door hem: 'Van Kaspar, die in vrede en vreugd
 Zijne oude dagen slijt!' En knielend zonk
 Zij neder: 'Heer, mijn bede is dan verhoord!
 Zoo sprak ze snikkend, vrede en vreugd viel hem
 Ten deele en mij het leed, zoo wel verdiend!'
 En 's andrenndaags, toen moeder werd begroet
 Met nieuw gejubel door het jong gezin,

Ontdekte geen van hen der tranen spoor
 Op heur gelaat: de dartle jeugd is blind
 Voor smart en kommer; door den zonneschijn
 Des levens wordt haar onervaren blik
 Geheel bedwelmd. Toch duurt ook zelfs voor haar
 Maar kort de tijd der onvermengde vreugd!

Nog waren al de plannen niet volvoerd,
 Vervaardigd was nog niet de nieuwe schuit,
 Toen de oude zeeman zijne woonst betrok,
 Zijn landlijk nest, waar liefde en heil hem beidden.
 Maar ach! geknakt was door die laatste reis
 Zijn kloek gestel: het recht des ouderdoms
 Wordt strafloos niet miskend. Gebroken, zwak
 Zat daar de moedge grijsaard, midden van
Zijn kindren, d'avond van de wederkomst.
 Dan, spreken moest hij niet, het goede nieuws,
 Het groote nieuws wou ieder op zijn wijs
 Ter oor hem brengen. 't Onbesuisd gepraat
 Scheen weerklink in zijn hart te vinden; want
 Hij lachte vriendlijk, knikte blijgemoed.
 Doch 't was niet enkel wat hem werd verhaald,
 Dat hem het hart verkwikte. Luistrend nam
 Met vochtig oog hij gansch den huiskring op:
 Daar, in den ruimen leunstoel - een geschenk
 Van hem - zat vader bij den warmen haard.
 Daarneven moeder, buiten het bereik
 Van 't vroolijk lamplicht, met de handen in
 Den schoot; en rond de tafel zich verdringend,
 Beschenen door den wemelenden gloed,
 Een rij van jeugdige aangezichten, wien
 Genoegen uit de glinstrende oogen sprak.
 Zacht streek des zeemans hand het blonde haar
 Van 't jongste meisje, dat, gezeten op
 De voetschabel naast hem, vertrouwelijk

Haar slaaprig hoofdje neervlijde op zijn knie.
 Diep was zijn hart geroerd, er gleed een traan
 Langsheen zijn bruine wang - een vreugdetraan!
 Doch de andren meenden, dat het droefheid was
 En dat neerslachtigheid hem weenen deed,
 Omdat hij vreesde 't huiselijk geluk
 Niiet lang te mogen deelen.

Ieder zweeg

Niet wetend, hoe zijn meegevoelen te uiten.
 Maar moeder riep de hulp der zonen in
 En leidde vader tot zijn legerstee;
 Ook hare kindren zond ze dan ter rust,
 En keerde alleen tot d'ouden zeeman weer.
 Doch, toen ze vroeg naar de oorzaak van zijn leed,
 Antwoorde hij ontwijkend: 'Week van hart
 Maakt ons en zwakte en ouderdom!... Doch gij,
 Wat droomt ge en treurt? Neen, schud niet met het hoofd;
 Dat waatrig oog, die ingevallen wang,
 Wat zeggen die? Werd dan uw wensch niet gansch
 Vervuld? Ge weet nu, dat geen wrok er woont
 In 't harte, dat ge krenktet. Vraagt ge meer?
 En Griete wendde 't hoofd beschaamd ter zij
 En sprak nauw hoorbaar: 'Gloende kolen heeft
 Des braven weldaad op mijn hoofd gehoopt!
 Een foltring is het mij, een staag verwijt
 Zijn gunstbewijs te aanveerden en niet eens
 Te kunnen zeggen: "Kaspar, 'k weet, ik voel
 Wat ik u heb misdaan, en... 't is me leed!"
 Stilzwijgend blikte de ouderling een wijl
 Haar aan en schudde 't hoofd en zuchtte dan
 Bij 't heengaan: "'t Is haar leed!"

En langen tijd

Dien avond vlood de slaap zijn legerstee.
 En al de vreugde, die hij had gesmaakt
 Om zijner huisgenooten schijnbaar heil,
 Stierf in zijn harte weg en liet daar plaats

Voor sombere overpeinzing. Toch, maar kort
Zou hij nog deelen in hun wel en wee.
Al doof en doover scheen zijn levenslamp
En iedre dag maakte inbreuk op zijn kracht;
Tot, weinig maanden na zijn wederkomst,
Hij zei: “Nu mag ik rusten: 'k ben reisvaardig!”
En van dien dag verliet hij 't huis niet meer
Maar zat soms uren voor het vensterraam
Het peinzend oog gericht op lucht en zee!
En niemand dacht, hoe na den dood hij was;
Maar hij, hij voelde 't, schoon hij 't niemand kloeg.

Dan, eens gebeurde 't, dat, al 't jonge volk
Afwezig zijnde, stilte in 't woonvertrek
Er heerschte. Duttend in zijn leuningstoel
Zat vader. Met het kussen op den schoot,
Dicht bij het open raam, had Griete plaats
Genomen. 't Nijverige spoelgeklos
Hield gansch heur aandacht bezig. Onbewust,
Hoe 't oog des zeemans meermaals als met angst
Op haar zich richtte, ging ze aan d'arbeid voort.
't Was alles stil en rustig. Spelend viel
De schemergloed der ondergaande zon
Op Grietes afgeteerd gelaat, alsof
Hij 't wou bemalen met den blos der jeugd.
En de ouderling, dit ziende, peinsde weer
Aan vroeger tijden, en zijn hart werd week!
En dan, bedenkend, hoe zijn levensloop
Ten einde spoedde, werd hij overtuigd
Dat nu voor hem het tijd van spreken was,
En voorwaarts buigend, zei hij: “Griete, zet
Uw werk ter zij en luister toe; ik wil,
Nu 't stervensure nadert, u het hart
Verlichten en uw duursten wensch vervullen.
Wees kalm en sterk, en... zeg me, kent ge dit?”

En uit zijn boezem haalde traagzaam hij
Een leedren zakje, met een koorde rond
Zijn hals bevestigd; eene geldbeurs, grauw
Versleten haalde hij er uit. En Griete
Bekeek het breisel met verwondering...
Was dat haar eigen werk niet? Was dat niet
Diezelfde beurze, die... ja, ja, ze was 't!
“Wie, riep ze bevend, spreek! wie gaf u dit?”
En zuchtend zei hij: “Wie!... Gij, Griete, gij!
De vreemde zeeman is sinds lang uw vriend;
Meer dan de jaren heeft hem 't leed vergrijsd;
Daarom herkendet gij hem vroeger niet!”
En met een schreeuw viel Griete knielend neer
En borg in haren voorschoot het gelaat,
Luid snikkend: “Nu, nu wordt mij alles klaar!”
Maar op heur hoofd lei Kaspar zacht de hand
En zegde troostend: “Griete, ween niet meer!
Met tranen wischtet ge uit, wat gij misdeedt;
Duur hebt ge uw wispelturigheid betaald!
En ween om mij niet, Griete; want hetgeen
De jeugd me ontzeide, heeft mij de ouderdom
Vergund: Het was weleer mijn dursten wensch
Voor u te werken, al mijn kracht en vlijt
Op te offren voor uw welvaart, en dit werd
Ter uiterste ure me onverwacht verleend.
Daarom woont vrede en blijdschap in mijn hart
En dank ik God, die mij het leven liet...
Niet immer deed ik zulks! Ik heb gezondigd,
De vlam van haat en nijd deed jaren lang
Mijn boezem blaken. Rust noch duur
Meer vindend, maar alleen mijn smart bewust,
Zwierf ik in eenzaamheid, verzuchtte naar
Den dood. Een andre troost was mij bestemd!
Der jaren loop bracht kalmte in 't woelig brein,
De storm in 't harte ging allengskens liggen!
En, 'lijk de zon bij 't ondergaan ginds ver

De wolken breekt en vóór haar afscheid nog
Met warmen gloed de wijde waatren kust,
Zoo licht een onverhoopte liefdestraal
Mijn treurnis op en scheurt het nevelzwerk,
Dat al mijn levensdagen duister maakte.
Zoo, ween om mij niet, Griete, ween niet meer
Om Kaspar, want gij hebt de wond geheeld
Door onberadenheid hem toegebracht!f
En Griete beurde 't hoofd en lispte zacht:
'k Miskende u! ja! ik was niet uwer waard!
Maar, o! ik heb geleden om mijn schuld;
Daarom vergeef ze mij!' En nauw was 't woord
Haar mond ontglipt of dieper in 't vertrek,
Nabij den haard, herhaalde staamlend daar
Een stem, die lang het spreken had verleerd:
'Och broër! vergeef het mij!' En toen, verbaasd,
Zich de andre twee daarhene spoedden, stak
De onnoozele beide handen naar zijn broeder
En bad, 't gelaat met tranen overstroemd:
'Vergeef het mij!' En in een forschen greep
Nam Kaspar Willems handen, wijl hij sprak:
't Is alles lang vergeven! Moeders bede
Heeft mij de taak verlicht! Ik heb u lief!
En zaalge vreugd omstraalde toen het drietal.

Maar droefheid kwam weldra aan hare beurt.
Te wachten stond ze met haar zuster, dood!
Niet langer wou die beiden! Zoo, een nacht,
Drong zij de woning binnen. Op de spond
Van Kaspar zette zij zich grijnzend neer
En 's morgens vond men enkel nog zijn lijk!
En Willem zag met oogen strak, verwilderd,
Hoe men zijn broeder uit den huize droeg;
Maar van zijn lippen gleed geen silbe meer.
Dan, nog diezelfde maand werd ook voor hem

Een graf gedolven, nevens Kaspars graf.
En over beide strekte een zelfde kruis
Ontfermingsvol zijne armen uit; en wat
Het leven met zijn harden driftenstrijd
Gescheiden hield, vereenigde de dood.
En, die voor jaren tusschen beiden stond,
En om den eenen d'andren had verzaakt,
Die knielde daaglijks tusschen beiden in
En mengde in eene bee hun beider naam.

Lente en Herfst

Grootmoeder, luister, ik zal 't u vertellen!
Rustig en blijde aan 't omlooverde raam,
't Lachje om den mond en handen te saam
Blikt ge daarbuiten naar bloem en kapellen.
'k Weet het, ge voelt thans den last niet der jaren,
'k Weet het, ge droomt in een Mei u terug
Als ik nog geen heb genoten, doch.... vlug
Komt die in 't juichende hart mij gevaren!

Grootmoeder, luister, gij zult het vernemen:
Walter, mijn speelnoot, hij ziet me zoo graag!
Nooit ga ik uit, of door kant of door haag
Schiet hij te voorschijn; met praten en fleemen
Weet dan die deugniet een kus me te stelen,
Noemt me zijn vrouwtjen en vraagt me: 'Wanneer
Gaan we nu trouwen?' Dan, hoe 'k me verweer,
Komt er geen einde aan het koozen en streelen!

Grootmoeder, luister, ik kan het niet helen:
Zoet is mij 't leven, sinds Walter mij mint;
'k Ben zoo gelukkig, zoo vreugdig gezind,
Licht valt mij alles, wat zwaar was. Wij deelen
Samen eens 't heilvolste lot; dan, als heden
Glimlachend gij bij het vensterken zit,
Ziet men, na jaren - met lokken gansch wit -
Peinzend mij zitten, nog blijde om 't verleden!

Grootmoeder, luister, u wil ik 't verhalen!....
Treurig en stil aan 't ontlooverde raam,
De oogen betraand en de handen te zaam,
Ziet ge de dwarlende bladeren dalen.
'k Weet het, ge denkt thans aan scheiden en sterven,
Zucht naar de stilte, de rust van het graf....
Och, dat de hemel het voorrecht mij gaf
Ras met u samen dat heil te verwerven!

Grootmoeder, luister, u wil ik 't ontvouwen:
Walter, mijn speelnoot, hij mint mij niet meer!
Smalende ziet hij en norsch op mij neer,
Als hij met Mieken voorbijgaat. Ze trouwen.
- Luide in het paadje, wanneer 'k hen ontmoette,
Riep hij 't, opdat ik het hoore - zoodra
't Hutje gebouwd is, waarin met zijn ga
Zalig hij 't leven wil slijten, het zoete!

Grootmoeder, luister, u wil ik 't niet helen:
Zwaar is mij 't hart, sinds mij Walter verliet.
Vol is het, kroppende vol van verdriet,
Weenen alleen is me een lust nog. Mij heelen

Kan slechts de rust van de dooden... O dekte
't Ritselend loover het terpken, dat zacht
Beiden ons bergt in een zaligen nacht!
O! zoo geen morgen tot weenen ons wekte!

Zorgen

Zorgen, wolkjes, zeilt maar voort
Langs mijn blauwen hemel;
Denkt niet, dat ge 't uitzicht stoort
Met uw boos gewemel.
't Licht me ontnemen kunt ge niet,
Moogt ge ook donker wezen;
Want, al dekt gij heel 't verschiet
't Zonnetje is gerezen.

Pakt u samen, zoo ge wilt,
Broeit tot zware vlagen!
'k Heb een schuilplaats, 'k heb een schild,
Och, wat deert me uw plagen!
Dan, kortstondig is uw macht:
Met uw booze luimen
Vlucht ge dra voor 's windjes schacht
Als een hoopje pluimen!

Zorgen, wolkjes, zeilt maar door
'k Wil op u niet letten:
't Zachte, lieve zongegloor
Kunt ge niet besmetten:
Nevens, langs en door uw schaûw
Schieť het zijne stralen,
En mijn hemeltje is toch blauw,
Hoe ge 't moogť bemalen!

De Heide

Ei, du vale, droeve heide,
'k Zag en minde dij meteen!
In een hutje wilde ik wonen
Op dijn vlakte, gansch alleen!

Mij verrukt dijn sombre schoonheid
En de eentonig stille rust
Dijner klanken, dijner kleuren,
Die én drift én smarte sust.

'k Wou geen bloemen, dan dijn klokjes,
Gouden sprankels in dijn nacht,
't Wou geen rozen, 'k wou geen tulpen
Die een damp, een nevel smacht!

'k Wou geen kleuren, 'k wou geen tinten,
Dan den diepen purperglans,
Die de zon dij leent bij 't zinken
Aan den vurig rooden trans;

Dan den zachten blauwen wasem
In den morgengloor ontstaan,
Bij het flikken van de peerlen,
Die dijn vloertapeet belaân.

'k Wou geen klanken dan het ruischen
Van dijn zwarte dennen, waar
't Klagend koeltje treurt en siddert
In het schemeruur, zoo naar!

Naar dijn stillen, zoeten vrede
Zucht mijn boezem. Vreugde, smart,
Mocht het al dijn sluimer deelen:
Slechts naar ruste haakt mijn hart!

Ei, du stille, sombre heide,
'k Zag en minde dij meteen,
In een hutje wilde ik wonen
Op dijn vlakte gansch alleen!

Moedertroost

I

'Moeder! ach! zie toch, mijn liefelijk popje
Viel uit zijn stoeleken neer!
't Ligt daar aan stukken! Och, moeder, wat doe ik?
'k Heb nu geen poppeken meer!
Hoe zal ik spelen, waarmee me vermaken?
Poppeken, poppeken zoet,
'k Zag u zoo gaarne, ik kan u niet missen,
Och, wat verdriet ge me doet!

- Houd uw traantjes, kind, voor later!
Ween toch om zoo'n popje niet.
Och! er komen andre smarten,
Kindren kennen geen verdriet...
Hoor, 'k zal Sinter Klaas gaan spreken
Zoo ge braaf zijt en niet schreit!
Licht dan, dat hij in uw schoentje
Nog een schooner popje leit!

II.

‘Moeder, mijn kleedjen is oud en versleten;
 Andere kindren zijn fier
 Over hun strikken en linten; ze schuwen,
 Ja, ze verstooten me schier,
 Zelfs in hun spelen. Och, moeder, ge weet niet
 Hoe ik van schaamte soms ween,
 Wijl zich al de andere juichend vermaken,
 Stil in een hoeksken alleen!’

- Houd uw tranen, kind, voor later,
 Ween toch om geen ijdele pracht!
 Och er komen andre smarten,
 Kendet gij nooit droever klacht!....
 Om uw armoe schaam u nimmer.
 Zoo ge braaf en eerlijk zijt,
 Zijt niet gij, is hij verachtlijk,
 Die deze armoe u verwijt!’

III.

‘Moeder, wat is mij het leven verdrietig
 Immer zoo stil, zoo alleen!
 Anderen vinden hun troost bij een hartsvriend,
 Ach! ik behaag aan niet één!
 Is het mijn lot steeds te zuchten, te weenen,
 Eenzaam en treurig mijn jeugd
 Heen te zien vlieten en nimmer te smaken
 't Leven met al zijne vreugd?’

- Houd uw tranen, kind, voor later,
 Zucht niet om het juk der trouw!

Och! er komen andre smarten!
 Kendet gij nooit dieper rouw!....
 Wacht geduldig, groei in braafheid
 Tot het uur der liefde slaat;
 Want, geloof me, kind, te vroeg soms
 Maar nooit komt dit uur te laat!'

IV.

'Moeder, ach! moeder, hoe vlieten mijn tranen,
 Moeder, hoe bloedt mij het hart
 Onder den martlenden druk der ellende,
 Onder de dorens der smart.
 Liefde veranderde in wrok en verachting,
 Armoede staat hun ter zij;
 'k Word in mijn schuldlooze kindren gepijnigd!
 Moeder, ach! hoordet ge mij!'

Stoorloos is de rust der dooden:
 Juichen wekt hen noch geklag!
 Koud, gevoelloos is het hart, dat
 Hoop en troost te bieden plag.
 Maar om 't kruisken op de terpe
 Gansch in somber veil gehuld,
 Ruischt een stem, de stem der doode;
 'Ween thans, kind, maar.... heb geduld!

Brief aan eene Kloosterlinge

Gekniel'd voor 't altaar lag in blank gewaad
Een maged, nauw ontgroeid den kinderjaren:
Een leliebloesem in zijn dageraad.

De oranjekrans omvlocht de zwarte haren,
En golvend liet een neevlig, luchtig gaas -
Een kanten sluier - de eedle leest ontwaren.

Daar lag ze, omhuld met schoonheids lieflijk waas,
Bedwelmd door 't zoet gewalm der bloemengeuren;
Want balsem strooide mild festoen en vaas.

Op 't lief gelaat was zaligheid te speuren,
Aandoening joeg den boezem op en neer:
Nog prijkte 't droombeeld in zijn schoonste kleuren!

Hij, dien ze zich verkoren had tot heer
En meester, hij die gansch haar ziel vervulde,
Zou van haar scheiden nimmer, nimmermeer!

En toch, wanneer de stoel haar hand omhulde
Zoo vast gesloten in des bruijgoms hand,
Dan was 't of zij - wat omging - enkel duldde.

't Was, of ze schrikte van d'onbreekbren band,
Die gisten nog geen keten scheen, geen kluister,
Alleen der liefde dierbaarst, heiligst pand!

Haar blik verdoofde: een schaduw mat en duister
Ontnam opeens zijn licht aan 't zoet gelaat...
Verloor reeds nu het droombeeld zijnen luister?

Of was het, dat verbeelding, zonder baat,
Terug haar voerde naar vervlogen tijden...
Naar wat de maagd in de echtgenootte ontgaat?

Of kwam een voorgevoel van zielelijden,
Dat liefdes tragen dood zoo vaak verzelt,
Zich mengen in het argeloos verblijden?

De traan, uit 't neergeslagen oog geweld,
Verborg zich in den bruidstuil tusschen bloemen...
En ik ging heen, mijn hart door vrees bekneld!

Zou smart reeds nu haar tot een offer doemen?
Ik gruwde - want ik had haar innig lief -
Wanneer ik haar gelukkig hoorde noemen!

En 'k vroeg: is dan in 't leven enkel grief
En rouw bestendig? ligt in hopen, wenschen
Alleen, het heil dat zich als doel verhief?

Het heil, bestemd, gelijk een bloem te slensen,
Zoodra men 't roekeloos bemeestren wil?
Kan 't Heden niets dan Gistrens hoop verflensen?

Dan, droef is immer 't Heden, koud en kil...
Het was slechts schoon, wanneer men 't Morgen heette,
Wanneer men 't nog verbeidde, hoopvol, stil!...

Lang peinsde ik op de wonderbare veete,
Die 't noodlot zwoer aan 't zwakke menschlijk hart,
Opdat het in 't genot zich niet vergete.

En zóó 't gemoed door bitterheid benard,
Begaf ik me op den weg, den langen, droeven,
Die voert tot u, mijn toevlucht in de smart...

Gij, zuster mijner ziel, bij u vertoeven
Is me immer zoet; de pelgrim mint de bron,
Die murmlend vloeit langs 't spoor der rotsen groeven;

Hij mint de oase, waar de heete zon
Der zandwoestijn vergeefs door 't koelend loover
Wil dringen, dat een schittrend welfsel spon.

Uw vriendschap is het dak, dat liefdrijk over
Mijn smachtend hart zijn dichte schaduw spreidt;
Uw mêelij is 't verfrisschend brongetoover.

Ik zag u: 't was genoeg; - geen woordenpleit
Behoefde er meer; uw liefdestralend wezen
Schoot licht in 't somber hart, door wrok misleid!

De wond, die twijfel sloeg, was reeds genezen
'k Geloofde weer aan rust en vrede en heil;
Ik kon ze in uwe zachte blikken lezen!

Gij hadt genot en aardsche weelde veil
Voor loon, meer duurzaam dan dit broze leven;
Voor loon, verheven boven tijdelijk peil.

Gij wildet naar geen aardsche vreugde streven;
Aan 't offer wijddet ge u, aan d'arbeid ruw,
En zie, ook wat ge ontzeidt, werd u gegeven!

Ge zijt voor stormen en gevaren luw,
Uw schatten hebt ge op veilge plaats verborgen,
Geen vrees, geen angst voor later maakt u schuw.

U is de vrede: want ge kent geen zorgen;
U is de rust: verlangen is u vreemd;
Een heil is u, dat gisteren kent noch morgen!

Blijf immer zoo! uw zoet gelaat, dat zweemt
Naar onschuld, zij steeds met dat licht betogen,
Dat kommer slechts of kwade drift ontnemt.

Steeds glimme blijheid in uw droomrige oogen;
Steeds plooië goedheid uwen mond ten lach;
Steeds klimme uw bedē in vreugd en dank ten hooge!

En ik.... als weemoed weer met droef geklag
Mijn ziel vervult; als niets daar in het ronde
Mijn ooren treft dan smartlijk 'wee' en 'ach,'

Dán zal, - hoe rijk aan kommer ook die stonde, -
Ik 't oog mijns geestes wenden naar het oord,
Waar 'k balsem vind voor elke hartewonde.

Gelijk de schipper - die zijn ranke boord
Bestoken ziet door de opgeruide baren, -
Wijl angst en vrees zijn moed, zijn hope smoort,

Een stille zucht, te midden der gevaren,
Naar 't kluisje zendt, waar hij een heil'ge bad
Voor nood en ondergang zijn hulk te waren:

Zoo zal 'k in smart naar u verzuchten, dat
Geen moedloosheid of twijfel me overwinne
Op 't immer stormend, dreigend levenspad!

Zoo raap ik dan de vruchten onzer minne!

Decemberzon

Goddank! daar is de zonne weer!
Reeds breekt de grauwe nevel,
Vergeet slechts hier en daar een drop...
Daar vloeit de gulden lichtstroom neer
In wijden beemd en nauwe steeg;
En alles licht, of 't blijde waar,
Wijl 't aan dien gloed, zoo warm en klaar,
In vrede feesten mag ter deeg!

Goddank! daar is de zonne weer!
Nu houdt geen sneeuw of ijs het uit;
Geen kille dam die 't straaltje stuit,
Zijn koozen, streelen gaat te keer!
't Smelt alles neer in hellen stroom,
En danst al klatrend voort en voort,
En vangt elk straaltje, dat daar gloort,
En viert zijn speelsche vreugd den toom.

Goddank, daar wordt mij 't harte licht;
Want, waar zich 't weldoend zonvuur spreidt,
Daar vlieden twijfel, liefdloosheid
En argwaan. Sombre droefheid zwicht;
Reeds naakt vertrouwen, broedermin,
En hoop en moed en stil geneugt'
En allen juichen in hun vreugd:
'Kom, liefde, neem uw rijk weer in!'

De Pop

Ja, kus uw popje, lieve meid,
En druk uw warme, malsche lippen
Met geestdrift op haar koude wang.
Ja, koester in uw mollige armen
Haar harde leên, onbuigzaam, log.
Nog kunt ge, wat ge geeft, niet schatten;
Nog bergt uw rijke liefdestroom,
Met golf op golf zijn diepe bedding:
Nog is u 't enkel geven vreugd.
Wat maakt het, of ge op harde rotsen
Of mulle zand uw schatten plengt?
Geen vergen kent ge, - liefdes foltring.

Ja, kus uw popje, lieve meid,
En leer de les die 't vrouwenharte
Moet oefnen tot des levens eind...
Ei! immer warmt uw eigen boezem

Het logge voorwerp uwer min:
Niets kan als 't vrouwenharte gloeien,
Gelukkig, zoo ge 't niet ontdekt!
Gelukkig, zoo die heldere oogen
Van schuldloos heil en wellust vol,
Nimmer het pijnlijk hunkren spreken
Van 't smachtend, liefdedorstig hart.
Ei! mocht ge nimmer 't vergen leeren.

Haroen-al-Rasjids Dood

't Zwijgt alles stil in Haroens trotsch paleis.
Stom waren, stom als schimmen om hem henen,
Zijn woeste krijgers, 't hart ten prooi aan vrees
En rouw! Aan vrees?... Is hij 't niet, hij, de fel
Geduchte, de onverwinbre - gistren nog -
Die, machtloos neergehurkt, maar 't zwart gelaat
Steeds vol bedreiging, met zijn diepen blik
Hun minsten oogwenk gadeslaat, hun minste
Gebaar? En rouw!... Wen straks zijn ijzren vuist
Het kromme zwaard ontvalt, wie zal dan, wie
Ter zegepraal hen voeren, wie na hem
De Christenwereld voor de Halve Maan
Doen zwichten? Ach, zij weten 't wel: hun roem
Zal in zijn groeve zinken, hunne macht
Met hem vergaan.

Met vaste treden naakt
De vijand, de ééngé, die hem overwint:
De zeekre dood! Hij weet het, en een woest
Gevoel van trots vergalt zijn laatsten stond.

Reeds vloeien tranen, ruischen zuchten, ginder
 Op 't binnenplein, waar zijne vrouwen naar
 Den bode wachten, die den dood hun meldt
 Van hunnen opperheer. Maar straks zal ook
 Zijn heldenschaar met deernis nederblikken
 Op wat de groote Kalif Haroen was;
 Wellicht ook jamren, weenen over hem,
 Als zwakke vrouwen weenen over 't kind,
 Dat eens hun vreugd, hun speeltuig was... Neen, neen,
 Bij Mahomet, dat mag niet! Neen, die smaad
 Zal in zijn doodslaap hem niet storen! Streng,
 Gebiedend schouwt zijn oog in 't rond: dat is
 De blik, waarmede hij zijn scharen naar
 Het slagveld zond! de blik, dien niemand ooit
 Trotseerde! 'Gaat, zoo spreekt hij, en het hoofd
 Gebogen, luistren allen; tuijt mijn sterksten
 Kameel; versiert hem met de prachtsieraden,
 Die mijn fier ros bedekten, toen Stamboel,
 Vernederd, hulde aan d'overwinnaar bood,
 Die, 't aan de zwakke handen eener vrouw
 Ontrukte. Gaat, maakt spoed, mijn laatste tocht
 Zal een triomftocht zijn!'

Reeds ijlen ze om
 't Gebod gevolg te geven, 't Harte zinkt
 Hun bij de taak, laatste wellicht, die hij
 Hun oplegt. Overschat hij niet zijn krachten?
 Wat gaat hij wagen? Durft hij ook den Dood
 Trotseeren, d'Oppermachtige?... Maar, wie zal
 Zoolang een levensstraal in 't flauwend oog
 Nog glimt, tot hem zijn stem verheffen, wie
 Hem zeggen: Strek u neer en sterf; Gij ook
 Zijt stervling, als wij allen!

Zwijgend gaan
 Ze hunnen weg, gehoorzaam nog, zooals
 Weleer, toen roemzucht en gehoorzaamheid
 Verbonden waren. Traagzaam naakt het statig

Dier, pronkend met het zwaarbestikte tuig,
 Waar edelsteenen, paarden, tusschen goud
 En zijde flonkren. Moedig heeft de vorst
 Zich opgericht en op den drempel, dien
 Hij nooit meer zal betreden, wendt hij kalm
 Zich om tot hen, die hij verlaten gaat.
 'Allah is groot' zoo luidt zijn jongste groet.
 Hem wacht, geknield, het tamme lastdier. Reeds
 Bestijgt hij zonder hulp den zadel, slaat nog
 Een enklen blik in 't rond; en van
 Hun Heer en Meester blijft den trouwen slechts
 't Geheugen over.

Snel beklimmen zij
 Het hoogst terras, of soms hun angstig oog
 Zijn spoor ontdekken mocht.... Vergeefs getuurd;
 Vergeefs 't verblindend zonnelicht getart....
 En toch, daar staan ze roerloos, kalm en stom,
 Wijl in hun binnenst stormen woeden, die
 Geen woord, geen blik verraadt!

Intusschen, voor
 Het laatst zijn kracht verzaamend, heeft de vorst
 De woestenij van Khorassan bereikt.
 Daar wil hij sterven, gansch alleen, daar, waar
 Den stervende geen levend wezen hoont!....
 Reeds hurkt hij op den dorren grond, het aanzicht
 Naar Mekka keerend. Aan zijn borst ontstijgt
 Een laatste bede:

'Mahomet, ik vond
 Het rijk dat gij gesticht hebt, hellend naar
 Den afgrond. In het hart der uwen was
 Geen geestdrift meer en roestend rustte 't zwaard.
 Bedreigend was de macht der Christenvolken:
 Haast zou uw naam vergeten, haast uw wet
 Uit aller harten zijn gerukt; het kruis
 Zou zegepralen! Maar er werd een redder

Verwekt, een wreker, die het trotsche plan
Verijdlen moest, die badend door het bloed
Der Christenhonden, zegevierend, tot
In 't sterkste bolwerk hunner macht uw naam
Verkonden zou. Ik was die redder, ik
Die wreker! Alles week voor mijnen arm;
De perel van het Oosten hechtte ik aan
Uw zegekroon. Nooit heeft uw grondgebied
De verre grens gekend, die ik het gaf!
Daarom, verhoor mijn laatste bede: Zoo
Mijn beendren mogen rusten, neem gij dan,
Neem in uw eigen hoede 't machtig rijk,
Dat in uw naam uw dienaar stichtte. Zwart
En stormig toont zich voor mijn blik 't verschiet:
De vijand dreigt, en niemand is er, die
Van d'ondergang uw volken redt, zoo niet
Gij zelve waakt en helden doet verrijzen...
Dan nog één bede zendt mijn hart u toe!
In 't bloed der Christenhonden heb ik vaak
Mijn zwaard geverfd; maar uwen dienaars was
Ik steeds een vader. 'k Droeg in mijne hand
Het lot van duizenden: ze noemden mij
Rechtvaardige. Allah prees ik, vóór de zon
De koepeltinnen der Moskee verguldde,
En, wen de nacht haar sluiers spreidde, boog
Ik weer mijn voorhoofd in het stof en prees
Des Hoogsten naam. Zij dààrom, Mahomet,
Uw paradijs mijn loon. Ik mocht, 't is waar,
De boordevolle schaal van 's levens zoet
Tot op den bodem drinken: vrouwengunst
En rijkdom, eer en macht genoot ik tot
Verzadens... Velen zagen mij, die in
Het diepst huns harten hunkrend spraken: Ware
Ik rijk en groot en wijs als die! En toch,
Toch bleef daar in mijn ziel een gaping steeds,
Die niet te vullen was. Toch zuchtte ik om

Een goed, een heil, dat ik niet kende, dat
Geen stervlings mond kan noemen! Zal, profeet,
Uw paradijs mijn ziel verzaden?...

Laat,

Ik smeeek u, op dees eigen stond mijn geest
Zijn boeien slaken. Zie, in gloênden luister
Zinkt ginds de zon in de armen van den nacht.
Ik ook, ik ben een zon, haar ondergang
Nabij. Laat, laat geen nare duisternis
Mijn flauwend oog bedroeven! Mahomet,
Mij lichte 't eeuwig licht!...'

En langzaam zonk

Zijn machtig hoofd. De rotsig harde grond,
Geroost door 't felle zonnebranden, was
Het eenzaam praalbed van den trotschen Kalif;
Zijn lijkzang 't zacht, eentonig klinglen van
Des kemels bellen, waar het tusschen kloof
En rotsspelonk zijn karig voedsel zocht...

Het Dichterenlot

Ik weet niet, wat er mij 't hart ontroert,
Door weemoed wordt het, door vreugd vervoerd:
Een zaligen weemoed, een droomrige vreugd;
Het zingt en jubelt, het zucht en treurt;
Verrukking voelt het en smart om beurt:
't Vloeit over van lijden, 't is vol van geneugt'.

Een droom beweegt het, een vreemde waan,
Iets als een hope nog onvoldaan,
Een wensch en een vrees, die onzekerheid twijnt;
Een blijheid zalvend door 't krank gemoed,
Een treurnis sluiierend vervoerings gloed...
't Is of het - genietend - van weelde verkwijnt!

Een wereldzee is des dichters ziel:
Heur raakt geen strand, geen vlotte kiel
Of spiegelennd geeft ze hun beeltnis weer.

Het minste wolkje aan het wijd azuur,
De zachtste glimmer van 't sterrevuur,
't Blijkt alles om medegevoel op heur neer!

En daarom lijdt ze en juicht meteen,
Niets, niets ter wereld is haar te klein,
Niets glijdt ongemerkt op heur boezem hervoort.
't Zijn duizend levens in één vervat,
't Is diep gevoelen, nooit voelenszat,
Dat dichterenlot, dat mijn hart heeft bekoord!

Herstelling

Zalig is het, te ontwaken uit de armen der krankte,
Zalig van zinnen en ziel
Weg te rukken den neevligen sluier,
Die in duistere scheemring hen hulde,
Smorend genot en gevoel!

Zalig, de oogen weer te oopenen voor licht en beweging;
't Dartele straaltje te zien,
Dat de zon als een bode der liefde
Zendt, den kwijnenden blikken zoo welkom,
Na den vervaarlijken nacht.

Zalig ook nog, met weeldrige teugen den balsem
Te aadmen der sterkende lucht,
Zalig weer de natuur te begroeten:
Frissche bloemen en stroomende waters,
Bergen en blauwig azuur.

Maar meer zalig in lachende, stralende blikken,
Op der beminden gelaat
't Heil te lezen, de vreugd, die ge ontwakend
Wekt in den boezem der vriendschap:
Dat is genieten, voorwaar!

Het Duivelsmeer

Legende van het Vogezen-gebergte

Kent gij, kent gij het duivelsmeer
Met zijn loodachtig aschgrauw water?
Wanhoop ligt in zijn dof geklater,
Wanhoop in 't golven op en neer!

Ruw en naakt is zijn rotsenbed.
Wars van streelede zonnevonken
Bergt het schuw in zwarte spelonken,
Nimmer door iets dat leeft bezet.

Nooit nog zag men een rassche vin
't Water rimplen in zachte kringen;
Nooit nog baadden eens vogels zwingen,
Scherend langs 't zwarte nat, daarin.

Als de landman in schemertijd
't Meer des duivels voorbij moet trekken,
Kruist hij zich om zijn moed te wekken,
Prevelt een beê, wijl voort hij schrijdt!

Zoo, tot afschuw van dier en mensch,
Ligt, als blijk van des hemels wrake,
't Duivelsmeer, tot het eens ontwake,
Bulderend spatte uit perk en grens.

Dan, bij 't naken van 's werlds eind,
Zal 't zijn rotsigen gordel breken,
Teistrend zich op de omringende streken
Storten, waar weeldrig 't koren deint.

Straffend kwam het voorlang tot stand:
't Rees als demper van driest verblijden;
't Kwijt zijn plicht tot het einde der tijden,
Geesel voor immer in 's Heeren hand!

Het was geen meer, het was een bonte weide,
Die, bloemenrijk, voorheen haar zode spreidde
Ter plaats, waar nu het looden water ligt.
En menig was 't een hartverkwikkend zicht,
Wanneer de wakkre knapen hunne meiden
Des Zondags naar dit danstapijt geleidden.
Maar vaak vergeet zich vreugd, waar plicht gebiedt;
Dan komt de straf: - zoo is het hier geschied!
Een Zondag was 't. In 't mollig bloemveld wachtten
De jonge dansers; luide rezen klachten
Weldra, omdat geen vedelaar verscheen.
Eerst ongeduld, dan woeste drift meteen
Deed wrok ontstaan en woede. Vloekend stegen
Hun stemmen op, tot dat zij eindlijk kregen
Hetgeen ze wenschten. Op een kleine rots
Verscheen opeens een bode des genots,

Een vreemde speelman. Niemand nog bemerkte,
Hoe linksch en hinkend hij zich opwaarts werkte:
Zijn handen waren klauwen; als een bok
Zoo had hij voeten, en een grijns betrok
Zijn haatlijk aanzicht. Doch wat kon 't hun schelen:
De dans begon, men zou zich niet vervelen!

Dansende draaien,
Zwieren en zwaaien,
Vlug door elkaar,
Alles vergetend,
Woest zich vermetend,
Paren op paar,

Wijl op de snaren,
Krassend de haren
Strijker zich spoeit;
Sneller en sneller,
Feller en feller,
Nimmer vermoeid!

Zachtjes klingelt thans het klokje,
Dat ter vesperbede noodt;
Langzaam gaat de dorpling kerkwaarts,
Waar hem 't klokgelui ontbood.

Doch in de weide,
Daar onderscheidde
Geen nog den klank,
Die tot het staken
Noopt der vermaken
Volop in gang!

Rustlooser zwiert men,
Woeliger tiert men,
Dol van genot;
Wijl om hun vreugde
Hen de verheugde
Speelman bespot.

Luiden nu ten tweeden male
't Zilvertonig klokje klept;
Want straks gaat de dienst beginnen.
Dansers, staat! er dient gerept!

Zij, die het hooren
Thans, zij versmoren
In hun gemoed
't Beter gevoelen,
Dat bij het woelen
Leedwezen broedt!

Dansend en springend,
Juichend en zingend
Wentlen zij voort;
Neen, neen, geen bidden!
Blijve in ons midden
Vreugd ongestoord!

Voor de laatste maal verheft zich
Luid en streng der klokke stem,
Wijl, zich parend aan die tonen,
't Orgel ruischt met staatgen klem.

Allen vernamen, -
Allen te zamen, -
't Stichtend geluid;
Doch wat 't geweten
Hun ook moog' heeten:
Vreugde vooruit!

Jachtend en hijgend,
Smachtend en zwijgend
Wordt nu de dans,
Weg is 't genoeg;
Afmattend zwoegen
Strengelt de krans!

Plotsling zwijgt de vedel stil
En des speelmans hoongelach
Laat zich hooren, tergend, schrill;
Raatlend rolt een donderslag;

Bruisend mengt zich in de wei,
Alvernielend golf aan golf.
Bang verheft zich 't noodgeschrei;
Doch, waar 't nat een weg zich dolf,
Is geen hoop op redding meer.
Niet een enkle ontsnapt de straf:
Worstlend, vloekend gaan ze neer
In hun wijd, hun zwalpend graf!

Zoo ontstond eens het duivelsmeer
Met zijn loodachtig aschgrauw water.
Wanhoop ligt in zijn dof geklater,
Wanhoop in 't golven op en neer!

Het Kwezelken

Een ouwerwetsch Refereintje op zijn Anna Bijns'

A.

Ze zeggen dat ik een kwezelken ben!
Dat had ik mijn leven niet eens gedacht.
Niet dat ik 't gaarne verblauw of ontken:
De titel kwam enkel wat onverwacht
En trok daarom op de zaak mijne acht.
'k Ging aan 't denken, aan 't peinzen en 't zinnen
Op aard en gewoonte en kleederdracht;
Ja, zelfs beweeggrond bij mijden en minnen,
Bij arbeid en omgang riep ik mij te binnen,
En... 'k moet het bekennen, wanneer ik nu fijn
Het een en het ander aaneen ga spinnen,
Dan is 't geen verzinsel, dan is 't geen schijn,
Dan moet ik warempel een kwezelken zijn!

B.

'k Zie anderen schering en inslag maken
Van mode en van opschik, van pronk en sier;

Ik zie ze aan vrede en aan rust verzaken
 Om maar te volgen den grooten zwier!
 Wat mij betreft, ik en geef geen zier
 Voor de laatste mode en 't nieuwste fatsoen,
 Mij ergert soms fel de Parijsche manier:
 Lang duurt het eer ik met haar me verzoen,
 Ja, ik ken niet eens de kleur van 't seizoen!
 'k Versier me niet als een harlekijn
 Met kwispel en franje, met strik en pompoen,
 Nog liever ben ik een stijve begijn
 Nog liever wil ik kwezelken zijn!

C.

Mij dunkt, men kan wat beters verrichten
 Dan pronken en prijken: dat's goed voor een pauw.
 Men moet wel juist niet rijmen en dichten:
 Die 't niet en kan, vindt dat veel te flauw!
 Is mijn werk ten eind, is de hemel blauw,
 Dan zwerf ik het veld in langs hoven en hagen
 Ontsnap voor een poos aan 't steedsche nauw.
 Soms geeft me mijn citer nog grooter behagen:
 Heur klank wekt me op bij 't diepste versagen.
 Ook min ik mijn boeken, een gouden mijn,
 Die 'k soms niet verlaat in uren en dagen,
 Al is ze op romangebied een woestijn:
 Daarvoor toch moet men een kwezelken zijn!

D.

Ook min ik de kunst in al heur vormen,
 'k Breng soms een offer op heur altaar;
 Maar 'k wil niet, als velen, heur tempel bestormen

Om een schitterende plaats te veroveren daar,
 Als velen, die vergeten te knielen voor haar,
 Die zoeken zelven op 't voetstuk te staan,
 Waarvoor de menschen, bewonderend, elkaar
 Verdringen! *die* huldigen eigenwaan,
 Geen kunst! Die wroeten, nimmer voldaan,
 In 't aardsche en om 't aardsche: 't idealen festijn,
 De zielenweelde is hun blik ontgaan!
 Neen, ik dorst niet naar beroemdheids wijn:
 Alweer een voordeel van 't kwezelken zijn!

E

Wat vriendschap betreft, die duurzame gaaf,
 O mocht mijn hart haar nimmer ontberen,
 Die steun, die troost in 't aardsche geslaaf,
 Die lijden en mismoed leert trotseeren!
 Maar mocht ik ook nooit heur naam onteeren,
 Dien geven aan 't kruipende zelfbelang,
 Dat vleiend en streelend zijn eigen begeeren
 In 't oog houdt; ijvrend om macht en rang,
 Den rug keert bij rampen en ondergang!
 Neen, kwezelkens vriendschap kent geen kwijn;
 Zij des levens kelk nog zoo bitter en wrang,
 Wie deelt in de vreugd, deelt ook in de pijn:
 Daarom alleen wou 'k een kwezelken zijn!

F.

Maar liefde, of wat met dien naam men noemt,
 Als er wordt getrouwd, - want daarna is 't vergeten
 Ik weet niet, waarom men zoo hoog die roemt!
 Ze schijnt me een vergulden ijzeren keten.

Als 't verguldsel slijt, dan eerst komt men te weten,
 Hoe zulk een kleinood soms weegt en knelt!
 Zelfzucht, niet liefde, moest men 't heeten,
 Dat zoeken naar schoonheid, dat zoeken naar geld,
 Waar hart, noch geest, noch deugd wordt geteld!
 't Is een jacht naar genot, de rest is maar schijn!
 Gelukkig is 't niet altoos zoo gesteld!
 Toch, de nektar keert zoo vaak in venijn,
 Dat het, dunkt me, best is kwezelken zijn!

G.

En wat allen twijfel zal doen- verdwijnen,
 'k Beken dat ik geerne ter kerke ga,
 Behalve - hoe vreemd het dan ook moog schijnen -
 Des Zondags middags, ter misse, spa:
 Daar komt m'om wat anders dan Gods gena!
 Maar als stilte heerscht in de heilige koren,
 Dan lokt me iet daarheen, dat ik niet weersta,
 Dan doet zich een stem in mijn binnenst hooren,
 Dan wordt mij een weelde, een heil beschoren,
 Dat als gal doet smaken al 't aardsche ambrozijn.
 Dan bid ik en smEEK, in wonne verloren,
 'Och, Heereken zoet! gij Liefste mijn,
 Och, laat me altijd een kwezelken zijn!'

H.

Maar denk niet, omdat ik een kwezelken ben,
 Dat ik treur en knies bij avond en morgen,
 Dat ik geen vermaken, geen vreugden ken,
 Steeds denk aan den dood, die ons eens komt worgen.

Zelfs die beendrige bode baart mij geen zorgen,
Dan hij wil, na 't geen ik op aarde geniet,
Nog grootere weelde en heil mij borgen.
Des, blijde is mijn hart, kent angst noch verdriet,
Want licht is 't verleden, en licht is 't verschiet,
Dat blinkt door der hope gazen gordijn.
Ik wandel door 't leven en neurie mijn lied,
Ken wroeging noch haat, noch wreevlig gegrijn!
Gelukkig, gelukkig die kwezelkens zijn!

Lentelied

De Lente naakt, de Lente naakt!
Haar lieflijke adem vult de lucht:
Een geurge walm, een zoele zucht,
Waarbij de sluimrende aarde ontwaakt,
Die, wat daar dood scheen, leven geeft
En krachten leent aan al wat leeft!

De Lente naakt, de Lente naakt!
Het ruischt en bruist in mijn gemoed;
Daar welt en zwelt een gansche vloed
Van stil genoegen, vaak gesmaakt;
Maar immer nieuw toch, immer zoet
Als de aam, die de aarde ontwaken doet.

De Lente komt, de Lente komt!
Een luchtig warme wasem speelt
Op 't vale gras der weide en streelt
En kust het, tot weer nieuw geblomt,
In 't nieuw tapeet, zoo groen en zacht,
Den blauwen hemel tegenlacht.

De Lente komt, de Lente komt!
En als de bloemen in het gras,
Zoo bergen nieuwe vreugden ras
Wat leed ter neder had gekromd. -
Als 't weiland onder 't jong azuur,
Zoo tiert mijn ziel in 't lentevuur!

De Lente is daar, de Lente is daar!
Een lauwe zefier koost en zoent
Het dorre rijshout, tot het groent;
Tot iedre bot van 't vorig jaar
Een bladerrijke twijg ontvouwt
En 't vooglenlied weer schalt in 't hout.

De Lente is daar, de Lente is daar!
Gelijk der boomen najaarsbot
Vermurwt mijn hart in blij genot.
't Ontwaakt als uit een slumring zwaar,
't Herleeft, herademt, juicht en mint:
Heen is het leed! het heil begint!

De Taal des Harten

Er is een taal in Noord en Zuid,
In Oost en West verstaan,
Wie alle spraak en stemgeluid
Ten trouwen dienste staan.
Geen taal, hoe klaar en diep van zin,
Die bij dees één het haal,
Geen, die in rijkdom overwin'
Des harten schoone taal.

Waar soms de mond onmachtig zwijgt,
Het zwakke woord versterft,
Vergeefs 't gevoel naar de uiting hijgt,
Dat meegevoel verwerft;
Daar geeft die taal, door 't aangezicht,
't Beweeglijk ooggestraal,
De houding, van den strijd bericht,
Daar spreekt nog 's harten taal!

In moeders blikken leest ze 't kind,
Als nog de moedervreugd
Geen enkel woord ter uitspraak vindt
Van 't moederlijk geneugt.
Is 't duister in des zuiglings brein,
Zij kent noch perk noch paal,
Die hartetaal, voor groot en klein
De ware moedertaal!

Zoo gij die taal te kennen zoekt
Vraag geen geschrijf om raad,
Gij vindt die 't best van al geboekt
Op 's menschen trouw gelaat.
Onstuimige hartstocht, bange smart,
Verborgene weemoedskwaal:
Het innig zielsgevoel ontwart
Die machtge hartetaal!

Doch zoek niet waar een steenen borst
Een ijskoud hart omvat:
Geen kille, roestige ijzerkorst
Die vuurge vonken spat!
Geen bloemen spruiten uit een aard
Verdroogd, verhard tot staal!
Stom wordt, waar 't rein gemoed ontaardt,
De zoete hartetaal!

Schippers Deuntje

Het water is stil en de bries is in slaap,
Kom varen, meliefken, kom varen!
Toe, geef mij uw handjen en stap in mijn boot,
En vrees niet, meliefken, en vrees niet!

'k Zal zorgen voor u als voor d'appel mijns oogs,
Dat weet ge, meliefken, dat weet ge!
Wat waar mij het leven, wat waar mij de dood,
Hadde ik u niet, meliefken, hadde ik u niet!

Hoe zachtjes we glijden langs 't rimpelig vlak...
Alleen zijn we, liefken, alleen nu!
Ik zocht het zoo lang, doch ik vond niet de kans...
Nu heb ik ze, liefken, ik heb ze!

Hier blijven we zwalken, we riemen niet weer:
Want niemand, meliefken, want niemand
Moet hooren, hetgeen ik van avond u zeg:
Hoor *gij* maar, meliefken, hoor *gij* maar!

Ik zeg het niet luid: de boomen daarginds,
Die luistren, meliefken, die luistren;
En 't ruizelend riet, dat niet zwijgen en kan,
Herhaalt het, meliefken, herhaalt het!

En gij, gij alleen moogt het weten: - zij niet;
Zoo buig dan, meliefken, zoo buig dan
Uw hoofdeken neer, dat ik 't fluisteren kan
In 't oor u, meliefken, in 't oor u!

Het is wel geen nieuws, en ge weet het al lang;
Ik zei het, meliefken, ik zei het
Reeds menige maal; doch 'k herhaal het zoo graag:
Ik min u, meliefken, ik min u!

Droomerij

I.

Ik wandelde eenzaam langs de vlakke kust
En zag hoe de ebbe allengs de moede baren
Den lande onttrok en zacht ten dootij suste.

t Was of ze stil in slaap gezonken waren;
Hun fluistrend ruischen scheen het ademen
Der matte scharen thans den strijd ontvaren.

En op wiens moede leên de rust mocht dalen,
Die sterkte leent en moed en versche krachten
Voor later strijd en later zegepralen.

Want alles toch is worstlen, zwoegen, trachten,
't Is alles rustloos ijvren hier beneden
Voor 't peinzend brein, als voor de blinde krachten.

En dan nog blijft er niets van 't moeizaam heden,
Zoodra het plaats maakt voor het harde morgen,
Zoodra 't verzinkt in 't bodemloos verleden.

Niets blijft! geen arbeid kan vergelding borgen,
Geen lange vrede volgt op 't ruwe strijden,
Geen waken hoedt voor altijd nieuwe zorgen.

En toch, toch richt de mensch op beter tijden
't Beneveld oog; de toekomst geldt zijn streven,
Zijn wensch durft, ja, de doodgrens overschrijden:

- In 't boek des daarzijns dient zijn naam geschreven;
Indrukken wil hij laten, iets moet blijven,
Toch iets van hem moet leven na zijn sneven!

Indrukken... kunnen die in 't zand bekliven?
Hoe lang zou 't weemlend strand een spoor bewaren?
De minste wind genoeg om 't glad te wrijven!...

Zie, andren zwierven naast de stille baren,
Ik volg al mijmrend d'afprent hunner schreden,
Niet eens bedenkend, Wie ze zijn of waren!

En wijl ik volg, vervormen mijne treden
Het spoor der hunne, tot weer andren komen,
Die naar hun eigen voet ook 't mijn herkneden.

Zoo zwerven op der eeuwicheden zoomen
 Der menschen kindren; van hun doortocht spreken
 In 't stuifzand eenige verplaatste atomen

Snel door den vloed der jaren gladgestreken
 Of op den wind der wederwaardigheden
 't Gedwongen standpunt vóór den tijd ontweken....

Niets blijft er heden van hun kort verleden!

II.

'k Zwierf voort geheel verloren in gedachten,
 Niet merkend haast, hoe, drop voor drop, de wolken
 Aan de aarde en zee hun waterschatting brachten;

Hoe 't luchtig, neevlig zwerk den diepen kolken
 Teruggaf, wat de zon, met vriendlijk streelen
 Onmerkbaar rijzen deed tot haar, als tolken

Van hare macht, die in de vlotte deelen
 Van een geheel het onafhankelijk wezen,
 Het eigen vrije zijn vermag te telen.

Plots bleef ik staan, getroffen: opwaarts rezen
 De stille waatren, en in 't zachte deinen
 Vermocht ik 's menschen aardsche lot te lezen.

Als 't regendropken op die waterpleinen,
 Zoo maakt ook hij op d'oceaan der tijden
 Een brozen kring om zijn bestaan te omheinen.

En nauw verschijnt hij, of langs alle zijden
Wordt reeds die kring door nieuwere verbroken
Vóór hij nog tijd had zacht uiteen te glijden....

't Heeft uit met hem: als 't dropken ligt gedoken
In 't diep der zee, zoo moet in 't stof verdwijnen
Wat mensch zich noemde, onkenbaar, onbesproken.

't Is uit!.... maar hoe? zal nooit de zon weer schijnen?
Nooit weer datzelfde dropken met de kleuren
Bemalen van topazen en robijnen?

Reeds morgen rijst ze om weder op te beuren
Wat ze in een onbekenden nacht liet dalen,
Reeds morgen rijst ze om 't aan dien nacht te ontscheuren.

En zou de Liefde dan, wiens macht noch palen
Noch perken kent, die wezen teelt en leven
In eindlooze eeuwigheid heur schepslen falen?

Zou, wat haar eeuwig hulde en eer kan geven
In 't zwijgend graf tot zijn bestemming komen?
Zou 't leugen zijn, dat immer opwaarts streven,

Die zucht naar 't schoone, nauwlijks in te toomen,
Die 's menschen boezem onverpoosd doet jagen
En voor vernietiging hem vult met schromen?

Neen, neen, een schooner, voller dag zal dagen,
Waarop de mensch met vreugde zal beseffen,
Waarom hij 't harde levenslot moest dragen,

Verheerlijkt zal hij zich aan 't stof ontheffen!

Hoop en Dood

Wachtend in het ruim portaal,
Hoopvol wachtend staat de maagd.
Rijk gewaad omgolft haar leên;
Witte rozen in heur haar,
Witte rozen op heur borst
Sieren 't minlijk liefdebeeld.
Rozig blinkt heur donzen wang,
Schittrend straalt heur glanzend oog,
Woelig klopt heur juichend hart:
Heden komt hij, heden weer!
Lang de scheiding, lang en droef,
Maar onwrikbaar bleef haar trouw,
Heilig 't eens gegeven woord!
Heden komt hij, heden weer!
Hoopvol staat ze en wacht,.. en wacht...

Roerloos in de donkre zaal,
Stil en roerloos ligt de maagd
In het effen, blank, gewaad.
Witte rozen in heur haar,
Witte rozen op heur borst
Tooien 't kalme beeld der dood.
Vaal en hol de bleeke wang,
Mat en dof 't gebroken oog,
Onbeweeglijk 't zwijgend hart:
Nimmer komt hij, nimmer weer!
Valsch, bedrieglijk was haar hoop;
Lang gebroken is zijn trouw,
Lang verkracht zijn plechtige eed!
Nimmer komt hij, nimmer weer!
Roerloos ligt ze, - koud, en kil....

De Jeugd

O de droomen der jeugd,
Het argloos, zalig betrouwen!
De onweerstaanbre geneugt'
Een beeldrig Eden te bouwen
Op de puinen van 't kindergeluk,
Enkel te schatten bij lateren druk!

O, de vleiende hoop,
Het heimlijk, droomrig verzuchten,
Dat den tijd en zijn loop
Vooruitijlt, enkel genuchten
In de toekomst - de lokkende - ziet,
En op het heden reeds 't morgen geniet!

O, de daagraad zoo zacht,
De rozige ochtend van 't leven;

't Morgengloren, dat licht
En lonkt, wijl koeltjes nog zweven,
Zoel en frisch, in de geurende lucht...
Wie of het branden des middags dan ducht!

O, de zalige tijd,
De tijd van vreugd en verlangen,
Als geen wroeging en spijt,
De ziel met treurnis omhangen;
Als begoochling de schreden nog ment,
't Dorstende hart geen teleurstelling kent!

Kunst

Gij tolk des gevoels, bekoorlijke tale,
Macht van den scheppenden geest,
Verbindend wat landen en zeeën scheiden,
Wat zijn zal met wat is geweest;
O Kunst, gij edelste bron van genieting
Ontspruitend aan 's menschen ziel,
U gaf, meelijdend, de Algoede ten troost hem,
Toen ontbering en smart op hem viel.
Het schoone, waaraan hij met volle teugen
Zijn vurigen dorst had verzaad,
Ontrokken was het zijn smachtend harte,
Verzwonden, zijn leed ten smaad!
Doch nooit, in den wreed verscheurden boezem
Stierf herinnering uit:
Zij bleef een sprankel - een enkle - bewaren
En koesterde in stilte den buit,
Tot gloedrijk 't vuur naar buiten spatte
En schiep, wat niet vindbaar was.

Dan kneedde de sterfling de onwillige stoffe
 Bezielde de logge mass';
 Dan vlocht hij onmachtige tonen samen
 En galmde 't begeesterde lied,
 Of leende de stem van zijn diepe verzuchting
 Aan 't zachtgevooisde riet.
 Zoo vond hij toch iets van dat eeuwig schoone
 Door zijnen kloppenden boezem bejaagd.
 Wel moest de stof hem tot werktuig dienen:
 Zijn droombeeld zag hij verlaagd
 Door 't zinnelijk hulsel, waarin hij 't kleeedde,
 Maar dóór die stoffe heen,
 Door vormen en kleuren en woorden en tonen
 Dringt de godlijke keen,
 Van de ziel, die ze voedde, tot haar die ze opneemt.
 En - slaapt hij eeuwig in 't graf,
 Die aan 't menschedom schonk een sprankel der schoonheid,
 Hij leeft om hetgeen hij gaf!
 Doch nimmer was Kunst, de verheven, de ware,
 Slavin van de stof, neen, nooit
 Verlaagde ze zich tot de rol eener lijkwa.
 Die prachtig 't ontzielde tooit.

Dit maagdenbeeld, waar met diepe verrukking
 Onverzaadlijk uw oog op schouwt,
 Het kan door verhouding noch vorm u boeien:
 Die laten u 't harte koud!
 Maar zie, die voet, nauw raakt hij den bodem,
 Het hoofd buigt luisterend neer,
 De wenkbrauwbogen verheffen zich ernstvol,
 't Gelaat kaatst aandacht weer.
 Een vinger ligt op de ontsloten lipjes,
 Of hij ze tot zwijgen dwong....
 Verwachting spreekt uit dien klomp van marmer
 Waaraan uw oogslag hong.

En vrees en hoop doen het hart u trillen,
 Ontroering bemeestert uw borst.
 Droomerig gaat gij henen, genietend
 Wat laafde uw schoonheidsdorst.

Gij, kunstenaar, die met rijke kleuren
 Uw schilderpalet bereidt,
 Wat gaat ge toovren op 't naakte linnen,
 Een worstling, een heldenfeit?
 Neen, nu geen woelige levensbeelden,
 Geen diep, aangrijpend gevoel,
 Door trekken en kleur voor den geest zich uitend,
 Des boezems driften gewoel
 Ontkeetnend als 't winterorkaan de stormen....
 Uw harte droomt van rust;
 Gij haakt naar lieflijke, stille vrede,
 Die 't ontstelde gemoed u sust!....
 Daar rijst de plaats, waarnaar ge verlangdet:
 Een hoekje in het zwijgende bosch
 Met bruine stammen en donker loover
 Met bloemkens en fulpen mos. -
 En 'k volg u, 'k volg u in 't oord der kalmte...
 Ik hoor het gefluister van 't loof...
 Met u vergeet ik en kommer en zorgen,
 Voor 's werelds gedruis ben ik doof!

Verpoosd is mijn ziel! Laat nieuwe genugten
 Haar vullen met nieuwen lust.
 Wat is die toon, die zachtekens zwellend
 Mijn zinnen wakker kust?
 Geen vooglentaal, of geruisch van bladen -
 De zucht van een lievend hart
 In melodie zijn begeestering uitend,
 Zijn vreugde, zijn zoete smart.

Geen weelde van klanken, die rijzend en dalend
 Verrassen 't gespannen oor -
 Een wondere taal, die met d'angel der tonen
 Dringt tot het harte door.
 Een taal die, beter dan die der woorden,
 Het slapend gevoelen wekt;
 Die drift en ontroering, en innige hartstocht
 Welsprekend ten tolk verstrekt...

En gij, de laatste, maar ook de liefste,
 O Dichtkunst, welkom, gij!
 Men krone u de schoonste en tevens de trouwste
 Van gansch de zusterenrij.
 Die grijsaard, zie, zijn gebogen schouders
 Is 't lange leven zoo zwaar!
 't Brengt eenzaamheid en verveling en kommer
 En ziekte en ontbering te gaar.
 Onttrek hem aan 't euvel, dat pletterend neerdrukt,
 Homeros, zing hem uw lied,
 Verhaal van uw helden, de dappere, moedige;
 Toon ze in het duister verschiet:
 Dan zal hij hopen, en juichen en weenen,
 Als in zijn vervlogene jeugd;
 Dan leeft hij - ja, 't leven van andren, maar grijpt toch
 De ontvlodene levensgeneugt'.
 O Dichtkunst, gij, met uw engelenvleugels,
 Hoog bouwdet ge uw woonplaats, hoog
 Als de aadlaar zijn nest; maai heil dien, u volgend,
 Het wroeten en kruipen ontvloog!...

Zoo weze dan lof, die den mensch ten Schepper,
 Den sterfling onsterfelijk maakt.
 Zoo blijve kunst op een autaar tronen
 Door 't menschedom trouw bewaakt;

Opdat ontheiliging nooit heur genake,
Opdat ze in heur stoflijk gewaad
Steeds 't ideale, het hoogre verkonde,
Haar afkomst nimmer verraad'.
Maar ach! hoe velen, die voor haar knielen
Als de heiden voor 't afgodsbeeld,
Geen Godheid huldend, geen Hooger Wezen,
Maar den vorm, waarin 't zich heelt!
Doch hen veracht ze, de Kunst, de bezielde,
Dien aardlingen is ze te puur;
Slechts hun, die zich boven het zinlijke heffen
Schenkt ze 't begeesterend vuur!

Paulina

(Naar het Russisch)

Wit, wit is 't dons der zachte tortelduif;
Nog witter 't luchtig, vlokkig sneeuwgestuif,
Dat - maagdensluiser - dekt het gansch verschiet;
Maar witter dan uw lelievoorhoofd niet,
Paulina!

Zacht, zacht aan aarde en zee de sneeuwvlok raakt
Geen slapend wicht, dat zij beroert, ontwaakt;
Nog zachter streelt de bries bij zomernoen;
Maar zachter niet dan uwer lippen zoen,
Paulina!

Koud, koud is de aard, met blanken sneeuw bedekt,
Nog kouder 't lijk, waarop zich 't baarkleed strekt;
Koud, koud de grafzerk, die 't vergeten tart;
Maar kouder nog dan al: - uw steenen hart,
Paulina!

Bij het Lijk eens Kindekens

Zoo slaapt gij, Engel, dan in de armen van de dood!
Wat heil is 't uwe, Kind! Niets kendet gij van 't leven
Dan 't beste en 't zoetste en 't schoonst. Getroond op moeders schoot,
Durfde ooit de smart u aan? Kon iets u tegenstreven,
Dat niet haar waakzaam oog voorzag, haar trouwe hand
Ver van den lieveling dreef? Gij waart het huis een zegen;
Al lust en leven waart ge, een hechte vredeband.
Vond niet de strenge mond, die wreevlig had gezwegen,
Bij 't spreken van uw naam steeds liefdewoorden weer?
En 't oog, van weenen mat, welks blik tot u zich keerde,
Weerglansde 't niet van hoop en levenslust, wanneer
Uw blik, zoo schuldloos rein, de zwarte schaduw weerde,
Waarmede 't leven vaak der menschen ziel verdooft?
Schoon was u 't heden, schoon! maar ach, alleen het heden!
Een toekomst beidde u, Kind, van 't huidig zoet beroofd;
Een toekomst, arm aan heil, door liefde en vreugd vermeden,
Maar rijk aan zorg en angst; rijk, licht, aan schuld en haat.
Neen, ween niet, Moeder, schoon de schat u werd ontnomen,
De duurste, de eenge schat, die 't vrouwenhart verzaadt!
Al doet u de eenzaamheid, het wreed herdenken schromen.

Vergeet u zelve gansch, denk aan uw kind alleen,
Uw lievling, 's menschen lot, - het harde, 't bange - ontheven;
Genietend 't zalig heil, waar arbeid en geweent
Den vrede smaken na het rampenvolle leven.
Dank in uw hart den Heer, die de onschuld zoo beloont!
En stort ge tranen toch, kan niets hun stroomen stelpen,
Denk dan aan 't wederzien, waar eeuwge vreugde woont:
Laat hoop dan uit den kolk van 't maatloos leed u helpen.

De 8^e December

in de St-Gudula kerk te Brussel

Zwaar spreidt de mist zijn sluiers om de stede,
Een morsig, dompig baarkleed, alle licht
En kleurschakeering in zijn vouwen mede
Omhullend. Blindend zijgt hij, grauw en dicht,
Ter neder in de nauwe, sombre stegen.
En huivrend, hijgend, klimt, het hoofd omlaag,
Daar menig, als een schim, omzichtig, traag
Ten tempel, op de heuvelkruin gelegen.

't Is alles klaarte en warmte en gloed daarbinnen;
Geen nevel daar, die ijzend nederdrukt:
Hij liet door 't flikrend kaarslicht zich verwinnen,
Dat bij gebloemte en loof het altaar smukt.
In 't geurig luchtgewalm banieren zweven,
De pijlers sierend met hun kleurenpracht,
Wijl 't marmren beeldwerk, op zijn steenen schacht,
In 't rozig schemerduister schijnt te leven.

Triomfgezangen doen 't gevaarte dreunen,
 't Verheven welchsel galmt de tonen na;
 De droefheid, hier, vergeet haar klagend steunen,
 En schuld en boet vertrouwen op genâ.
 Bracht Zij niet hoop en troost en heul op aarde,
 Zij, de ééne reine in 't zondig nageslacht?
 Dient hulde niet en lof en dank gebracht
 Der Vlekkelooze, die den Heiland baarde?

'Immaculata!' klinkt uit aller monden:
 Van kinderlippen valt het, zacht en puur,
 Die nimmer smaakten 't wrang genot der zonden,
 Die nimmer smachtten van der driften vuur.
 En dieper, uit de borst waar stormen woedden,
 Waar 't leven reeds zijn'smartenschatting hief,
 Rijst als een smeekbêe, boven schuld en grief,
 De lof van Haar, die voor gevaar kan hoeden.

Gij zaalge heuvel, die de stede kronend,
 Verbiddend naar omhoog uw tinnen heft,
 En smeekt om wat de laagte, smadend, hoonend,
 In dolle godverzaking niet beseft;
 Moog van uw kruin gedurig opwaarts klimmen
 Het juublend lied, dat vleklooze onschuld eert;
 De reine bede, die de wrake weert,
 Waarmee Gods toorn haar dreigend moet begrimmen.

Verhuizen

I.

Stil droomend, met enkel zijn hondje ter zij,
in het nevelig licht van den ochtend,
Dwaalt Theunis, den kop op zijn machtige borst
en de handen gestopt in zijn tasschen,
Op het eenzaam wegeltje voort, welk hem leidt
naar 't hoeften, dat ginder ten boschkant
In de schemering schuilt, of 't zijn vreeselijken naam
wou staven met 't sombre van 't uitzicht.
Want men noemt het de 'spookhoeft.' Menig is daar
in het dorp, die, 's nachts en bij dag zelfs,
Niet zonder 't gepoppel der vrees in het hart
op den weg zich begeeft, die tot daar voert.
Ja, soms viel 't voor, dat een forsche gezelt,
in het maanlicht 't hoeften ontwarend,
Al het stoffen vergat, waar de ooren der maats
nog op de eigenste stonde van tuitten;

Al 't gesnoef en gepoch in de herberg straks,
 bij den moed en de kloeke overtuiging,
 Waarop hij zich roemde; dat, zweetend van angst,
 hij een kruis sloeg, prevelde een bede,
 En, omdat hij het niet op een hollenden loop
 dorst zetten, den stap van een reus nam,
 Tot hij eindelijk, een goed eind verder geraakt,
 bleef rusten, zijn adem terugkeeg,
 En een schetterend deuntje te fluiten begon,
 dat zijn hart tot bedaren zou brengen...
 Maar Theunis is zóó geen bloodaard, neen!
 Wel schiet hij met spek als hij kans heeft -
 Daarvoor is de Theunis in 't dorpken bekend -
 doch wie zag ooit hem op loop gaan?
 Daarbij, aan spoken geloofde hij nooit,
 dat getuigde 't ontworpen waagstuk. -
 Bij zijn oom was, als wees, hij gehuisvest; - 't scheen,
 dat de jonkman kende wat geld was...
 Eens zou hij, wanneer hij tot trouwen besloot,
 die hoef met zijn bruidje betrekken.
 Geen spookhoef bleef die! leven en vreugd
 zoün spoedig die schimmen verjagen.
 Meermalen bezocht hij - en nimmer alleen -
 de beruchte verlatene woning.

Wat al plannen beraamd! Gansch 't voorhof moest
 met kasseien belegd, en de gevel
 Had zeker een kalklaag dubbel verdiend!
 Lichtgroen voor deuren en ramen
 Valt best in het oog... En dan binnen! er dient
 wat gedaan met de dweil en den borstel!
 Maar kloek was de deerne aan Theunis' zij
 en ze lachte en ze stroopte heur mouwen
 Reeds op - of ze daadlijk begon - als ze dacht
 aan den kersrood blinkenden steenvloer,

Dien 't schuren al spoedig geheel zou ontdoen
van de stoflaag, die hem bedekte!

Zie, dat was een tijd voor Theunis! en nu...

Sinds maanden vermeed hij den omtrek:
Niets komt er van 't zinnen en 't regelen, niets!
voorgoed is het kansje verkeken!

Want verpacht is het hoeften; doch niet aan hem:
boer Walter met vrouw en met kindren

Neemt heden zijn intrek daâr, en 't gehucht
is in rep en in roer al van gistren;

Want men zal den gebuur inhalen als 't hoort.

Ook Theunis zal helpen verhuizen....

Maar, vóór het gerucht zijn hemeltje hier,
dit gedroomd paradijsjen, ontheilig',

Wil eenmaal nog hij 't genieten alleen,
wil weten, hetgeen hij verspeeld heeft

Dien kermisavond, door zijn gesnoef,
in 'Het Paardeken,' waar met zijn makkers

Hij een glaasken - het was niet 't eerste, 't is waar! -
tot den bodem op eenmaal leegdronk.

'Zoo dom was ik nooit!' zucht mijmrend de boer,
'maar 'k meende het ook zoo erg niet!'

En verdrietig bedenkt hij het gansche gesprek
en bijzonder zijne eigene woorden.

Men gewaagde van vrouwen, die baas zijn in huis;

'Maar Triene,' had Theunis geroepen,
'Zal 't nimmer beproeven! Ik zeg 't vooraf

rondweg: in het huis en er buiten
Geldt 'manshand boven' als eenige wet!'

Niet loochenen kon hij zijn woorden;
Hij beproefde het niet! Maar moest nu Jan,
- nooit kon die jongen verdragen

Dat in 't water de zon schijnt - brandend van haat
en van afgunst, voort het vertellen

Aan wie 't wou hooren, en - 't ergste van al -
 aan Triene? En wat nam zij 't dus hoog op!
 En ze wist dat hij 't anders en beter verstond!
 Men misspreekt zich allicht, en bijzonder
 Met de kermis, en 's avonds laat... Niet schoon
 was 't van Triene, dat sedert dit voorval
 Geen woord, geen enkel, ze wisselen wou,
 ja, zelfs verontschuldiging afwees,
 En de moeite van toen, tot vereffnen gedaan,
 met verachting beloonde en met gramschap!
 Niet schoon was 't van Triene, in 't geheel niet schoon,
 als op 't einde der misse, des Zondags,
 Aan 't kerkportaal hij heur wachtende stond,
 moedwillig het hoofd om te draaien.
 Dat gebeurde toch zelden! Het maatje was vol!
 In zijn binnenste gloeiend van wraaklust
 Trok Theunis op zoek om een andere bruid:
 Maar jammer, dat geene hem aanstond;
 Hoe vriendlijk en lief, dat hem geene beviel!...
 Dan vernam hij, verwonderd, en blij toch
 Al en had hij het aan geen sterfling bekend -
 voorzichtig was Theunis geworden -
 Dat zijn Trien, zoo hiet, bij vergissing, hij steeds
 bij zich zelf 't voormalige bruidje,
 Jans aanzoek afslaand, ferm had gezegd:
 'als ik ben, zóó blijf ik, en trouw niet!'
 Hoofdschuddend bedenkt dit de honderdste maal
 boer Theunis, doch pleite het hart ook,
 Van arduin is zijn hoofd: nooit komt hij terug
 op een vorig besluit, wat het koste!...

Daar ziet hij het huis - hoe rein, hoe net!
 Wat een hemeltje zou 't hem geweest zijn!...
 Geen ingang leent de geslotene deur;
 daar naakt hij het blinkende raamken...

Op het ruitglas drukt hij zijn brandend gelaat:
 zie, kersrood blinken de steenen.
 Zij schuurde met de andere meisjes ze rein: -
 in het dorp is 't gebruik, bij verhuizen,
 Dat men aanspraak doe op de hulp van de buurt -
 ZIJ schuurde, hij weet het, met de andre.
 Maar, onder het werken en 't snappend gepraat,
 wie weet, hoe dacht ze aan 't verleden!
 Hoe zwol haar 't hart van verdriet en van spijt!
 hoe dreigde 't te breken bij d'arbeid!
 Want ze had hem bemind, haar Theunis, dat 's vast...
 Plots schiet uit zijn droomen hij wakker:
 Op zijn bevende vuist viel plotsling een drop!
 Wat is dat? een traan! en verlegen
 Vaagt Theunis de mistige schemering weg,
 die zijn oogen betrok, en in d'omtrek
 Gluurt haastig hij rond, of hem niemand zag...
 Maar neen! - geen levende ziele!
 Gauw huiswaarts nu! Op de doomende wei
 giet, lachend, de zon heur stralen;
 En de walmende mistlaag stijgt in de lucht
 of verschuilt zich in 't loover der boomen.
 Het is dag! als hem iemand miste, of hem zei:
 Waar komt ge vandaan met de vroegte?
 In der haast volgt Theunis het kronkelend pad;
 maar gunt zich den tijd tot bedenken,
 Hoe tijdens 't verhuizen, - 't is enkel een gril
 voorwaar, die vermag hem te prikken,
 - Want: 'dood en begraven is liefde in zijn hart' -
 hij zal heimelijk letten op Triene.
 Zou ze wezenlijk droef zijn? - treuren om hem,
 hoe trotsch, hoe koel ze zich voordeed?
 Dàt wilde hij weten! Het ware, hem dunkt,
 voor eigene spijt een verlichting.
 Wel wenscht hij de meid geen kwaad, neen, neen!
 doch een staaltje van 't geen ze hem aandeed

Zou deugd doen aan het verstokte gemoed,
dat uit wrok met zijn liefde den spot dreef!

Zoo naakt hij zijn woonst, gaat kloek aan 't werk,
Steeds peinzend, het sombere voorhoofd
Doorrimpeld, de zwijgende mond vast toe,
of hij vreesde, dat iets hem ontsnappe.
Wel zeventigmaal, eer 't middag slaat,
keert spijtig hij de oogen ter uurplaat.
Wat belemmert den slinger vandaag? die gaat
zóó traagzaam over en weder!
Het is niet, peinst Theunis, om Triene te zien:
'lang dood en begraven is liefde.'
Maar blij zal ik zijn, als het nanoen wordt
en ik Bles in de karre zal spannen!

Toch eindelijk ziet hij de rookende teil
aardappelen staan op de tafel,
En zijn moeiken, dat gauw op het kissende spek
azijn giet, lekker en geurig,
En de sauspan ledigt in 't midden der teil
een vergaarplaats, netjes gegraven
In den berg 'meelaards,' waarover gezwind
nu peper- en zoutbus rondgaan.
'Gauw, mannen, aan tafel!' Zijn muts in de hand
maakt Theunis een kruisken. Men moet hem
Geen tweemaal roepen vandaag! Met zijn vork
heeft ras in den rookenden bergwand,
Deeszijds van den hoop, hij een groeve gemaakt,
om het sausmeer zóó te bereiken.
Nu snel vooruit! Zelfs Peter, de knecht,
in het slokken een echte vermaardheid,
Heeft heden den palm van 'het eerste gedaan!'
trots al zijn gescharrel verloren!

‘Maak spoed,’ roept Theunis, ‘ik haal al de kar;
 't is een eindje van hier tot bij Walter!
 En ik kom niet gaarne de laatste, als er dient
 uit de mouwen de handen te steken!’

Niet enkel de kar, ook Bles is gereed
 als, nog kauwende, Peter ter plaats komt.
 ‘Breng gij ze den stal uit. 'k Haal mijn muts!’
 En verdwenen is Theunis, of 't antwoord
 ‘Die hebt ge op uw hoofd!’ van den lachenden knecht
 niet eens hem het oor had getroffen.
 ‘Wat heeft die vandaag?’ vraagt Peter zich af,
 het bevel half angstig volvoerend.
 Maar 't licht gaat op in het donkere brein,
 als hij Theunis de teugels ter hand stelt,
 En een glimlach blinkt op het domme gelaat:
 ‘Zóó! 't is langs dáár dat de wind blaast!...
 Met een zuiveren kiel en een glanzend gezicht,
 frisch blozend van 't haastige wasschen;
 Met een zijdene klakke - wat scheef op het hoofd -
 gaat eens zoo goed het verhuizen...
 En, indien bij geval er een meid daar was,
 die 's jonkmans harte bekoorde...
 Wie weet, waar diende nog de opschik voor?
 - Ha! Triene, dan zou het u rouwen!’
 Meent Peter en werpt nog een blik op de kar,
 waar Theunis op troont als een koning!

Luid ratelend rollen de raderen voort;
 stram, log, ongewend aan het loopen
 Moog Bles ook zijn, onophoudelijk raakt
 de vervaarlijke zweep heur de heupen,
 Zwaar snuivende rept zich 't gehoorzaam dier,
 tot op eens met een ruk van de teugels,

Er verademing komt. Op een draai van den weg
 staat Theunis bedremmeld te kijken.
 Ginds ver stapt moedig een vijftal voort
 op een rij van de breedte des straatwegs.
 Vijf deernen! - al dadelijk heeft hij ze erkend -
 die even als hij ten 'verhuis' gaan...
 En zijn Triene is erbij! Die merkte hij 't eerst;
 daar kan 't geen andre bij halen:
 Zóó groot, zóó struisen, zóó zwierig van stap...
 'Vooruit!' zegt Theunis, 'ik kan toch
 Niet achter hen blijven; dan kom ik te laat!
 Aan gang gaat weder het voertuig,
 Maar eer hij het groepje bereikt heeft, zag
 van de vijf paar oogen hij vier al
 Zijn naadren beloeren. Het vijfde? - dat bleef
 rechtdoor in de verte zich richten.
 'Goên dag! allemaal!' klinkt luide zijn groet
 en nog luider verneemt hij het antwoord.
 Voort wil hij, doch Mieken - een guitige heks -
 heeft andere plannen in 't hoofdje.
 'Zeg, Theunis, is daar voor vijf geen plaats
 in uw kar, dat ge niet eens aanbiedt
 Ons den weg te verkorten?' - En Theunis spreekt:
 'Wel ja, 't mocht gaan, zou ik denken!
 Wacht, 'k help er u op!' en al dadelijk springt
 hij in 't midden van 't lachende groepje.
 Maar Triene? Die lacht niet! Verre van daar:
 heur aanzicht blaakt als een klaproos.
 Neerhurkende bindt zij een schoenlint vast,
 zóó vast dat het breekt bij het binden!
 Geen wonder dan ook, dat met duister gelaat
 en de laatste van al ze op de kar klimt.
 Maar... nevens den voerman zitten? Dat niet!
 'Kom gij hier, Mieken,' beveelt ze,
 'Die plaats is mij te eng, sta de uwe mij af!' -
 'Wel! wel!' lacht Mieken; - doch waagt niet

Een weigerend antwoord te uiten, al weet
 ze, wat Triene het plaatsken te nauw maakt.
 Op den hobbligen steenweg vordert de kar
 veel trager dan vóór de ontmoeting,
 Tot genoeg en der hijgende, dampende Bles,
 die, in plaats van den sissenden zweeps slag,
 Thans enkel het babblen en giebelen hoort
 van de meisjes, die mee ten 'verhuis' gaan.
 Eene enkele neemt slechts deel in 't gesprek,
 als een vraag haar dwingt tot een antwoord.
 Ook Theunis is zwijgend: zijn toom, naar 't schijnt,
 vergt enkel en heellijk zijn aandacht.
 Nu knoopt hij hem vast, dan ontknoot hij hem weer!
 merkt niets van wat achter hem omgaat.
 Geene ooren heeft Theunis, en oogen nog min....
 Soms plooit er een rimpel zijn voorhoofd,
 Of bevangt er een trilling zijn onderste lip....
 'Maar Theunis, wat ziet gij er droef uit!'

Roept Miekens, en lachende wendt hij zich om:
 doch zijn lach doet de andre verstommen,
 Zóó vreemd, zóó akelig klonk die ook....
 'Lang dood en begraven is liefde!'

Denkt Theunis, 'wat geef ik er om, of ze zwijgt
 en de plaats naast mij niet aannam!'

Half blij, half droef, spreekt Theunis het 'halt!'

bindt Bles met den toom aan een boomstam.
 Reeds neemt hij zijn richting hoofwaarts heen,
 waar 't 'welkom!' vroolijk hem toeklinkt,
 Maar Miekens gesnap houdt schielijk hem staan;
 'Hier, jongen, ge zijt wat *te* haastig!
 Wat, ge hielpt er ons op, zoo help er ons af!'

Grimlachende nadert de jonkman;
 Want gedwee als een lam is hij heden; hij staat
 van zijne eigen gesteltenis verwonderd.

Een.... twee.... drie.... vier...., die gesteund op zijn arm
 met een sprong van de karre gedaald zijn.
 En de vijfde?... In zijn hand, na een poos, glijdt zacht
 en al bevend de hand van zijn Triene.
 Daar ziet hij omhoog, haar vol in 't gelaat,
 en hun blikken ontmoeten elkander.
 Wat al droefheid huist in dat nevelig oog....
 Maar plotseling wendt het zich zijwaarts....
 Reeds raakte ze grond; vast klemt nog zijn vuist....
 'Lang dood en begraven is liefde!'
 Denkt Theunis en lost de gemollige hand,
 die brandt als een kool in de zijne!

II.

't Staat alles het onderste boven, in huis
 als in schuur en in hof en in stalling.
 Vol ijver en lust, van den baas tot den knecht,
 leent ieder de hand tot den arbeid.
 Geen kwinkslag faalt bij het lustige werk,
 geen hartelijk boerten en lachen;
 Meer leven en spoed brengt blijheid voort,
 dan de vrees voor ijzeren tuchtroê.

Daar binnen is 't vrouwvolk, onder 't beleid
 van de 'pachters' het keukengereedschap
 In de manden aan 't schikken, van rechts en van links
 voor heden ontvangen in leening.
 Geen sul, vrouw Walter! Dat weet men in 't dorp:
 geen leugen 't gebiedende uitzicht!...
 Maar kloek, nooit raadloos, kome wat wil,
 is ze vrouwen en moeders een voorbeeld.
 Haar oog houdt heden op alles de wacht,
 er ontsnapt haar niets van wat omgaat;

Toch blijft haar tijd om 't gesnap en gelach
 van de vlijtige meisjes te deelen.
 Haar zuster, nog jong, doch op lateren tijd
 wellicht haar passende weerga,
 Draagt zorg voor 't viertal kindren, dat, blij
 om gewoel en gerucht, in den weg loopt,
 Hoe tante ook bidde, bedreige en beveel':
 geen rust, geen duur bij dat volksken!

Drie manden al staan er ladensgereed,
 die gevuld zijn met breekbaar huisraad.
 Ze bevatten, in 't stulpje van kleurig papier
 en van blinkende glas, 't 'Liefvrouwken' -
 Nog een prijs op de banken der nonnekensschool
 in zijn jeugd door Walter gewonnen.
 Voorts glazen, geslepen karaffen een paar,
 en teilen, en schotels, en potwerk,
 Teljoren en kommen, gewikkeld in hooi;
 ook 't koffiestel dat, als pronkstuk,
 Van den dag vóór 't huwelijk staat in de kas
 met de blinkende glazene deuren.
 Geen stuk daarvan, dat gescheurd of gekraakt,
 geen zelfs dat geschramd of geschard is.
 Slechts viermaal diende 't: bij iederen doop -
 en dan werd het der baker onmisbaar
 Op het harte gedrukt voorzichtig te zijn,
 en bijzonder te zorgen bij d'afwasch.
 En de kraamvrouw zag toen iedere maal
 met een zucht van voldoening het bergen.
 Geen wonder, dat heden zij zelve het stel
 met den uitersten angst in de mand lei!
 't Is de beurt van het blikken en koperen tuig:
 of het nieuw waar, komt het te voorschijn,
 Zóó schitterend blinkend. En 't lijnwaad nu!
 Sneeuw wit zijn de geurige stapels,

Die de tafels bedekken: doch hoe voor stof
 ze beveiligd tijdens 't verhuizen?
 Reeds vond men het middel: een handdoek wordt
 eerst opengespreid en vervolgens
 Met een stapel van 't zuivere linnen belast,
 waarrond men dan zorglijk, met spelden,
 Goed dicht den beschermenden omslag speet.
 Zóó vult men allengskens de manden.
 Ook bedden- en kleergoed eischt veel zorg;
 daar dient geen tijd op gewonnen!...
 ‘Wel, vrouw, hoe staat nu de arbeid?’ vraagt
 met een stem als een klokke de pachter,
 En zijn lachend gelaat voor 't venster verschijnt.
 ‘We zijn vaardig; nog enkel de huisraad!’
 - ‘Neemt spoedig dan meubels en manden ter hand!’
 klinkt helder van binnen het antwoord.
 Zoo vlug als 't bescheid, door vensters en deur
 komt alles te recht in een voertuig.
 Daar nadert de laatste der karren, nog leêg:
 die wacht op de vrouw van den huize.
 Maar vóór die gaat, wil ze eerst eens zien
 of er niets in der haast is vergeten.
 Daar komt ze met Triene te voorschijn. Luid
 schalt 't lachen der boeren hun tegen.
 Ja, iets was vergeten! Verwilderd van vrees
 had de kat zich op zolder geborgen.
 Nu draagt haar Triene, met handen en arm
 het ontsnappen belettend van 't huisdier.
 Maar Triene is beschaamd! een verwijtenden blik
 zendt Theunis zijn vroegre verloofde,
 Of hij dacht: zoo voelt gij alleen voor 't dier;
 geen mensch heeft deel in uw meêlij!

't ‘Vooruit!’ is gesproken, de landlijke stoet
 komt eindelijk traag in beweging.

Bij den toom leidt iedere wakkere gast
 't in de rij voortstappende trekpaard.
 Vooraan in de grootste der wagens is 't hooi
 tot een reuzige hoogte gestapeld;
 In den volgende een zuivere bedding stroo
 met het voedsel der dieren beladen:
 Aardappelen, rapen en beten, een tas
 die den komenden Winter verwacht reeds;
 Dan de huisraad: meubelen, potwerk, 't al,
 om de kostlijke ruimte te sparen,
 Zoo dicht maar mogelijk samengehoopt.
 Doelmatig, doch vreemd is die orde,
 Daar ziet ge de tafels, met pooten omhoog,
 matrassen en peluwen dragen,
 En de deftige meublen der kamer omringd
 door nederig keukengereedschap.
 Op het huisraad volgt nog een enkel gespan:
 boer Walters eigene wagen,
 Die met eigene hand hij ter woning ment.
 Met een huif is die wagen bespannen,
 Waaronder de vrouw met de kinderen zit.
 Vol leven is 't groepjen en frischheid.
 Vrouw Walter, het aanzicht stralend van vreugd
 troont hoog op een waggelenden zetel.
 Haar armen omsluiten met teeder geweld
 haar lieveling, 't jongste van 't viertal,
 Dat vertrouwelijk 't vlasblond hoofdeken leunt
 op den molligen schouder der moeder;
 Doch bevreesd in het ronde zijn helblauw oog
 laat waren op 't woelige schouwspel.
 Rond deze zijn nog drie hoofdjes geschaard,
 veel zonniger blond dan het broertje,
 En met heldere kijkers, al leven en lust:
 hier faalt noch gerucht noch beweging!

Ook achter de kar, aan 't einde des stoets,
 wordt luide gejokt en gelachen.
 Daar komen de meisjes der nieuwe gebuurt',
 die leidden een koebeest ieder.
 Klein Mieken, de zwakste van al, trof juist
 't moedwilligste dier uit de stalling.
 Wat een stuwen en trekken en sleuren! Wat zorg
 om de grachten en putten te mijden!
 En dat ware nog niets, doch vandaag voor 't eerst,
 bij het plaagziek kwellen der andren,
 Stilzwijgend ie wezen, te strijken de vlag
 en het antwoord schuldig te blijven:
 Zie, erger is dèt dan het lastige werk
 voor 't geestige, guitige Mieken.

Daar rijst, door 't loover der boomen, van ver
 helglanzend de gevel der hoeve.
 Wie denkt aan de oude benaming der plaats?
 wie denkt aan schrikken en beven?
 Door leven en vreugd zijn de schimmen verjaagd,
 want eenzaamheid is hun woning.
 Dra staat op 't voorhof 't hoofd van den stoet.
 Wijd open is stalling- en huisdeur.
 't Afladen begint. Voor schikken is haast
 geen tijd: zoo kort zijn de dagen
 En de zonne verdwijnt reeds achter 't gordijn,
 waarmede de rijzige popels
 In het Westen het rozige slaapsalet
 van de dagvorstinne verbergen.
 Die zijn kar op den weg liet staan, bij gebrek
 aan noodige ruimte op het voorplein,
 Brengt moedig, geladen op schouders en rug,
 zijn deel van 't verhuisde ter plaatse.
 Wat geluk dat de wagen, die breekbaar voert
 bij het venster der kamer te staan kwam!

Al het lijnwaad ligt in de kas alreeds;
 in zijn omslag laat men het kleergoed;
 Twee helpsters dragen het pottengerief
 naar binnen in keuken en pomphuis.
 ‘Nu 't koffiestel!’ zegt Mieken en rukt
 fluks 't bovenste hooi van de mande,
 Wijl de glazene deuren der kas door Trien
 in gereedheid worden geopend.
 ‘Neen, laat die mand maar liever gepakt;
 'k maak morgen ze zelve wel ledig,
 Dan, dit heeft geen haast!’ spreekt, uiterlijk kalm,
 maar bevend van angst in heur binnenst,
 Vrouw Walter. ‘De bedden, zijn die al gedekt?
 Waar zijn de gordijnen der vensters?
 Toe, hangt ze eens aan! met een raam zoo bloot
 is de zindlijkste kamer verwaarloosd.’
 Zoo vraagt ze en verzoekt, maar heeft, hoe 't keert,
 heur eigene zin toch in alles.

Luid krijschende draaien van stalling en schuur
 op hun hengsels de slepende deuren.
 ‘Ge zijt allen bedankt, en tot Zondag, maats!
 'k geef bier van 't patersvaatje!’
 Roept Walter zijn helpers ten afscheid toe...
 Daar rollen de karren de baan op.
 Waarom blijft Triene in verstrooiing opeens
 voor 't bed, dat ze dekt, in gepeins staan?
 Door de opene deur klinkt helder een stem,
 - niet die van den pachter, want Triene
 Gaat ijlings voort aan 't werk en ze kleurt,
 - als te middag, toen ze dat lint brak. -
 ‘Wel, meisjes, 'k ben vaardig! ik voer in mijn kar,
 als me Mieken verzocht, u huiswaarts!’
 't Zijn de woorden van Theunis. Gediensstig, beleefd,
 voorwaar, wordt heden de jongen...

En van ver, in het pomphuis, hoort hem de heks,
 en ze lacht, als ze denkt, hoe hij Triene
 Half boos, half blij om de boodschap maakt.
 - 'Ja, laat maar staan wat te doen blijft.
 Gij hebt allen het koffiekraansje verdiend,
 het zal feest zijn den komenden Zondag!'

Merkt luchtig de huisvrouw aan. 'Komt vroeg,
 en dat geene van allen ontbreke!'

Bij den toom houdt Theunis zijn Bles, of het dier
 niet waar te betrouwen, al hangt het,
 Van vermoedheid roerloos, 't hoofd op de borst,
 hoe Theunis het streele en het toespreek.
 'Gauw, Triene, ge komt weer laatst, maak spoed!'

roept Mieken, en klautert de kar op.
 Ook de andere drie zijn gezeten alreeds.
 Schelmsch lacht in verwachting het viertal;
 Want weder zijn de achterste banken bezet,..
 Maar zie, geen wordeken spreekt ze,
 Al ontwaart ze met Benen de list. Niet te eng
 voor Triene is de plaats op de voorbank,
 Naast haar zet Theunis zich neder en 'hu'
 Traag gaat in beweging de karre.
 'Ja, ja,' zegt Mieken, 't is zekerlijk vreemd,
 dat een mensch op een dag of een halven
 Naar wille verdikt of vermageret. Geloof
 of gelooft ge het niet? 'k heb bewijzen!'

Luid schatert het groepje het uit. Half schuw
 werpt Theunis een blik op zijn Triene.
 Wel hemel! ze lacht! Dan begreep ze de klucht?
 En... bezag ze hem niet van ter zijde?
 Zie, waar' niet liefde begraven en dood,
 op die rozige kaken met kuiltjes,
 Drukte aanstonds Theunis een klinkenden zoen
 maar... dood en begraven is liefde!

Met een zucht nu, wendt hij zijne aandacht af.
Liefst leeft hij in vroegere tijden
Met zijn vreugd en zijn Triene... zijn Triene van toen,
niet deze, de koele, de fiere.
‘Maar, Theunis, gij droomkop, merkt ge dan niet,
dat we 't Raamdonkpad al bereikten?
Houd stil! slechts één moet verder met u:
wij andere zijn ter bestemming!’
Zoo klinkt het plotseling Theunis in 't oor.
Werktuigelijk volgt hij 't bevel op.
Dat gesnap en gegichel verveelt op het eind!
Met genoegen verlaat hij 't gezelschap.
Maar hoe? Blijft Triene dan waarlijk met hem?
Geen boogscheut ver is heur woning!
En verbluft legt Theunis de zweep op zijn Bles,
niet wetend wat zeggen of denken!
Geen woord ook werd er gerept. Daar staat
het gerij voor de ijzeren haagdeur.
Met een wip springt Theunis bezijden de kar.
Weer reikt hij zijn hand aan het meisje,
Weer glijdt daarin, half bevend, de haar':
‘Goên avond, Triene!’ en nog vaster
Dan te middag klemt hij zijn ijzeren vuist.
‘Goên avond, Theunis!’ Wat lag er
In dit drietal woorden, der trillende lip
zóó zachtjes en schuchter ontgleden?
Wild reed op den straatweg Theunis' gespan;
Luid float hij een schetterend deuntje,
Stond recht op zijn kar en vervulde de lucht
met het klappend geknal van zijn zweepslag.
En toch het gebons in zijn woelige borst
was niet met gerucht te bedaren;
Want daar klonk 't luid door al het rumoer:
‘Niet dood en begraven is liefde!’

III

Het is Zondag, 't lof in de kerk is al aan:
 stil ligt het verlatene dorpsplein.
 Soms ruischt gansch zacht langshenen de rij
 van de huizen het zingen van 't orgel.
 Vol eerbied vangen de muren het op
 en verlengen den statigen naklank.

Wie ter kerk niet konde, - het wicht in de wieg
 en de bengel, dien leven en speelzucht
 Tot een kwelling het bidden en 't stil zijn maakt -
 bleef onder het wakende toezicht
 Van een oudje te huis, waar dodderig nog
 van 't gebroken middagslaapje,
 In de keuken het over en weer sleepvoet,
 tot de zingende moor aan de kook komt.
 Met de knokige handen omvat ze de bus
 vol glanzende koffieboonen,
 En de knarsende molen verbrijzelt allengs
 ze tot gruis. Hoe traag is ons Meken! -
 Nu stijgt in de lucht een verkwikkende reuk
 den genoeglijk dampenden pot uit,
 Die de suffige zinnen van 't oudjen ontwart
 en de kinderen vult met verwachting.
 Reeds zijn ze aan tafel, elkeen op zijn plaats...
 - Hoe traag is toch Meken in alles!
 Voor iedere kom gaat ze over en weer,
 slof, slof, van de kas tot de tafel.
 Nog een bord in het midden, en hier nog een mes...
 daar zie! 't ligt daar in de lade!
 Nu eindelijk opent ze toch de schapraai:
 't kramikbrood haalt ze te voorschijn!
 Het kramikbrood! Jammer dat iedere week
 maar heeft een enkelen Zondag!

Maar nu geen nood! Want Zondag kwam
 en met hem het gewenschte kramikbrood.
 Snijdt voort maar, Meken, 't is nimmer te veel!
 De begeerige kijkers, die rustloos
 Uw bewegingen volgen en meten den tas
 der alreede geboterde sneden,
 Zijn verwonderd, wanneer ze u aarzelen zien.
 Vrees niet, dat er honger ontbreke!
 Nu, alles is klaar! Waar' 't lof maar uit...
 Geen mensch nog te zien op het kerkpad.
 Ja toch! daar hebt ge ze! Gauw, schenk in,
 gauw, Meken! ze komen, ze komen!

Op de spookhoef waren de kinderen heen
 naar Peter en Meter ter kermis,
 Tot het slaapuur komt; hier liepen ze vast
 in den weg of gebeurde hun letsel.
 Al de anderen gingen ten kerkdienst heen:
 geen bijstand hoefde het paarken.
 En een leventje maakten zij onder hun twee!
 'Wel, Roze, het vat is ontstoken,
 En mijn schuimende bierken, het werkt en het kraalt.
 Kom zie eens! wilt ge het proeven?
 Maar neen, 'k hang spoedig den ketel op 't vuur;
 straks komen de meisjes en vinden
 Geen koffie klaar! Zie zóó! nog een kus...
 geen mensch zal 't weten, mijn Roze!...
 Waar mag nu 't brood zijn? Hebt ge het mes?
 Daar, boteren moogt gij en smeren
 En ik wil in het hespvoorsnijden mijn kunst
 al op voorhand toonen intusschen.
 Vooruit maar! 't Komt op een snee niet aan!
 Daar, Roze, is uw ketel aan 't zingen.
 Toe, doe al een boontje te meer in de maat:
 niet iederen dag is het kermis.

En wij brengen toch snel door spaarzaamheid
 het verteer in de kasse ten rechte.
 Ja, lach maar, heks! 'k weet wél, wat ge denkt:
 dat het sparen alleen *uw* werk is.
 Waarachtig! ik moet dat bekennen - doch 'k gaf
 daarom u de sleutels in handen! -
 Maar, Hemel! wat hoor ik? Is 't lof reeds uit?
 Daar hebt ge van 't leger de voorhoê.
 Wel, wel! en nog staat geen tafel gedekt;
 nu valt er te haasten, te spoeden!
 Maar neen toch! als ieder een handeken helpt,
 is alles in orde op een omzien?
 Zoo praat hij en schikt; loopt immer zijn vrouw
 in den weg, haar 't spoeden belettend;
 Doch ze is heden te vreugdig, te blijde gezind
 om dit eenmaal, zelfs te bemerken.
 Als een zon is heur aanzicht, blozend en frisch,
 iets schelmsch ligt diep in heur oogen.
 Te vergeefs zint Walter en breekt zich het hoofd:
 iets voert ze in het schild, dat is zeker!
 Maar wat mag 't zijn?

'Ha, Lena, snel!
 leg 't kerkboek weg met uw falie,'
 Roept Roos heur zuster bij de intree toe.
 'Dees dag blijft u in 't geheugen!...
 Ik ontmoette van ochtend een zekeren vriend,
 hij vroeg mij om mede te feesten,
 En ik stond het hem toe! Raad eens wie 't was?'
 Maar Lena vlucht in de kamer
 Om het hevige rood, dat heur voorhoofd kleurt
 te verbergen - en netjes de falie
 In de vouwen te leggen gelijk het behoort;
 en wanneer veel later ze weerkomt,
 Doet Walters ondeugend gepinkoog al
 heur vreugde en verwarring herleven.

Al klaar! Het geprezene koffiestel
 is in orde op de tafel der kamer,
 Kraaknet is het doek, waarop het gerief
 zijn verguldsel en bloemen ten toon spreidt,
 Blauw ruiten en witte, gedamd, van den strijk
 helglanzend en stijf in de vouw nog.
 En de stoelen, met matten gevlochten van bies,
 streepswijs, goudgele met zwarte,
 Staan rondom de tafel gerangschikt reeds:
 toereikende bleek hun getal niet;
 Deeszijds, daarom, is een tweetal ras
 tot het steunen gebruikt van een zitbank -
 Een zuivere plank, die, geschaafd en geschuurd,
 zal vervangen de ontbrekende zetels
 En de kleeden van 't volk geen schade zal doen.
 Hier zullen de helpsters te feest gaan
 Aan de krentenkramiek, waar eiers en melk
 met een kwistige hand in gemengd zijn.

Al te zoet voor 't mansvolk ware die kost;
 hun bereidt men, bij 't geurige tarwbrood,
 De gezoutene hesp, die 't schuimende bier
 doet winnen in smaak en in frischheid.
 Bij der hand, op de stelling, in ieders bereik
 ligt tappensgereed al het biervat.
 'Daar zijn ze, Vivat! Zet open de deur!
 Gauw, Lena, ik hoor al uw Aarmout!'
 Roept Walter en loopt om zijn eigen bevel,
 vóór 't iemand kon, te verrichten.
 Nu wordt het een leven! Men groet en men praat
 of men lacht en men jukt met elkander.
 't Is een menglen van stemmen, een wedstrijd haast
 van het spannen der machtige longen.

Hoe frisch zijn de deernen in 't kostlijk gewaad,
 dat des Zondags enkel hen opsmukt.
 Breed, zwierig omkleedt hen de wuivende rok,
 die de heupen verbergt in zijn plooiën;
 En de zijdene voorschoot, stijf in zijn vouw,
 die glinstert en kraakt of hij nieuw waar'.
 Ook 't halsdoek, zedig gekruist op de borst,
 door glinstrende spelden bevestigd,
 Doet 't gulden versiersel - de ketting en 't slot -
 nog winnen in glans en in rijkom.
 De oorbellen, bezijden het blozend gelaat
 't licht vangend in kleurig gesteente,
 Zijn in 't gazige wit van de kantene kap
 met de fladdrende linten van zijde,
 Als 't gestarnte, dat pinkt in het luchtige zwerk
 van den uchtend, tot vinniger weerglans
 Doet tanen dat licht. - Ja, vinniger glans
 straalt vreugd uit de oogen der schoonen.

Onbeholpen en stijf in hun Zondagpak
 zijn de boeren; toch weten ze 't nauwlijks;
 Want er zit in hun midden een gast, die het dorp
 zoo groot als het is, in beweging
 Kan zetten: de Meester, van ieder bemind
 om zijn aard en zijn grondige kennis.
 Geen droge, vervelende waanwijs, hij!
 Zoo lief als elkeen is de vreugd hem;
 Maar ook met zijn vaardige hulp is hij daar
 voor wie hem vertrouwelijk raadpleegt.
 Dan, hij spreekt als een boek! Eens, woord voor woord,
 is hetgeen hij gezegd had van landbouw
 Op een groote vergadring, gedrukt in de krant.
 In de bovenste la van de legkas
 Heeft Lena 't stuk zorgvuldig bewaard...
 - Geen mensch, geen sterveling weet het;

Zelfs Aarnout niet; - want al heeft sinds lang
 hij een oogsken geworpen op Lena,
 Tot een open verklaring ontbrak hun de kans.
 O! viel die vandaag eens mede!
 Aan den gang is de feeste. Nog houdt men zich stil,
 vergenoegd met het bier en den koffie,
 Met de smaaklijke toespis hulde te doen;
 maar menig verzint al in stilte
 Op wat lied hij 't gezelschap seffens vergast;
 Want er dient bij het klinken gezongen!
 Dat m'een oogsken in 't zeil moog houden - misschien
 ging 't proeven wat ver bij het biervat -
 Is de deur wijd open gezet en vergunt
 nu 't plaatsen in nauwer gemeenschap.
 Maar Mieken, de kwâpits, zint op verraad:
 naast Triene is ze aan tafel gezeten;
 Nauw merkt ze aan de deurpost Theunis' gelaat
 of vertrouwelijk wenkt zij hem binnen.
 'k Moest iets u zeggen' begint ze, 'doch wat?
 zeg, Triene, hebt gij het onthouden?
 Zit hier, nu Walter zijn liedeken zingt,
 Zit, Theunis! 'k bedenk mij intusschen!'

En het lieken is uit 'van de koopmansvrouw,
 die uit nijd haar man om den hals bracht.'
 Vol zevenendertig koepletten met moed
 en geduld aanhoord en gezongen!
 Nu volgt er een ander, nog schriklijker wreed,
 dat het bloed doet stollen in 't harte,
 't Is de wondre historie der schoone Fransijn,
 door Turken geschaakt en gevangen;
 Wat ze doorstaan moest in des heidens beheer,
 hoe ze eindelijk poogde te ontvluchten,
 Achterhaald en vervolgens veroordeeld werd
 om, in stukken gesneden, tot voedsel

Aan hongrige honden te dienen.' En stroof
 volgt stroof, tot de zestigste op 't einde
 De verademing brengt, die de zanger behoeft.
 Maar Miekens is nog aan 't bedenken.
 Geen woord zegt Theunis, al laat hij zijn blik
 soms zijwaarts dwalen op Triene.
 Diep treft hen beiden het nieuwe gezang,
 dat eens minnaars klacht ten gehoor brengt.
 Iets zachts, weemoedigs bedekt haar gelaat,
 iets spreekt er - als hoop - in zijn boezem.
 't Is uit, en nog zitten ze nevens elkaar,
 nauw merkend, dat Miekens de plaat poetst.
 Wat gebeurt er? Op eenmaal stroomt met gejuich
 boer Walter en al zijn gezellen,
 In de kamer en haastig is ieder, in kring
 rond Aarnout, luistrend gerangschikt.
 Toch beschikte men 't zóó, dat de vrouwen van voor
 en de mannen van achter geplaatst zijn.
 Daar staat nu de spreker en vangt in een blik
 der geliefde het vuur der begeesting.
 Eerst klaart hij de keel, gladt vlug met de hand
 het krullende, golvende hoofdhaar;
 Richt stralend zijn aanzicht op en begint
 uit de volheid puttend zijns harten:

'Mijn vrienden, indien, met een hartelijk woord,
 ik vermocht uw geluk te vergrooten,
 Waar nimmer de gaaf der bespraaktheid mij
 zóó waard, zóó edel gebleken!
 'k Wil niets u zeggen, dan 't geen ik gevoel
 bij het zien des gelukkigen huiskrings,
 Die heden ons opneemt, 'k Wil, wat ik dacht
 bij mijne intrêe, luide verkonden.
 'k Zag blijdschap en Walters gemoedlijk gelaat:
 in zijn stem klonk luide de vreugde;

Maar 'k zag ook, hoe, met een innig gestraal
 in zijn blik, hij zijn vrouw in het oog hield.
 Zij had alles geschikt tot zijn grootste geneugt',
 haar dankte hij zwijgend zijn blijheid.
 En me kwam in 't geheugen een woord, dat ik las
 juist vóór ik me hierwaarts richtte:
 'Wat de pees is den boog is de vrouwe den man!'⁽¹⁾
 't Diepzinnige woord van den dichter,
 Hoe lieflijk verwezenlijkt zie ik het hier!
 Hoe worden en krachten en leeflust,
 Door 't streeleend geweld en den minlijken dwang,
 Die op 't ruwer gemoed van heur ega
 De verstandige vrouw uitoefent, gewijd
 aan 't heil en het welzijn des huizes!
 Door buigzaamheid, door vriendschap en zorg
 wekt ze op wat er sliep ih zijn boezem
 Aan teedere, reine gevoelens. Zij leidt
 tot een doel, lofwaardig en edel
 Al zijn denken en streven. De man is het hoofd,
 doch de vrouw is het hart der familie.
 Volzalig de haard, waar 't hoofd en het hart
 eenstemmig elkander te raad gaan!
 Slechts daar is 't geluk, en de vrede, en de deugd;
 slechts daar is het leven een zegen!
 Tot een voorbeeld, vriend, is uw huiskring ons;
 en mijn hart is vervuld met de hope,
 Dat een vrouw volkomen aan de uwe gelijk
 al mijn wenschen bekroon' met heur liefde.
 Uw geluk blijf lang onbewolkt, ongestoord,
 en verandere uw vreugde de Spookhoef
 In een hemeltje, waar, als vandaag, niets huist
 dan de warmste, de zuiverste vriendschap!
 Luid jubelt de schare, de glazen omhoog;
 - maar, onder het woelen en klinken,

(1) In 'Hiawatha' gedicht van Longfellow.

Daar Walter een vochtigen blik van zijn vrouw
 met een teedere omhelzing beantwoordt,
 En de spreker het waagt voor 't eerst in het oor
 der geliefde een bekentnis te fluisteren,
 Blijkt Theunis op Triene. In een stevigen greep
 vat plots hij heur handen en stottert:
 ‘Zóó meen ik het ook! Wat ik vroeger dan al
 mocht zeggen; verloochen ik! Triene,
 Laat alles nu zijn als het was voorheen,
 of ik sterf van verdriet en van afgunst!’
 Geen weerstand biedt ze; in zijn machtige borst
 bergt, blakend van schaamte, ze 't aanzicht,
 En te midden van 't nokken ontsnapt haar 't woord:
 ‘Och, Theunis, wat heb ik geleden!’

Dien avond kuiert - een omweg langs,
 door velden en weiden en dreven -
 Het hereenigde paarken. Wat wordt er herdacht!
 Voor later beloofd en ontworpen!
 ‘Gij genoegt me, mijn Triene, wat geef ik er om,
 dat de hoeve aan andren verpacht zij!
 Dan: - ze bracht ons geluk, op eene andere wijs,
 het is waar, dan ik vroeger gehoopt had!’
 Spreekt Theunis, zijn stap nog vertragend, want ginds,
 in het dommelige avondgeschemer,
 Rijst tusschen 't geboomte het helrood dak,
 dat de woning van Triene hun aanwijst.
 Stilzwijgend vervolgt nu 't paarken den weg:
 geen woorden vermogen te zeggen,
 Wat al blijdschap en rouw, wat al twijfel en hoop
 bij het scheiden ontwaakt in hun boezems.
 Is dan 't onrecht waarlijk vergeten? Is min
 voor immer hersteld in heur rechten?
 Weg, vrees en bedenking! 't herwonnene heil
 alleen zal vullen de toekomst!

Aan de ijzeren haagdeur houden ze stil
als in vroegere, gelukkige dagen...
Doch bedenken genoeg niet. Plots aan 't hart
drukt Theunis het hoofd der geliefde
En met kussen en tranen van wonne bedekt
hij heur wangen en lippen en voorhoofd:
Daar zachtjes ze fluistert met siddrende stem
'Och, Theunis! wat ben ik gelukkig!'

En de spookhoef bleef in 't geheugen hun steeds,
en wat later het leven hun aanbracht,
Nooit meer sprak Theunis 't ontmoedigend woord:
'Gansch dood en begraven is liefde!'

Landschap

Als der boomen botten breken
En 't verfrommeld bladje lacht
Schuchter uit het enge kluisje,
Waar de Winter 't hield versmacht;
Als het jong en spichtig grasjen
Uit den harden bodem schiet,
En het weergekeerde vinkje
Neurt zijn eerste lentelied,
Als de visschen in den vijver
Duiken uit de diepten op
En den gladden waterspiegel
Breken met hun vluggen kop;
Als het vee met dartle sprongen
Uit den stal gehuppeld komt,
't Luchtruim vult met vreugdig loeien
Door de kou zoo lang verstomd;
Dan, dan is 't een leven buiten,
Dan, dan is het feest op 't land:
Blijde jubelt al wat stem heeft,
Juicht u tegen te allen kant.

Thans is 't Winter!... Bosch en velden
Liggen stil en naakt en koud.
Alles zwijgt en schijnt te droomen
Van het zomerzonnegoud.
Doomend smelt in de open verte
't heevlig floers van land en lucht:
Witte mist en witte wolken
Met nog witter sneeuw bevrucht,
In heur zachten donzen mantel
Hult zich de aarde en bergt haar leed;
Maar soms lekt van 't bevend twijgje
Stil een traan op 't blanke kleed...
Toch, toch min ik 't droeve landschap,
't Heeft iets treffends voor mijn oog,
Als 't gelaat eens teergeliefden,
Dat de weemoed overtoog.
Iets als meelij voel ik wellen
In mijn zacht gestemde borst;
Iets, dat, als een zonnestraaltje,
Smelten wou die winterkorst.

Bloemekens plukken

Bloemekens plukken... bloemekens plukken...
Zie ze schittren langs 't kronkelig pad,
Zie ze wieglen op d'adem van 't windje,
Zie ze met peerlenden dauw bespat!
't Is of hun hartje in de zonnestrallen
Warm is geworden, vuur heeft gevat,
't Is of ze wenken en lonken en vleien,
't Is of ze vragen, fluisterend zacht,
Pluk me, och pluk me, voor u is mijn schoonheid,
Geurend en kleurend uw liefde ik betracht!

Bloemekens plukken... bloemekens plukken...
Ah, maar ze zijn zoo tener, zoo broos!
Nauw ontrukkt ge ze aan 't koesterend zonlicht
Of vergaan is hun lieflijk gebloos;
Nauw beroert ze uwe hand, of de perel,
Die in hun kelkje zijn schuilplaats koos,
Rolt verloren; geknakt is de stengel,
't Hoofdje is gebogen, verflenst is de kroon.
Bloemekens plukken... alleen uw beroeren
Doemt tot verderf hun bekoorlijk schoon!

Alleen met Moeder

Ja, 't waren droeve, droeve tijden,
Toen vader 't oog gesloten had
Na weken, maanden martlend lijden,
En troostloos 't kind bij moeder zat!
Maar toch was 't zoet aan 't moederharte
In bange klacht en droef geweest
Zich neer te vlijen - 't was geen smarte
Met moeder - moeder! - zoo alleen!

En, huisde met de weeuw geen weelde,
Ontbrak haar soms het noodigst wel,
Toch 't kind, dat nog door 't leven speelde,
Verzoende met zijn lot zich snel!
Wat zou ze wenschen, zuchten, kwelen?
Niet immer blijft ze zwak en kleen,
Haast zou ze zorg en kommer deelen
Met moeder - moeder! - zij alleen!

Maar eens.... daar kwam een vreemde binnen,
Hij sprak met moeder stil en lang;

En peinzend werd die, bleek als linnen....
 Wat joeg der kinderharte bang!
 Mocht zij de helft der ramp niet dragen?
 In 't leed niet deelen als voorheen?
 Er kwam geen antwoord op die vragen....
 Ach! moeder - moeder! - leed alleen!

En meermaals kwam de vreemde weder
 En noemde 'dochterken' het kind
 En kuste haar, zoo vaak, zoo teeder!.... -
 Dan knikte moeder, blijgezind,
 En blikte op hem met traanvolle oogen,
 Maar niet met droefheid toch, o neen!
 Hoe was ze dan zoo vreemd bewogen?
 Ach! moeder wist het, - zij alleen!

Dan, eenmaal kwam hij ingetreden, -
 Twee knapen gingen hem ter zij,
 Hij sprak: 'Gij hebt zoolang gebeden....
 Daar is uw moeder! Weest thans blij
 En kust en dankt haar!' - 't Hart aan 't beven
 Aanzag hem 't meisje, koud als steen.
 Ach! 't was ten einde, 't zalig leven
 Met moeder, - moeder! - gansch alleen!

Dien vreemde noemt ze thans heur vader,
 En mild en vriendlijk is hij haar.
 Thans spelen, woelen zij te gader,
 Het meisje met het knapenpaar.
 Toch denkt ze nog aan stiller vreugde
 Zoo zoet haar - jaren nu geleên -
 Toen zij met moeder zich verheugde,
 Met moeder - moeder! - zij alleen!

Ook weent soms moeder, snikt in stilte,
En niemand ziet het - enkel zij!
Dan kust ze troostend haar de zilte,
Verbleekte wangen droog, dat hij
't Niet merke. Konden hunne tranen
Nog vlieten, vrij als in 't verleên!
Zelfs weenen zou ze een wellust wanen
Met moeder, - moeder! - weer alleen!

Opwekking

Er is in mijn sluimrend harte
Een vogelken blijde ontwaakt,
De lustige vogel der vreugde
Die 't al tot een liedje maakt.

Verdwenen is leed en kommer,
Des weemoeds wade verscheurd;
Weer sprankelt met licht en leven
Wat in zwarte nacht had getreurd.

De wolken die dreigend dreven
Aan 't sombere vergezicht,
Ze glansen in gouden luister,
Ze baden in zonnelicht!

Wat zwaar scheen, moeilijk om dragen:
De drukkende levenslast,
Daar hecht als een duurbaar heilpand
Mijn ziel haar wenschen aan vast.

Wat ongemerkt ik voorbijging,
Wat slechts bij 't missen men schat,
'Lijk 't wilde bloemken, dat achtloos
Ik zwerwend te pletten vertrad,

Dat wekt in 't diepst van mijn ziele
Een dankbaar, zalig gevoel,
Dat spreekt een wondere tale
Klaarklinkend in al 't gewoel,

't Gewoel, dat mijn geest vermoeide
En nu tot handelen wekt,
't Gewoel dat mij moedloos maakte
En nu tot geneugte strekt.

Och, droefnis en vreugd der aarde,
Ge zijt als de wolk en 't licht,
Die ongestadige winden
Doen wisslen in 's menschen zicht!

Och, droefnis en vreugd der aarde,
Wel hem, die gelaten, stil,
Trots u in gerustheid afwindt
Den draad van zijn levensspil;

Want woelig juichen en schreien
't Gaat alles een zelfden gang:
't Vult heden proppend het harte
Tot morgen wat nieuws 't vervang'!

Kerstlied

Er straalt een licht in den somberen nacht.
Een daagraad blikkert, zoo rozig, zoo zacht,
In 't diep van 't wintersche duister.
Het sterrenheir aan den droomrigen trans
Ontvonkt in heerlijken, schittrenden glans
En baadt gansch de aarde in zijn luister.
En snel verspreiden op vluchtige vlerk
Zich zacht der engelen koren
En juublend schalt het langs 't lichtende zwerk:
'Een Heiland is u geboren.'

En stilte heerscht op de luisterende aard',
Eerbiedig zwijgt daar 't schepsel. - Er waart
Geen wind in de ontbladerde twijgen.
De waters dempen 't geruisch aan hun boord,
Het logge vee heeft zijn loeien gesmoord,
De fiere woudreuzen nijgen.

Het wormken, onder de sneeuwige baar
En 't zaad dat rust in de voren,
't Hoort alles trillend, de juichende maar:
'Een Heiland is u geboren!'

Hij is geboren u, menschen, ten heil,
Thans wordt u vrede en vergiffenis veil,
Thans daagt het rijk van de liefde!
Buigt neer, gij, grooten, verheerlijkt en looft,
Gij, slaven, beurt het vernederde hoofd,
Vergeet, vergeeft wat u griede.
Treedt nader, droeven, gebukt onder 't leed:
U zal de zege behooren!
Juich, menschdom, juich om de zalige weet:
'Een Heiland is u geboren!'

Aandenken

'k Zit en wacht in 't lommrig hoekje
Diep in 't bosch,
Waar we de andre Lent' soms uren
Stil in 't mos
Neergezeten, samen smaakten
't Zoet genot,
Dat uit dorre hout doet spruiten
Bloem en bot.

'k Zit en wacht.... maar 't jonge loover
Om mij heen
Geeft thans nog zijn geurge schaduw
Mij alleen.
Vruchtloos zoekt mijn oog een antwoord:
Niemand leest
Vreugde of hoop daarin, of kommer....
Kommer 't meest!

Toch is 't niet die druk der handen,
Niet die blik

Tot in 't diepst des harten dringend,
Als een strik
Ziel aan ziel gekluisterd houdend.
Niet die zoen,
Die me om 't onherroeplijk scheiden
Treuren doen!

Wist ik maar, dat op dees stonde
Ook uw geest,
Om mij zwevend, 't heil herdenkt, dat
Is geweest!
Wist ik, dat, als ik u volge
Met mijn wensch,
Gij soms weerkeert in deen enge
Levensgrens!

Doch, dat in uw heilvol heden
Niets van mij
Overblijft, dat weemoedvolle
Mijmerij,
't Zoet herdenken zelfs u vreemd zij,
Dát, dat is
Voor mijn immer minnend harte
't Grootst gemis.

Toch er is een troost, een hope,
Die mij rest.
Wen de purpren avondschemer
Sterft in 't West,
Fluistert iets in 't diepst mijns harten:
'Weer een dag,
Weer een minder, die ons beiden,
Scheiden mag!'

't Zonnestraaltje.

Aardig, grillig zonnestraaltje,
Zeg, hoe drongt ge door tot mij?
Vensterraam en voorhang schoof ik
Dicht daareven. - Mijmerij
Keert zich af van licht en leven,
Zoekt alleenzijn, duisternis...
Trek terug! hier helpt geen mallen;
Al uw speelschheid slaat hier mis!

Doch, wat komt ge dartlen, stoeien
Op mijn versch beschreven blad?
'Weemoed' was het laatste woordje.
Daar, ja, staat het, half nog nat.
Waarom hecht ge u aan die letters,
Zonnestraaltje, juist aan die,
Tot ze doof en rossig worden,
Tot ik hen met moeite zie?

O! 'k versta u, niet bestand is
Weemoed voor uw vriendlij k licht;

Weemoed is een zwarte schimme,
Die voor 't zonnestraaltje zwicht.
Als een vijand, heimlijk streelend,
Sluipst hij in het menschenhart,
Voedt het met zijn zoete giften,
Geeft het over aan de smart.

Dank u! dank u, hemelsbode!
Hier is thans uw taak volbracht;
Ga nu verder, waar nog andren
Zuchten onder droefheids macht.
Dring door vensterblind en luiken
Tot ge uw ouden vijand vindt,
Tot ge met uw gouden schichten
Hem doorborend, overwint.

Liefde

Liefde, gij schat in den menschlijken boezem
Nedergelegd als een hemelsche gaaf,
Neen, gij ontluikt in geen vleeschlijken droesem:
Driften beheerscht ge; nooit zijt ge hun slaaf!
Kon ik u wreken! de aanbidders der stoffe
Schenden, misbruiken, ontaarden uw naam;
't Hooge, 't verhevene ontsnapt aan hunne doffe
Blikken om 't prijzen der stof slechts bekwaam.
Neen, neen, gij heult met geen dierlijke lusten,
Neen, neen, gij zijt die schandlijke drift,
Die van geen blozen meer weet, van geen rusten,
Die, wat ze naakt, met heur moordend vergift
Roekloos bezoedelt, hoe rein, hoe verheven,
Enkel 't bereiken bedacht van heur doel:
't Koelen des blakenden gloeds, om het even,
Wat ze verstikt in verderfenis' poel!
Rein is de liefde, ze strengelt de zielen,
Smelt ze te zamen, doch acht niet de stof.
Eerbied, bewondering noopt heur tot knielen,
Niet, wat de blikken der zinlijkheid trof!
Liefde, de ware, kan nimmer verlagen,
Nimmer bezoedlen hetgeen ze vereert.

Enkel wat zuiver is, kan heur behagen,
 Enkel wat vlekloos is, acht ze zich weerd.
 Dan, in de onwinbare veste des harten,
 Midden van 't heilig der heiligen, bouwt
 Juublend ze een outer, dat stormen kan tarten,
 Recht zij een troon op van vlekkeloos goud,
 Knielt in verrukking voor immer daar neder,
 Plengend de hulde heurs eedlen gemoeds;
 Wakend met zorgen steeds vreugdig en teeder,
 Blijde doorstaande elk beproevende toets.
 Zalig die werd op zoo'n zetel verheven!
 Zalig, die troont op zoo'n schitterenden troon!
 't Bittere kent die, noch 't harde van 't leven:
 Liefde verdrijft ze uit heur zalige woon!

Dat, ja, is liefde! En zeg niet minachtend:
 't Is 't ideaal van een dichterlijk brein,
 Immer naar hooger dan 't menselijke trachtend,
 Vindend al 't aardsche te laag en te klein!
 Want, zoo de dichter alleen mag gelooven
 Aan de volmaaktheid der liefde, dan gaat
 Nog dat geloof al 't genieten te boven,
 Dat hij ter wille van 't droombeeld versmaadt.
 Laat, - zij 't vergeefs! - tot het eind van zijn dagen
 Immer hem zoeken 't onvindbare goed.
 Laat hem steeds worstlend en wroetend bejagen,
 Wat zijn begeestring als mogelijk bevroedt;
 Zoo toch verheft hij, veredelt zijn streven,
 Schuwt hij het slijk, waar bezieling in smooit,
 Leeft hij op aard dat verheerlijkte leven
 Dat tot 't verhoopde hiernamaals behoort!

Onschuld

Vouwt uw handen lovend saam,
Heft uw hart in dank ten hoogen,
Gij, wie 's Heeren gunst en gaaf
Heeft tot braafheid opgetogen;
Die in onschuld leeft en deugd;
Die het eenig heil moogt smaken,
Dat op aard de ziel verzaadt,
Dat noch tijd noch dood kan raken.

In uw hart is 't paradijs:
Rond u ziet gij enkel zegen;
Wrok noch spijt noch bitterheid
Trefte ge op 's Heeren effen wegen.
't Brandend haken, dat het hart
Doet verschroeien, 't nutloos rouwen,
't Is u alles onbekend:
Op uw vrede moogt ge bouwen.

U is blijdschap, u is rust,
U is kalme, zoete vrede:
Dat ge die behouden moogt,
Zij uw beste, warmste bede.
Al wat buitendien u lokt,
Schijnschoon is 't, omhulde logen.
Blijve steeds uw argloos hart
Boosheids wreede list onttogen!

De Bruiloft

Zie, door 't kronkelig pad,
in de geurige schaduw van 't rijshout,
Statig de feestlijke stoet
tot het kerkje zich richten, dat mosgroen
Ginds aan den voet van den berg
waakt over het rustige dorpje.
Zie, in het fluisterend loover
het zonlicht stoeien en 't windje,
Blijde, op hun vluchtigen tocht
door 't aardrijk, heden toch eenmaal
Vreugdige harten te ontmoeten
Ter zijde des zaligen bruiigoms
Gaat stilzwijgend de bruid
met bewogenen boezem en 't aanzicht
Blozend van schuchter geluk.
Hoog ernstig verwacht hen in Gods huis
De eerbiedwaardige herder
met sneeuwige lokken om 't voorhoofd.
Velen ontvingen zijn zegen,
bewustloos 't leven beginnend,

Die zijn bee vergezelde in het graf
 na jaren van ramspoed,
 Schraal doorweven met dagen
 van vluchtig genot en van welvaart.
 Zwijgend beschouwt hij het groepje,
 met kalm-meelijdenden oogslag,
 Merkend dat één, slechts één van de vier
 in het ouderlijk voorrecht
 Deelt, bij het zien van der kindren geluk
 als hun eigenen bloeitijd
 Vreugdig nog eens te beleven.
 - Al mijmrend vervult hij hun hartwensch,
 Steekt met zijn killige hand,
 half bevend, den guldenen trouwring,
 't Duurzaam pand des verbonds,
 - vaak kluister in stede van kleinood -
 Aan den gemolligen vinger,
 die willig de maged hem toereikt.
 Dan, als ze stralend van vreugde
 de kerkdeur naadren bij 't uitgaan,
 Wisselt hij traagzaam 't feestlijk
 gewaad met de sombere koorkap,
 Die bij een lijkbaar past.
 Reeds zingen de klokken het doodslied;
 Weenende naakt er een stoet,
 welke een dierbre verzelt tot de rustplaats
 Waar geen slapende ontwaakt...
 En intusschen is 't zalige bruidspaar
 Verder gewandeld, tot waar,
 in het midden van 't hobbelig kerkhof,
 Kronkelt een pad, langs terpen en kruis,
 in de schaduw des treurwilgs;
 - Blijft daar stil in verrukking
 en viert de bekroning der liefde.
 Wellustdronken op rozige lippen
 en schitterend voorhoofd

Print daar, brandend van liefde,
 de vurige jongling zijn trouweed,
 Drukt, zoo meent hij, op 't doel
 van zijn wenschen het eeuwig bezitsmerk;
 Wanend, dat thans hij de schim vat, die
 sinds dagen en maanden
 Voor zijn verbeelding wiegelt:
 een heil, dat noch wolken noch eind kent.
 Ook, aan het hart des beminden,
 vervoerd door innige zielsdrift,
 Sluit zich al juichend de maagd,
 niet denkend aan 't zware van 't echtjuk,
 Leunt zij betrouwend het hoofdje,
 tot nu zoo rustig en zorgvrij,
 Duizelig thans in der driften orkaan,
 in den dwarlenden maalstream.
 Stil aanziet hen de vader,
 doch wendt plots, droevig het hoofd af...
 Weemoed vult hem de ziel!
 Hoe heugt hem de zalige tijd nog,
 Toen hij zijn trouwfeest vierde,
 zijn bruid aan het jubelend hart sloot....
 Dan, nog dit enkele jaar,
 zoo schoon, zoo kort en... de doodbaar
 Nevens de wieg van het schreiende wicht!
 Daarginds is de grasterp...
 Huiverig schokt hij en nokt:
 geen terp meer! ledig de grafkuil!...
 Straks zal op de eigene plek
 al een andere rusten, en niets meer,
 Niets zal blijven van haar!...
 Voor 't oog zijns geestes vertoont zich
 't Beeldschoon lijk, nog bewaard in zijn hart
 als het was op den sterfdag.
 Tranen ontglippen zijn wimpers;
 de borst vol grievende wanhoop,

Volgt hij sukklend zijn kind
 langs 't lommerig wegsken ten berg op,
 Volgt hij de vluchtige schreden
 van die naar 't heden de toekomst
 Schildren, vergetend dat hij,
 zoo mat, zoo loomig een grijsaard,
 Die niets hoopt of verwacht,
 dan hetgeen hem de knokklige dood brengt,
 Ook dien heuvel beklom,
 in zijn boezem den blakenden vuurgloed
 Voedende, liefde geheeten,
 en hoop, en vertrouwen, en geestdrift...
 Alles in assche begraven!
 vergaan tot een smeulenden puinhoop!
 Plotsling wekt uit zijn droom
 hem zijns kinds liefalligen toeroep:
 ‘Vader!’ en voelt hij opeens
 heure armen zijn hals ommestrenghen,
 Voelt haar lippen den stroom
 van zijn tranen met vurige kussen
 Stelpen, terwijl het zachte verwijt
 tot het diepst van zijn hart dringt:
 ‘Vader, wat weent gij en treurt?
 twee kinderen hebt ge van heden,
 Twee, wiens heil ook 't uwe is!
 Wat keert ge dan vreugde tot droefheid?’
 Snel heeft een forsige hand,
 ter bevestiging, eene der zijne
 Klemmend omvat en des jonkmans stem
 spreekt troostende: ‘Vader!’
 Tusschen hen beiden genaakt
 tot zijn woning de sukklende grijsaard,
 Ziet daar 't feestelijk loof
 langs deuren en ramen gehangen,
 Merkt hoe vrienden en magen,
 het aanzicht glanzend van blijdschap,

Welkom uiteen en 't paar
met hun wenschen en giften beladen.
Dankbaar jubelt hij mede,
begraaft, om der kinderen vreugde,
't Eigene leed in zijn hart.
En hem wordt tot belooning zijn offer;
Want, als, des avonds, moede,
hij zakt in zijn ruimigen leunstoel,
Waar hij zijn bee steeds doet,
vouwt innig de handen hij samen,
Buigt het ontroerde gelaat
met een glimlach vredig beschenen,
Lispelend: 'k Dank u, Heer!
voor 't goede den mijnen geschonken!
Liefdrijk, braaf is mijn kind,
en ge loondet die liefde, die braafheid,
Schonkt haar heden 't geluk.
Laat, laat haar 't lang nog genieten!'

Aan de Zee

Zee, wanneer uw wijde boezem
Zwoegt en zwelt;
Wen uw woeste baren steigren,
Met geweld
De oevers beuken, die u knellen,
Woelt dan in
't Diepst van uw nare kolken
Haat of min?

Wen de rozige uchtendvlammen
Streelend zacht,
Of de purpere avondluister
In zijn pracht
Uw stille waatren kussen,
Glimmend groen:
Trilt dan tot uw verste boorden
Niet hun zoen?

Ducht ge sombere onweerswolken?
Schrikt ge, wen

Zwaar als lood, uw baren stuiten
In hun ren,
Onbeweeglijk 't woeden tartend
Van d'orkaan?
Ijst ge dan, van angst en gruwel
Aangedaan?

Mint ge 't lieflijk stargeflonker?
Is die glans
Zilverhel, die 's nacht u kroont, een
Vreugdekrans?
Of, hebt gij, van 't menselijk harte, -
Steeds misleid, -
Niets, niets dan de onmeetbre diepte en
Rustloosheid?

De Muur der Tranen

Weer is de Vrijdag daar. In het sombere dal van den dood, langs
't Oosten der Heilige stad, slapen de schaduwen reeds
Tusschen 't verlatene puin van den nedergebrokkelden ringmuur,
Die voor list en geweld hoedde de vorstlijke burcht.
Eeuwen vervlogen er sinds. Jerusalem, heen is uw krijgsroem;
Even als kaf in den wind zwerven uw kinderen rond,
Zwerven het aardrijk door, de verachting der volken: hunne afkomst
Weegt als een vloek op hun hoofd. Eenigen bleven u trouw:
Kinderen, zij, die der moeder vergrijp niet gruwelend voortdreef,
Maar die treuren met haar, deelen in lijden en hoop;
Immers, ze koestert nog hoop, ze verwacht nog den reddenden bruigom
Die haar banden verbreekt, smaad in bewondering keert...

Weer is de Vrijdag daar, en in groepen op Moria's bergkruin
Schaart zich het rouwige volk, mannen en vrouwen en kroost.
- Moria, waar is uw tempel, 't gevaarte van ceder en rotsblok,
Hij die des Eeuwigen roem eeuwig verkondigen moest?
Nog is de grondvest daar, maar draagt, o schande! het bidhuis
Waar de bekrompene Turk Allah hulding brengt!

Weent, gij kinderen Juda's, besproeit met uw tranen den steenhoop,
 Klemt er uwe armen om heen; laat in vervoering uw mond
 Zoenen de groeiende kloven! wat baat u treurnis en wanhoop?
 Armen, vergeefsch uw geweent, zuchten en bidden vergeefsch!
 Dien gij verwacht is gekomen, ge smadet hetgene gij afsmeekt!
 Trekt, ja, 't boetkleed aan, assche bezoedele uw hoofd!
 Bergt uw gelaat in uw handen, doch tergt niet God met gebeden:
 Stom zij uw smart en uw rouw, ijdel is 't luidste geklag.
 Liefdriek kwam hij tot u, de beloofde, de reddende Heiland:
 Minzaam blonk zijn gelaat, zoet was zijn zalvende blik.
 Goedheid spraken zijn lippen, erbarming en deernis zijn omgang.
 Weldaan strooide hij rond; zóó als de vleugel der hen
 't Schuchter gebroedsel vergaart, zoo bood hij uw droefnis een vluchtplaats;
 Gij, gij wildet ze niet! 't Loon van zijn liefde was haat!
 Razende sleurdet gij hem als een weerloos lam tot de slachtbank.
 Golgotha beeft, stom; huiverend bergt zich de zon
 Achter een sluier van wolken; natuur ziet schrikkend uw Godsmoord!....
 Maar gij berouwdet u niet, harten nog kouder dan steen,
 Roekloos sloot gij uw oogen en smoordet de stem in uw boezems.
 't Uur der verzoening, der boet, 't uur der genade vervloog,
 Blind is het oog van uw ziel, en de stem in uw boezems is spraakloos.
 Hij, die vroeger uw naam droeg in de palm van zijn hand,
 Doof is hij thans voor klachten; hij wendt van uw smeeken 't gelaat af;
 Want zijn Gezalfde, zijn Zoon, hebt ge bespot en versmaad.
 Gij, die Hem zaagt en Hem hoordet, miskendet zijn godlijke zending,
 Gij, zijn geliefkoosd volk! Heidenen hoorden 't verhaal,
 't Wonder verhaal van zijn leven en keerden zich weg van hun afgod,
 Storteden neer voor 't kruis, waar ge hem snood op verhieft,
 Want zij erkenden in Hem, den Gekruiste, hun eenigste heilbron.
 Immer nog stroomden ze toe: 't vrome geloof is hun gids.
 Immer van Noorden en Westen, gevaar trotseerend en moeite
 Richten zij biddend hun tocht naar den gezegenden grond,
 't Doel van hunne innigste wenschen, den grond, dien zijn voeten betraden.
 Hun is de heilmaar thans, welke gij blind hebt verbeurd.
 Hun is de hoop en de vrede - vertwijfling alleen is uw aandeel!
 Achttien eeuwen alreeds wascht ge met ijdel getraan

't Puin van uw heerlijken tempel, dat jammerend ook nog uw nakroost
Ziet, van geslacht tot geslacht, torsend het eigenste leed!
Dan, dan komt er een dag, de verschriklijke dag der vergelding,
Wen in der waarheid licht ijdele schaduw verdwijnt;
Wen, door 's hoogmoeds sluier, verneedrende laagte in het licht treedt,
Wen in der droefheid traan, heimlijke haat zich vertoont...
Kinderen Juda's, weent! maar weent om genade en vergeving;
Zegt vaarwel aan de schim, die ge te lang hebt gevolgd;
Scheurt gij den sluier in stukken, dien hoogmoed ijverig voortweeft,
Stelpt uw onnuttig getraan, grooter nog maakt het uw schuld.
Wendt u tot Dien gij vervloektet: zijn wraak is verzoening en deernis:
't Bloed, dat gij riept op uw hoofd, 't zij der vergiffenis pand!

Sinter Klaas

‘Moeder, ledig vond ik mijn korfken,
Dezen morgen, in de schouw.
Hoe mag het komen dat Sinter Klaas mij
Geen lekkers brengen en wou?’

Ik deed mijn best om braver te wezen
Dan de kinderen van beneên;
En toch, hun bracht hij koeken en speelgoed,
En mij, mij bracht hij er geen!

Vader is in den hemel, zegt ge,
Wat zorgde hij niet voor mij?
Kon hij aan Sinter Klaas niet zeggen:
‘Maak mijn dochterken blij?’

Of zou hij zijn lieveling daar vergeten?
Dat ware niet schoon van hem!
Maar, moeder, wat zie ik? wat weent ge, moeder?
Hoe treurig klinkt uw stem!

Laat me u kussen, zet me op uw schootje,
 Dan vergeten we ons verdriet.
 'k Zal blijde wezen en nooit meer klagen...
 Als ge mij maar geerne ziet!'

Zachtekens werd in moeders armen
 Het kindjen in slaap gesust,
 En dan op het bed - een harden stroozak -
 Voorzichtig gelegd ter rust.

't Was Zaterdag avond, het naaiwerk mocht nu
 Op den winkel worden besteld:
 Nu kwam er van 't onverpoosde werken
 Toch eindelijk eenig geld.

't Was weinig, och! zoo bitter weinig!
 Te luttel voor kolen en brood...
 En het moest toch kind en moeder redden
 Van koude- en hongerdood!

Maar och! dat bedacht niet eens de weduw;
 Haar poppelde 't hart zoo blij,
 Nu ze in den winkel trad en keus deed
 Van koeken en lekkernij!

En 's andrendaags, op de zolderkamer,
 Was 't kermis en groote vreugd!
 Och! 't deed na zooveel lijden en droefheid
 Der armen hart zoo'n deugd!

't Is waar, de gansche volgende weke
At moeder minder dan ooit.
Ze had geen eetlust, zegde ze zachtjes,
Den mond tot een lach geplooid.

De schoonste Tijd

De zonne licht, het windje speelt
In 't ruizlend riet zijn kinderspel,
Of kust het bloemken dat zich heelt,
Of zwaait en zwiert de haverbel.

De vischjes dobbren in den vliet;
De lamren hupplen langs de baan....
Nog kent het vischje d'angel niet;
Geen scheren heeft het lam doorstaan!

't Is alles leven, vreugde en licht,
Waarheen mijn lettend oog zich keer;
't Stemt alles saam tot een gedicht
Welluidend zoet, onzeglijk teer!

Een schoon gedicht, dat droomen doet,
Het oog met stille tranen vult,
En beelden wekt voor 't krank gemoed,
Die 't dof verleden had omhuld...

Mijn hart is zwaar, mijn hart is droef...
Eens was het licht als 's windjes schacht:
Nu volgt het mat des levens groef
Met allerhande leed bevracht.

Gij, die aan 's levens drempel staat
En hoopvol in de toekomst blikte,
Gij, die nog in uw dageraad,
Voor middagbrand noch onweer schrikt,

Toef, toef in 't lommerig prieël,
Dat arglooze onschuld om u vlecht: -
Ernst brengt de toekomst, geen gespeel!
Lang blijve ervaring u ontzegd.

Lachen en Weenen

‘Grootmoeder, ben ik op tijd wel vaardig?
Sliep ik niet te laat?
Trek me mijn kleedjen aan, het nieuwe;
Ziet toch, hoe goed het staat!’
En 't knaapje lachte, lachte zoo blijde!
Van vreugde danste zijn hart....
Maar grootmoeder weende, weende bitter:
Zwart was het kleedje, zwart!

En nu aan vaders hand ter kerke.
Is 't Zondag dan? Wel neen!....
Zie, daar krijgt hij een kaars in handen:
Processie is het! Eén
Voor één ten outaar getreden!.... En 't knaapje
Lachte, lachte zoo blij!
Maar grootmoeder zag hem van verre en weende:
Zij wist wat het meende, zij!....

Er wachten koetsen aan de kerkdeur,
 Een reeks.... wel twintig lang!
 In de eerste, juist na den gouden wagen,
 Stapt hij met vader. In rang
 Rijden allen naar buiten. En 't knaapje
 Lachte: 'Hu, peerdekens, voort!'
 Maar grootmoeder vluchtte naar huis en weende:
 Zij kende, buiten, het oord!

Daar stappen ze uit. Welk een tuin, hoe prachtig!
 Wat bloemen en kronen aan
 Die kruisen! Dan, die blinkende steenen
 Vol gulden schrift! Zou 't gaan,
 Krijgertje hier te spelen?... 'Kortlings,'
 Zegt Vader, 'komt ge weer!'
 En 't knaapje vertelde 't lachend zijn grootmoê:
 Ze weende al meer en meer!

Neen, niet naar huis! Hij blijft bij grootmoê
 Den geheelen, ganschen dag!
 En speelgoed krijgt hij, een ganschen winkel!
 En lekkers, zooveel hij mag!
 Al juublend loopt hij onder en boven;
 't Is vreugdekreet op kreet!
 Maar grootmoeder zat in stilte te weenen:
 Zijn juichen verzwaarde haar leed!

't Wordt laat, nu zal hij huiswaarts keeren:
 Van spelen is hij moê.
 Doch hobbelpaard en vlag en soldaten,
 't Gaat alles mede! Hoe
 De jongens op straat hem zullen bekijken!
 Fier lachend gaat hij heen!
 Maar grootmoeder zag hem na al weenend,
 En zuchtte: 'Bleeft ge immer klein!'

Daar komt hij thuis. Wie vertelt hij 't alles?
Zijn moeder niet: ze is niet daar...
Haastig legt hem de meid te slapen.
Waar is zijn moeder, waar?
Zal hij geen kruisje, geen kus meer krijgen?
Vergeten was lach en spel,
En traantjes vloeiden, hoe druk! hoe bitter!...
Arm kind, 't gevoelde 't nu wel!...

Kermisvooravond

Hoera! daar luidt de kermisklok, hoera!
't Zal feest zijn, morgen, 't zal er gaan in 't dorp!
Zie, hoe zich klein en groot, met blij gemoed
Te weer zet om de laatste hand te slaan
Aan wat nog arbeid vergt. In rep en roer
Is de armste hut gelijk de grootste hoeve.
't Is niet genoeg, dat over dagen reeds
Men versche witkalk op den gevel breidde,
En deuren, ramen met een heldre kleur
Bestreek: er komt zooveel nog voor den dag
Op 't allerlaatst.

 Geschuurd is 't steenen gaanpad
Langsheen den huize en glimmend net de roode
Kareelen. 'Gauw nu, Mieken, neem de rijf!
De platgetreden grond bederft het zicht
Voor wie den steenweg volgt, niets mag er falen!
En Mieken neemt de rijf, maar gluurt bij tijds
Naar 't marktplein, waar de jongre broers en zusters
De kramen langsgaan, die tot morgen noen,

Tot na den kerkedienst - hoe eeuwig lang! -
Hun wondren bergen!

Toch niet gansch vergeefsch
Is 't zwerven om 't gesloten Eldorado:
Een spleet, een scheur in plank of dekzeil geeft
't Nieuwsgierig volksken kans om van 't geheim
Toch iets te spieden. Loerend hurkt men neer
Of recht zich op de teenen, moeitevool,
Of tilt elkander overhand omhoog....
Maar wacht, de peerdenmolen, die toch tergt
De blikken niet. Daar werkt en klopt en schikt
Men onverholen, dat eenieder 't ziet.
Nog liggen op een hoop de roode leeuwen
Met zwarte manen tusschen blauwe paarden
Beroofd van voeten. 'Jongens! Konden we al
Hun rug bestijgen! Vlogen we al in 't rond!
Ik vraag aan al die 'k zie een cent om kermis
Te houden! 'k Plunder heel mijn spaarpot leeg!'

Zoo paait de dartle jeugd haar ongeduld,
Geniet op voorhand al den dag van morgen.
Maar niet alleen de jeugd, ook andren wordt
Vooruitzicht tot een machtge prikkel, moed
En kracht verdubblend. Van de vroegste vroegte
Was 't kuischen, kuischen maar in huis. Bazin
En meid, in 't korte baaien roksken, hoog
De mouwen opgestroopt, met bezem, dweil
Of spons gewapend, lieten niet een stuk
Onaangeroerd. Langs wand en zoldring werd
Tot zelfs de kleinste spinneweb geweerd.
En 't minste greintje stof verdreven; ja,
Zelfs de ouderwetsche hangklok bleef niet eens
Gespaard. Heur slingerschijf gelijkt een zon,
En klaarder blinkt de wijzerplaat dan ooit.
Ook is alreeds de vloer geschuurd. Helrood

Komt hij te voorschijn onder 't witte zand,
 Dat hem beschermen moet. Geen mensch nog mag
 Met klompen aan in huis. Daarbuiten staat,
 Gerangschikt langs den muur, een rij van stoelen
 Met houten berden, hagelwit geschrobd,
 Te drogen in 't afnemend zonnelicht;
 En op de vensterrichels, dicht geschaard,
 In blinkende geleedren, 't keukentuig
 Van tin en koper: ketels, kannen, schotels,
 Wedijvrend met den glans van 't vensterglas
 Dat, versch gewasschen, d'avondgloed weerkaatst
 En iedre straal verbreekt tot gansch een bundel.

Nu komt er uit de hooge lijnwaadkast
 Een stapel hagelwitte raamgordijntjes.
 Voorzichtig worden ze opgehangen; want
 Geen valsche plooi, geen krookje mag ze ontsieren!
 Langsheen de rek, hoog boven 't haardvuur, pronkt
 Een rij van Delftsche schotels, kostbaar erfstuk,
 Dat moeders moeder eens als bruidsgift kreeg;
 Daarrond nu wordt met koopren ringen 't sisten,
 Gestreepte boordsel, 't fladdrend schouwbekleedsel
 Waar wasch- en strijksters geene moeite of zorg
 Aan spaarden - vastgehaakt.

En nu is 't klaar,
 Godlof! Met onderzoekend oog neemt nog
 wakkre huisvrouw gansch den boedel op
 En trekt voldaan heur opgestroopte mouwen
 Omlaag. De groote ketel op het vuur
 Vergt thans heure aandacht. Voor de rijstap toch
 Dient goed gezorgd; want zonder rijstap is 't
 Geen kermis. Flink geroerd een tijd, en dan...
 'Ja, ja, breng spoedig maar de schotels bij!
 Gesmijdig moet zoo'n toespijs zijn! Wat maag
 Vindt lust of smaak in drooggestoofde brij?'

Nu op het hoogste schab de schotelrij
Geplaatst opdat geen kat - ook geene met
Twee voeten - haar bereike.

Zoo beschikt

De zorgzaamheid der huisvrouw, doch meteen
Wordt ook de moederzwakte in 't harte wakker.
'Roep vlug de kindren, vlug! ik heb beloofd
't Uitscharren van den pot voor hen te laten!'
Een dikke gele laag met suiker mild
Bestrooid, blijft binnen aan den ketelwand
Gehecht. Snel komt dan ook het kindervolk
Al juichend aangelopen, schaart zich in
Een dichten kring en smeert en smult om strijd.
Daar moeder 't naziet, blijde om hunne vreugd,
Maar 't oog in 't zeil, opdat de vlugste niet
Des traagren deel bemachtig'.

Aan de tafel

Staat zuster Triene en zorgt intusschen voor
De frikkadellen. Zie, die hoop met korsten
Van 't witste brood, en al die eierschalen,
Wiens inhoud 't hakvleesch klevrig maakt als deeg,
Die toch beloven iets dat smaken zal!
Zelfs Triene - voor geen lekkertand bekend -
Ziet lachend neer op de ondermengde spijs,
Die ze in de mollig ronde vingren rolt.
Maar toch ze spoedt zich! De oudste zuster, kloek
Volwassen meisje, liep daar straks de trap op
Al wenkend, in hare armen 't nieuwe kleet,
Dat, nog op tijds, Goddank! de naaister bracht.
Het dient bezichtigd, heimlijk aangetrokken....
En dan de schoenen: - dat 's van meer belang!
Schoon zijn ze, ja, maar hoe zal 't dansen gaan?
Fluks aangepast! - Nog gistren zegde Klaas
Al pinkend, stil in 't bomgat: 't Zal er stuiven,
We zullen flikkren, meisje! Zie maar, dat
Ge uw beste beenen aandoet. - 't Nijpt wel wat!

Maar kom, met fijne witte kousen, ja,
't Zal gaan, 't zal gaan!

Zoo wordt geschikt, bedacht,
En wat de onschuldige kindermund luidop
Verkondt, dat wordt met heimlijk fluistren op
Het kleine zolderkamerken herhaald:
'Wat gaf ik niet, zoo 't maar al morgen ware!'

't Molenrad

Molenrad, molenrad,
Worstlend door 't weerstrevend nat,
Draai wat sneller, molenrad!
Weet ge niet, dat op de brug
Dientje haren bruïgom wacht?
Langzaam draait ge, zwaar en stug,
Of ge moê waart van de vracht,
Of de trage, grauwe beek
Water niet, maar lood u bleek!....
Dientjes blik wordt droef en bang,
Want ze wacht reeds, och, zoo lang!
Molenrad, molenrad,
Draai wat sneller, molenrad!

Molenrad, molenrad,
Stoeiend door het speelsche nat,
Draai zoo snel niet, molenrad!
Weet ge niet, dat op de brug

Dientje bij haar bruiġom staat?
Haastig draait ge, licht en vlug,
Of ge moeite en last vergaat,
Of de dartle, klare beek
U een speelgenoot bleek!...
Dientje lacht zoo gul en blij:
Dons staat haar ook ter zij!
Molenrad, molenrad,
Draai zoo snel niet, molenrad!

Bij mijn Haardje

'k Zit zoo gaarne bij mijn haardje
Als daarbuiten, kil en guur,
Tegen 't raam de regen klettert;
Als in 't nare schemeruur
Zoo gemoedelijk gezellig
Brandt het knettrend kolenvuur.

'k Zit zoo gaarne bij mijn haardje,
Op de vlam den blik gericht,
Of in 't halve duister volgend
't Spookgevecht, waar schauw en licht,
Dartle schimmen, dalen, klimmen
Tot daar een van beiden zwicht.

'k Zit zoo gaarne bij mijn haardje
Overpeinzend in mijn hart
't Roerend woord, dat mij mocht treffen,
't Woord van een geliefden bard,
Tot mijn ziel het diepst verborgen
Zoet geniet der dichtersmart.

'k Zit zoo gaarne bij mijn haardje
Denkend aan vervlogen tijd,
Aan genoten heil en vreugde,
Aan doorleefde smart en strijd:
Week dan wordt mij 't harte weder
Om 't verleden, zij 't ook wijd...

'k Zit zoo gaarne bij mijn haardje
Droomend van toekomstig goed,
Bouwend hooge luchtkasteelen
In den wemelenden gloed...
Luchtkasteelen, die een adem
Weer in puin verzinken doet!

'k Zit zoo gaarne bij mijn haardje;
Andren gun ik luider vreugd:
Mij bevalt de lieve vrede,
Met haar sussende geneugt',
Met haar droomen, met haar beelden,
Die in stilte 't hart verheugt!

Droomen

O laat me in de schemering droomen, droomen...
Herinnering, die met uw frissche stroomen
Des harten dorheid mij drenkt;
En gij, die - een maan in des levens nachten -
De zwaarte der duisternis kunt verzachten,
Die kleur aan 't kleurlooze schenkt, -
Verbeelding, o red me uit de drukkende stonde,
Die weegt als lood op mij neer,
Bevolk met fantastische schimmen 't ronde,
Dan leef, dan adem ik weer!

Want zie, in het Westen, zoo grauw en donker,
Begraaft zich het stervende zongeflonker:
't Is alles treurig en stil.
Zwaar hangen de slappe, doorweekte bladen
Met druppelend, zijpelend nat beladen...
't Wordt ook om 't hart mij zoo kil.
Daar klappert op 't ratelend raam het loover
Van d'immer rillenden berk;
Hij neigt zich zoo mat en zoo moê voorover:
Ook hem is droefnis te sterk!

Daarbinnen, daarbinnen, bij 't vonklend gloeien
 Des haards, waar de schaduwen luchtig stoeien
 Langs wand en welfsel en vloer,
 Daar lokken mij immer de droomrige uren,
 Daar kan ik herinneren, denken, turen
 Op al, wat de tijd mij ontvoer.
 Daar zie ik ze weder, die eertijds minden,
 En nu vergeten.... te vroeg!
 En hen, die 'k, wijl tranen mijne oogen blindden,
 Ter eeuwige sluimering droeg!

Ook hen, die getrouw mij en dierbaar bleven,
 Ook hen, in wier blik het mij is gegeven
 Te lezen wat ik daar zoek,
 Hen zie ik dan weder, niet langer zwijgend,
 Niet langer naar de uiting der zielsdrift hijgend
 En smachtend onder een doek,
 Door vrees en beschroomdheid om 't hart geweven,
 Maar sprekend 't innige woord
 Zoo vaak op d'onwilligen mond aan 't zweven,
 Zoo vaak door twijfel gesmoord!

Laat vallen de scheemring, den avond dalen:
 Ik treur om geen stervende zonnestrallen.
 Verbeelding, leen mij uw gloed!
 Zoo koud is de wezenlijkheid, zoo duister!
 Verbeelding, o red me uit hare ijzren kluister!
 En gij, herinnering, zoet
 Als 't moederlijk lied den verlaten balling,
 Ontroert me uw fluistrend gezang.
 O laat me nog droomen: voor leed, vergalling,
 Is 't werkelijk leven zoo lang!

Wanna

Ziet gij, ginds ver, dien sombren reuzenbouw?
Ziet gij daar muur op muur uit de aarde rijzen,
Als werd aan 't afgesloten ruim daarbinnen,
Wangunstig, licht en zonneschijn ontzegd?
Daar, met den rook, die walmend opstijgt langs
De hooge, breede schouwen, glijdt het beste
Gedeelt' van menig menschenleven heen!
Van bij het eerste scheemrig morgenglimmen
Tot bij de laatste scheemrige avondglansen,
Te midden van de rusteloze raadren,
Steeds zwenkend, zwoegend, krijschend, - of het werk
Ook hen vermoeide - doolt met loome schreden
Het matte schimmenvolk, als 't werktuig zelf
Werktuiglijk; elken stap zorgvuldig metend,
Elk handgebaar verrichtend op zijn stond;
Want dwingelanden zijn die forsche reuzen,
Die nijverheid in 't drokke leven riep:
Hun is de mensch een slaaf, die steeds gehoorzaam
Hen bij moet staan, niet overlegend, niet

Beheerend, als 't een hooger wezen past!
 Neen, lijdlijk, onderdanig immer. Voort,
 Maar altijd voort beweegt zich 't loome lichaam,
 't Eentonig werk vervordrend, wijl, wat daar
 Van geest nog oovrig is in 't afgetobde
 Geraamte, hooploos doolt en zoekt en lijdt!
 Gelukkig, wie den arbeid zijner handen
 Ook geest en hart en moed besteden kan;
 Hem wordt de taak een weldaad, 't juk een zegen!

Plots, als bij tooverslag, staat alles stil...
 Dat was, ja, de eerste klank van de avondklok,
 Die 't staken van de werkzaamheden meldt.
 Zoo welkom is haar traag getamp den moede!
 Iets als een lach - een glimlach - speelt op 't mat,
 Verstompt gelaat, zoo onbeweeglijk straks!
 Weer leeft, weer straalt het droomrig turend oog.
 De spieren krijgen veêrkracht weer: het werktuig
 Gevoelt zich mensch opnieuw. Vlug huiswaarts, vlug!
 Daar wachten vrouw en kind met blijden welkom
 Den brave, die zoo graag met hen de vruchten
 Zijns zwoegens deelt. Daar wacht hem zorg en liefde
 En achting, zoete wonderbalsems, die
 Geen hartewonden ongenezen laten!
 Weldra is 't groote werkhuis leeggestroomd.

Slechts één, terwijl al de andren zich verdrongen
 Bij 't uitgaan, wacht den laatsten klokkeklank
 En zucht, als die geen antwoord vindt dan stilte!
 Het hoofd diep, diep gebogen, gaat hij toch
 Op weg ten laatste, en schel als iedren avond
 Klinkt hem het roepen na der schalksche jeugd,
 Op straat aan 't spelen: 'Geert de droomer, loop
 Zoo niet!' Hij merkt niet eens hun dwaas geroep

Noch haast zijn trage, moedeloze stappen.
 Wat wacht hem ook aan 't einde van zijn tocht?
 Och! kwam die nooit ten einde! Doch zijn kindren...
 Neen, neen, hij moet naar huis! als elken avond
 Zijn half verstorven kroost gaan vinden, worstlend
 Met koude en honger, wijl hun moeder - werd
 Die heiige naam ooit zoo onteerd? - hun moeder
 Aan zelfverlaging 't zuurgewonnen loon
 Verkwest, dat vuur en voedsel moest verschaffen.
 Weer zal hij uit die vuile kroeg - hij gruwet
 Als hij 't bedenkt - haar huiswaarts moeten voeren,
 Verdierlijkt half! Weer zal hij zijn gelaat
 Van schaamte en woede voelen gloeien, bij
 Het hoonend spotten van 't gemeen geboefte,
 Waarmede zij gemeenschap houdt, zij, vrouwe!
 Och, arme kindren! die toch hebben 't niet
 Verdient als hij! Voor hem - bekennen moet hij 't -
 Voor hem was geene marteling te groot.
 Heeft hij het liefdrijkste aller vrouwenharten
 Niet roekloos wreed gebroken voor een gril,
 Een hartstocht, wuft, vergankelijk als de glimlach
 Van haar, die hem zijn trouw vergeten deed?
 Zijn Wanna!... ach, hoe kon hij haar verstooten,
 De bruid, hem schier van kindsbeen af verloofd?
 En voor zijn geest herrijst het zoete wezen,
 Niet schoon, maar zacht, aanminnig, louter goedheid,
 Met stille, diepe liefde in d'open blik
 En reine kalmte op 't effen, gladde voorhoofd.
 Haar minde hij, en haar alleen! Het was
 Een droom, een razernij was 't, die hen scheidde!
 Hoe vaak heeft hij dit niet herhaald? Hoe vaak
 Zijn laatst gesprek met haar zich droef herinnerd...
 Lang had hij haar ontweken, lang, uit schaamte
 En vrees. Het viel hem zwaar, den eed te breken,
 Die schier van kindsbeen af hen samen bond;
 En toch... het zou! reeds had hij haar verzaakt!

Eene andre - een kind bijna, al vreugd en leven,
 Een zonnestraal zoo schoon - had schielijk hem
 't Verleden doen vergeten en - nog rouwde 't
 Hem niet! veel later kwam de rouw, te laat,
 Als immer! Dan.... een avond, grau en mistig
 En guur, bij 't omslaan van een hoek, daar stond
 Ze vóór hem, zij, wier hoop hij had verbrijzeld.
 Hij las het duidelijk op haar bleek gelaat:
 Reeds wist zij alles! Bevend sprak hij: 'Wanna,
 Vergeef mij!' 't Woelde er in zijn borst; een angst,
 Een foltring wrong, tot plettens toe, zijn boezem.
 't Was medelijden, dacht hij! 'Wanna...!' Zacht
 Beroerde hij haar koude hand, als oudtijds...'
 Zij trok ze niet terug, doch na een poos:
 'Vergeven, Geert? wat zou ik u vergeven?
 Ge weet, 'k heb nooit gewenscht dan uw geluk,
 En... zoo zij, meer dan ik, dat kan bevordren,
 Welnu, 'k wil dan om uwentwille uw liefde
 Ontberen. Denkt gij niet aan mij. Vaarwel!...'

Aan haar niet denken! Was er wel een stond,
 Waarop het zoet gelaat, van tranen nat,
 Niet voor zijn geest kwam zweven, en het droef
 Geluid dier stem niet trilde door zijn harte?
 Hoe was hij toen zoo blind? Hoe liet hij weder
 Zijn half ontwaakte ziel door lach en scherts
 En wufte minnetaal in sluimer wiegen?
 Onzaalge losheid, die zoo vroeg, en toch
 Te laat verdween. Van wat hem eerst bekoorde
 Als levenslust en arglooze onschuld, bleef
 Niets anders, dra, dan wispeltuurge losheid.
 Dan werd hij somber, norsch; dan week geduld
 Met liefde, 't eenig middel tot verbeetring! -
 Ontmoedigd zocht de zwakke vrouw haar troost
 In wat weldra haar ondergang zou worden.

En hij - wen hij het alles nadacht - wrong hij
 Van smart en rouw zijn handen; want twee offers,
 Nu zag hij 't - twee - had hij zijn dwaling prijs
 Gegeven....

Lijdzaam droeg hij thans zijn schande,
 Laadde al de schuld op zich; doch moed en kracht
 En levenslust, 't was alles reeds bezweken,
 Verpletterd onder d'ijzren levenslast.
 Zijn kindren, zij alleen nog, konden 't strak
 Gelaat soms doen ontspannen, nog een zweem
 Van glimlach op zijn lippen roepen.

Droomend

Nog immer, naakt hij 't smalle, donkre steegje
 En 't oud vervallen huis, waarvan een kamer -
 Slechts één - zijn gansch gezin tot woon verstrekt.
 't Is al zoo stil! Geen schreien klinkt hem toe,
 Als elken avond.... Is zij eenmaal toch
 Te huis gebleven? Heeft zij reeds de kindren -
 Hij nam sinds lang die taak op zich - te slapen
 Gelegd? Behoedzaam stijgt hij op, tot waar
 Een helder licht op 't donker trapportaal
 Door 't half ontloken deurken valt. Wat doet
 Opeens zijn bleek gelaat nog bleeker worden?
 Waarom die tranen in zijne oogen? Is het
 Geen lachend tafereel, dat hij bespiedt?
 In 't ijzren bedje, naast de deur, langs hier,
 Twee kinderkopjes, saamgeleund in stillen,
 Gerusten sluimer; bij de tafel 't wiegje,
 Waar kraaiend van genoegen broërken ligt,
 Twee jaren oud. Zijn mollig voetje wil hij
 Aan 't rozenmondje brengen, - lastig werk
 Voor beide poezle handjes. Dan, het hoofd
 Gebogen, half ter deure toegekeerd,
 Die vrouw, wier naald zoo vlug en vlijtig door
 Het arme kleedje snelt, dat zij vermaakt...
 Zoo is het, zóó, dat Geert zich duizendmaal

Zijn thuishoofdstuk heeft geschilderd. Maar helaas!
 Die vrouw is niet zijn vrouw! Het is degene,
 Wier hart hij heeft verbrijzeld! Bevend staat hij
 En durft zijn eigen drempel niet betreden.
 Hoe kwam zij hier? Sinds jaren heeft hij 't zoet
 Gelaat alleen gezien met de oogen van
 Zijn geest. Zoo duizelig wordt zijn hoofd; hem dunkt,
 Het is begoochling! wat daar oprijst, is
 Een droombeeld, dat had kunnen waarheid worden!
 Daar richt opeens 't gebogen hoofd zich op;
 Het naaiwerk valt. Ontzetting staat te lezen
 Op 't bleek gelaat, dat vol naar hem zich wendt.
 Geen woord, geen groet... een oogslag was genoeg
 Voor beide. Stromplend komt hij binnen, zinkt op
 Een stoel aan 't ander eind der tafel, laat
 Zijn hoofd voorover op zijne armen zakken
 En barst in snikken los. En zij... zij had
 Gewenscht, getracht, om eenmaal slechts, slechts ééns,
 Hem weer te zien, maar nu, nu spijt haar reeds
 De ontmoeting, zij die ook toevallig.

‘k Had,s’

Zoo spreekt ze zacht, ‘het uur vergeten, of
 Die tranen waren u gespaard!’ Reeds rijst ze
 Om heen te gaan, doch hij: ‘Neen blijf, ik smeed u!’
 Nooit heeft hij, nooit aan iemand 't leed geklaagd,
 Dat als een gier zijn hart aan stukken reet;
 Want hij was een, die lijden kon en zwijgen;
 Doch nu, nu moet hij zijn gemoed ontlasten.
 ‘Zeg, weet ge,’ vraagt hij, ‘waar zij is? Ik zie 't,
 Ge weet het; want ge bloost voor haar... en 'k raad -
 Ik ken uw hart - waarom ge kwaamt. Ge wildet
 Heur onrecht haar doen zien, door raad en beden
 Haar van het dwaalspoor brengen. Och! ge weet niet,
 Hoe nutloos al uw liefdrijk pogen.... Doch,
 Een vraag slechts: Wanna, zeg, hoe kwaamt gij hier?
 Hoe wist gij, dat de tijd daar was om kwaad

Met goed te loonen?’

Langzaam neemt zij 't kleeedje
 Weer van den bodem op en buigt al naaiend
 Steeds diep- en dieper 't hoofd, terwijl ze spreekt:
 ‘Wanneer ik huiswaarts keer, na d'arbeid, 's avonds,
 En 'k vind het kloosterkerkje bij de brug
 Nog open, ga 'k er binnen, 't Wonderbeeld der
 Bedrukte Moeder wordt, ge weet het, daar
 Vereerd.’ - Ze zwijgt een poos, of 't handwerk al
 Heure aandacht vergt, en hij... hij wendt in haast
 Zijn blikken af: hij weet, waarom dit beeld -
 Juist dit - haar eens zoo vreudig harte boeit.
 ‘Eens richtte ik weer mijn stappen naar de plaats
 Door 't gele, flikkrend licht der kaarsen van
 't Omringend duister afgebakend, toen
 Op 't banksken, waar ik altijd zelve kniel,
 Een man mijne aandacht trok, die weende en zuchtte...
 Gij waart het, Geert! Ik volgde u, toen gij heengingt:
 Ik hadde u graag geholpen. Doch, de vrouw
 Beneden, die haar winkelkraam juist opbrak,
 Verhaalde mij, wat hier gebeurde. Dagen
 Verliepen eer ik deze kamer intrad.
 In vond haar, Geert, en sprak met haar. Geloof me,
 Heur hart is niet verdorven; want ze weende,
 Toen ik haar van de kindren sprak, beloofde
 Voor hen die lage drift te teuglen, die
 Uw ongeluk en 't hunne maakt. Ze vroeg me
 Haar heden nogmaals op te zoeken. 'k Vond
 Haar niet, en wachtte... toen ge binnenkwaamt.’

‘Ge wachttet,’ spreekt hij moedloos. ‘Denkt ge dan
 Dat zij het houden kan, wat ze u beloofde?
 Ik ook, ik zag me door gebed en tranen
 Zoo menigmaal ontwapend. 'k Rekende op
 Haar woorden, tot herhaald bedrog een les -

Een bittere les - in 't diepst mijns harten grifte!
 Neen, neen! ik hoop niet meer! Ei, kon ik met
 Mijn schuldloos kroost den dood in de armen snellen!
 Verleidend lacht mij 't stille water toe,
 Mij lokt de rust der kalme diepte, als ik
 Den stroom langs, huiswaarts keer...'

'In 's hemels naam,

Zwijg, zwijg toch, Geert!' zoo klinkt het angstig, wijl
 In 't bedje een kinderhoofd, nog gansch
 Door slaap bedwelmd, zich opheft. Nader treedt
 De diepgeroerde maagd, en, wijl ze stil
 Zich neerbuigt over 't half ontwaakte kind,
 Wordt door twee tengere armkens plots heur hoofd
 Omstrengeld: 'Zijt gij onze moeder nu?
 Och ja! ik zal u toch zoo geerne zien,
 Zoo braaf zijn!' Bevend kust zij 't mondje toe....
 Hij hoort het niet, neen, neen; maar achter 't deurken -
 Vol reten is 't en 't sluit zoo slecht - daar ruischt
 Iets, dat een zucht gelijkt! 'Ik ga nu, Geert,'
 Zegt Wanna zacht, 'doch ik bezweer u, wees
 Verduldig, geef den moed niet op; zoo gij
 Ter hulp haar komt met liefde en medelijden,
 Wordt alles weder goed!' - 'Neen,' spreekt hij somber
 'Dat kan niet... 'k heb mijn straf te zeer verdiend!' -
 Ze gaat! Is 't soms de tranenmist, die voor
 Hare oogen hangt, die haar misleidt? Het schijnt haar,
 Of een gedaante 't licht ontglijdt ter zijde
 Van 't trappotaal.....

Snel door de duistere straten
 Bereikte zij het eenzaam huisje en 't eenzaam
 Vertrek, waarin zoo vele blijde dagen
 Door meer nog droeve werden opgevolgd.
 Het was, ja, immer 't zelfde nijvrig leven,
 Dat daar geleid werd, 't zelfde reine leven;
 Maar zonneschijn en bloemen waren lang
 Daaruit verdwenen! Toch, 't was niet daarom

Dat Wanna's tranen vloten, dat ze rust
 Noch duur meer vond: steeds luider klonk daar in
 Heur boezem 't vreeslijk woord, dat haar met huivring
 Vervulde: Zelfmoord, zelfmoord! Eindelijk sloeg ze
 Den ouden wijden mantel om haar schouders
 En doofde 't licht.... Ze wist, waar heul en moed
 Te vinden waren.....

Roerloos tot het kind
 In 't wiegje, spelensmoê, zijn oogjes look,
 Hield Geert de wacht, en dan met loome schreden
 En hangend hoofd verliet hij 't woonvertrek.
 't Was duister, hij bemerkte niet hoe, in
 't Benedengaan, hem iemand schuw ontweek....
 Nog kraakte op d'ouden trap zijn tragen tred,
 Toen, als een schim, een vrouwgestalte zacht
 Ter kramer trad. De tranen rolden van
 Haar bolle wangen; koortsig glom haar oog;
 Verwaarloosd hing het rijke blonde haar,
 Den half ontblooten hals en schouders dekkend.
 Ze knielde naast het bedje van het kind,
 Dat straks haar had verloochend, haar, zijn moeder!
 Een tijdlang bleef haar blik op 't rustig wezen
 Gehecht; dan zei ze fluistrend: 'Ja, ge zult
 Een beetre moeder hebben!' Rillend vaarde
 Ze ineen: 'En toch, en toch, ik min u zóó!
 Ik zou zoo graag mij beetren! maar het kan niet....
 Hij zeide 't, hij! Welnu, ik ga, ik ga!...
 Word wakker, Mienen! stoot me nu niet weg! 't is voor
 De leste maal! Zeg, zult gij altijd braaf zijn?
 En vader geerne zien? en zusje? en broërken?
 En... en... die nieuwe moeder van daar straks?
 Maar zorg toch altijd voor uw broërken; 't is nog
 Zoo klein! En, als ge groot wordt, Mienen, zoek
 Uw troost nooit buiten 's huis, al hebt ge nog
 Zooveel verdriet! Verstaat ge, kind? Nu, geef
 Me nog een enklen kus; ge hebt me toch

Een weinig lief, niet waar? en als ge mij
 Nooit weer zult zien, dan zult ge toch soms op
 Mij denken, soms met broërken van mij spreken,
 Niet waar? En, Mieken lief, vergeet toch nimmer
 Voor mij te bidden, elken avond, eer
 Ge slapen gaat. Verstaat ge, kind? Nu, wees
 Niet bang; straks komt uw vader!' Liefdriek streek ze
 Het voorhoofd bloot en drukte een langen zoen
 Daarop. Ook over 't slapend zusje boog
 Ze zich en naakte dan de wieg.

Ei! hoe in
 't Verachtlijk schepsel aan de laagste drift
 Ten prooi, de moeder kampte en leed! Gekniel
 Bij 't rustig aadmend wicht, ging haar besluit
 Aan 't wanken. 'Gij, een andre 'moeder' noemen,
 Wijn 'k nooit uit uwen mond dien naam vernam!
 Neen, neen, het kan niet zijn! En toch, en toch...
 Zij is een heilige, zij, zoo goed! een engel!
 En ik... vergat ik niet mijn eigen kroost?
 Een duivel sleepte me in 't verderf! Vaarwel!
 Vaarwel, mijn lievling! Zoo 'k voor u niet leefde,
 Ik kan voor u toch sterven! Sterven!...' Siddrend
 Bedekte zij heur aangezicht. Ach! 't woord
 Alleen... maar neen, ze wou daaraan niet denken.

Zacht dekte zij het wiegje toe, en trok dan
 Den gulden trouwring van haar vinger, lei hem
 Bij 't oud versleten kerkboek - de ééne gift,
 Die Geert van Wanna ooit ontving - in 't midden
 Der tafel neer, liet nog van kind tot kind
 Haar koortsige oogen waren, ging van 't bedje
 Tot aan de wieg, en van de wieg aan 't bedje,
 En vluchtte dan - ze durfde niet meer omzien -
 Ter deur uit, zuchtend: 'Ach, hoe zal ik 't kunnen!'

Al wanklend naakte zij het kerkje bij
 De brug: Hier had hij, hier, om troost gebeden!
 Zijn beê zou niet vergeefsch zijn. Op de trappen
 Tot voor den houten Christus, die 't portaal
 Versierde, kroop ze op beide knieën. 'Heer'
 Zoo bad ze, 'geef me een weinig moed, opdat
 Zij, die 't verdienen, langer niet beroofd zijn
 Van 't heil, dat gij hun toedenkt. Sterven wil ik
 Voor hen! Gij weet, mij gruwt de dood! Ik was
 Een slechte vrouw, een slechte moeder. Huikring
 Bevangt me, wen ik aan 't hiernamaals denk!
 Maar, Heer, het offer dat ik breng is groot,
 Zoo groot wel als mijn schuld!'

Daar viel door 't zwerk,
 Waar wolk op wolk, elkaar verdringend, als
 In wilde jacht het somber ruim doorkruiste,
 Een enkle koude straal der maan tot in
 Het zwart portaal en lichte 't houten beeld.
 'Zou 't kwaad zijn?' vroeg de vrouw zich af; want hard
 En streng boog over haar 't gelaat des Christus'.
 'Zou 't kwaad zijn?'... Maar de zwakke lichtstraal stierf
 En duister als het diep portaal werd nogmaals
 't Beneveld brein. 'Stierf niet de Godmensch zelf
 Vrijwillig voor het heil van hen, die hij
 Beminde? Neen, het is, het kan geen kwaad zijn!'

Traag sloeg opeens de zware klok en scheen
 Te manen: 'Wacht niet langer.' Ook een stap
 Werd hoorbaar in het zwijgend ruim, daarbinnen,
 Een lichte stap, die thans 't portaal genaakte.
 Ze rees: nu was 't de tijd - of nimmer! Kabblend
 En lisplend lokte haar het water aan,
 Als ruischte 't: 'Kom nu, kom!' en dichter trad ze
 En sloeg de handen voor 't gelaat, en zuchtte:
 'Mijn God! het is voor hen, alleen voor hen!'

Wie had dien zucht gehoord? wie was 't, die plots
 Haar arm omklemde en van den boord haar wegtrok?
 'Och Wanna!' riep ze, wijl ze siddrend voor
 Den strengen blik, die door het duister drong,
 Ineenkromp: 'Wanna, 't was voor hen, en 't was
 Voor u! Gelukkig zoudt ge zijn, gij allen!...
 Ontneem me niet den moed, laat... laat me gaan!'

Doch vaster sloot de hand haar om den arm;
 Verwijtend klonk het: 'Moed! dat noemt ge moed,
 Een misdaad! Lafheid is het, snoode lafheid,
 Die dalen zou als vloek op 't hoofd der uwen!
 Of denkt ge, dat ooit zonde zegen bracht!
 Neen, ween niet! hoor mij aan: ik heb voor u
 Gebeden; iets - daar in het diepst mijns harten -
 Iets zegt me, dat mijn beê verhooring vond.
 Gij spraakt van moed, wel, raap dan al uw krachten
 Te zamen! keer gij zelve 't onheil af,
 Door u gesticht: dat kunt, dat zult ge! Waar
 De wil, oprecht en vast, zich richt ten goede,
 Daar schiet geen kracht te kort: - dat ondervond ik...
 Nu, keer gij huiswaarts, ga tot Geert en vraag hem,
 Dat hij voortaan zijn hulp u leene, dat hij
 Om uwentwil van woonst en buurt verandere,
 Opdat ge, 't oude leven gansch vergetend,
 Den zoeten, dierbren vrouw- en moederplicht
 Geheel u wijden moget. Ga, ik zal
 Ter zijde u staan, u helpen, waar ik kan.
 Want, weet het, 'k bracht sinds lang den Heer een offer,
 En zoo ge thans mijn wensch vervult, dan zal
 Ik weten, dat dit offer werd aanvaard,
 En in mijn boezem zal een vrede wonen,
 Een blijheid, als geen menschlijk hart ooit kende.'

Ze zweeg een stonde, en door het wolkig zwerfwerk
 Viel op haar blank gelaat het maangestraal...
 En vóór haar zakte knielend de andre neer,

En vouwde stil de handen saam, en zei:
 'Ik wil, ik zal mijn drift verwinnen, wat
 Het kosten moge; heilige! u beloof ik 't! -'
 'Sta op, en noem me zoo toch nimmer meer!'
 Sprak blozend Wanna, 'Kendet gij mijn zwakheid!....'

Dan, troostend, sterkend, leidde zij de vrouw
 Ter droeve woning weer, waar immer nog
 Bij 't flauwe lamplicht Geert te waken zat.
 Doch aan den drempel keerde zij terug;
 Want niemand mocht het weten, niemand, wat
 Dien avond was gebeurd. Nooit sprak ze een woord
 Daarover.

Dan - een weinig later - in
 't Portaal - gesloten was nu 't kerkje - knielde
 Ze neer terzelfde plaats, waar straks de vrouw
 Gekniel had, die haar levensheil vernielde,
 En voor wier heil nochtans haar beê nu steeg -
 Een vurige offerbede, rein en edel
 Als 't martelaarsgemoed, waaruit ze ontsproot.

En op diezelfde stonde hoorde Geert
 Beloften aan, zoo vaak gehoord en, ach!
 Zoo vaak reeds valsch bevonden! Zwijgend 't hoofd
 Gebogen, hoorde hij, en stemde toe
 In al wat hem gevraagd werd; niet omdat
 Er hoop in zijnen boezem straalde, neen -
 De laatste sprankel was sinds lang verdoofd -
 Opdat geen schuld hem aangerekend werde!
 Met vaal gelaat en doffe blikken, mijmrend
 Als immer, toog hij 's andrenndaags ten arbeid
 En kwam, als immer ook, met loome schreden
 Terug des avonds. Ja, van middag had hij
 Haar thuis gevonden, had in 't woonvertrek

Meer orde en reinheid opgemerkt, doch 't zou
Daarom nog eens zoo droef zijn d'ouden staat
Van zaken weder ingevoerd te zien....

Want zeker was hij van hetgeen hem wachtte.
En toch beklom hij d'ouden wenteltrap
Met kloppend hart en stond een pooze stil -
Zoo ongewoon toch was hem 't blij gefrazel
Der kleinen! -

Zachtjes stoot hij 't deurken open.
Al juichend loopt zijn Mieken toe, met zusje.
Daar grijpen zij zijn handen vast, en 't klinkt:
'Goën avond, vader! Zie hoe schoon ik ben:
Hoe wit gewasschen en wat zuivren voorschoot!
Wat zegt ge nu van ons? Ge zijt verwonderd,
Niet waar? Ja, moeder Jiad het wel voorzegd!
En eer hij spreken kan, heeft broertje, waggelend
Zijn knieën vastgeklampt en roept, zooveel
Hij kan: 'Da', vake lief! dada! dada!'

En zij, van uit den versten hoek der kamer,
Bespiedt ze hem en ziet hoe stille vreugd,
Verwondring, 't strak gelaat allengs ontplooiën.
Daar naakt hij.... Spreken durft ze niet, doch smeekend
Verheft zich 't oog, waar thans geen nevel huist.
'Zou 't waar zijn, kan het waar zijn?' fluistert hij,
'Zal 'k immer zoo u vinden? Is het ditmaal
Niet voor een enklen dag?' En tranen, die
De smart - hoe diep - hem nooit ontpreste, dalen
Op 't blonde hoofd, dat in zijn boezem nestelt,
En tusschen snikken klinkt het: 'Geert, mij kwam
Een heilige ook ter hulp! ik hoop op haar!'

Doch hij verstond haar niet. Hij wist niet, dat ze
Na zwakke nuttelooze zelfbekamping
De stoep reeds overschreed, toen Wanna, plots

Verschijnend, haar terug riep tot haar plicht.
 Hij wist niet, wie hier alles kuischte en schikte,
 En 't enge woonvertrek een aanzien gaf
 Zoo huislijk lief; hij wist niet, wie de kindren
 Had opgesmukt, opdat bij 't binnentreden
 Hem alles tegenlache!... Neen, hij wist
 Het niet, en nimmer zou hij 't weten; want
 Bij 't heengaan - stil de kindren zoenend - had ze
 Met vreemden weemoed in haar stem op 't hart
 Gedrukt der moeder: 'Noem toch nooit mijn naam;
 Spreek nooit met Geert van wat gebeurde gistren!
 Ik keer hier morgen weer; verhaal me dan
 Hoe alles toeding...., of hij blijde scheen.
 Doch 'k bid u ernstig, spreek geen woord van mij,
 Beloof me dat!' - En 't werd beloofd. Zoo had ze
 Al wat ze wenschte: zij zou Geerts geluk
 Uit al haar macht bewerken, wijl hij nimmer
 Daarin haar hand zou kennen. Wat, zoo soms
 Heur hart ook bloedde? hem zou 't lijden vreemd zijn!
 En dikwijls kwam ze weer, maar toch niet meer
 Dan 't hoefde. Dan, al licht en lichter werd
 Heur taak, en groot en grooter ook het loon.
 Was Geert - zij hoorde 't uit den mond der vrouw
 Niet gansch veranderd, sinds ze 't nieuwe huisje
 Bewoonden? Neen, geen droomer was hij meer!
 't Was alles vreugd en levenslust, wat op
 Zijn aanzicht blonk. En 't mocht wel, na wat op
 't Fabriek gebeurde! En fier en blij werd thans
 Verteld, hoe door verstandelijke vlijt
 En werkzaamheid, zich 't oog des meesters voelde
 Op Geert getrokken, hoe hem 't opzicht over
 Het gansche werkhuis werd vertrouwd, en hoe hij
 Zich 't meest verheugde, omdat den kindren thans
 Naar hart en geest geen vorming zou ontbreken.
 Dit alles hoorde Wanna na, glimlachend,
 Doch sprak geen woord, want in heur harte klonk het:

‘Uw taak is hier volbracht!’ En toen dien avond
 Zij afscheid nam, dan drukte ze ieder kind
 Een langen zoen op 't voorhoofd, zuchtend stil:
 ‘Vaarwel, vaarwel!’ En.... als ze weg was, vroeg
 Het kleine Mieken - 't lief gelaat al ernst
 En meêlij: - ‘Moeder, heeft die brave Wanna
 Verdriet? Ze weende, och arme! toen ze heenging!’

En vaak nadien bedacht nog moeder, hoe
 Het kinderoog zich niet bedrogen had;
 Dan... Wanna keerde nimmer weer. Nog werd
 Van haar gesproken; nog op haar gedacht:
 - Toch kwam de tijd weldra, dat niemand meer
 Haar miste, zelfs de vrouw niet, die haar 't leven
 Verschuldigd was en al het goede, dat
 Ze thans genoot. Zoo kort toch is 't geheugen,
 Wanneer 't een weldaad geldt! Een teëre plant
 Is dankbaarheid, wen 't alledaagsch gemoed
 Tot bodem haar verstrekt. Steeds krachtig voedsel
 Behoeft ze, dag aan dag, of zij verwelkt
 En sterft, en mengt zich met 't omringend slijk.

Gelukkig, die zijn weldaân zaaien kan
 Op d'akker eener eedle, groote ziel:
 Hem is een oogst beschoren, rijker dan
 Hij droomen dorst!.... Toch, sterft ook dankbaarheid,
 Eén is er, die de weldaad merkt en loont;
 Eén, die vergetelheid noch tijdruim kent!

En Geert? Geluk bij hem wischte uit, wat onheil
 Zoo levendig voor 't oog hem had getooverd.
 Ondankbaar was hij niet; hij wist niet, wien
 Hij 't huislijk heil te danken had, en heilzaam

Was die onwetendheid voor hem! Wel keerden
Door lange, lange jaren zijn gepeinzen
Nog weer tot haar, die gansch zijn jeugd vervulde;
Doch 't was herinnering alleen, die dan
Zijn hart een zucht ontstal. Hij kende alleen
De Wanna van voorheen, niet die van heden,
En toch was zij dezelfde in hart en geest!
Haar was nog immer 't martelaarsgemoed,
Dat zwoegt en lijdt en in zijn lijden zelf
Het zoetste loon geniet.

Hoe dikwijls, als

In 't welkom schemeruur, zij huiswaarts toog,
Na gansch een langen dag vermoeiend handwerk,
Ontmoette ze op den weg - van welstand glanzend -
Een van 't gezin, wiens voorspoed zij bewerkt had!
Dan toog ze stil terzij en volgde met
Verheugden blik dat voorwerp harer zorg.
Hun was ze niet meer kenbaar. In het vrouwen
Met krom gebogen rug en grijze haren,
Wier stil gewaad - hoe rein en zuinig - toch
Van armoede en ontbering sprak, herkende
Niet een van hen de Wanna van voorheen.
Doch zij herkende ze allen nog, - hoe zeer
Veranderd. - En in 't kerkjen aan de brug
Nog iedren avond, knielde Wanna neer,
En vast de handen vouwend, 't helder oog,
Zoo rein en zacht, omhooggeslagen, sprak
Ze dag voor dag haar innig hartsgebed:
'Ik dank U, Heer, voor 't goede hun geschonken!'

Ze wist nu dat haar offer was aanvaard,
En in heur boezem woonde een stille vrede,
Een blijheid, als geen menschlijk hart ooit kende.

Tevredenheid

Och! als ge 't bloeiende roosje plukt
Geniet het dan in zijn volle fleur:
Peins niet vooraf, hoe het welken zal,
Hoe 't zal verliezen zijn kleur en geur!

Och! als het zonneken vriendelijk lacht,
Al wordt het Herfst, al dorst het gras,
Denk aan geen komenden Winterstorm;
Die doet zich voelen, maar al te ras!

Och! als de liefde u het harte streeft,
En 't leven herschept in zoet genot,
Vergeet dan, voor zoo lange ge kunt,
Hoe tijd met trouw en met eeden spot!

Och! als ge 't zoete des levens smaakt,
Wees blijde om 't geen u geschonken wordt,
En zeg niet mijmerend, met een zucht:
Al de aardsche vreugd is zoo broos en kort!

Er stond een Ridder op Rhodus' Strand...

I

Er stond een ridder op Rhodus' strand...
Hem voerde een gevleugeld schip aan land,
 Dat vlood met opene zeilen.
En eenzaam liet het den ridder daar
Met strakken blik op de woeste baar,
 Als wilde hij d'afgrond peilen.

Een zeemeeuw scheen het vluchtende schip:
Steeds verder zweefde 't - een nietig stip,
 Te spoedig aan 't oog verdwenen.
En droomerig bleef de ridder staan,
Als waar hem lust en leven ontgaan,
En zou hij op 't strand versteen.

Maar naast den ridder een klepper stond,
 Een vurig ros, dat brieschend den grond
 Omwoelde met driftig stampen.
 En uit zijn droomen de ridder schoot,
 Besteeg den klepper en zuchtte: 'Dood,
 Om u wil ik strijden, kampen!'

Daar naakte de ridder 't somber slot,
 Waar krijgsmanslust en de dienst van God
 Verzamelde vele helden.
 Hij werd geleid in een groote zaal,
 Waar schilden, wapens in weidsche praal
 Den aard der bewoners meldden.

En vóór den Grootheer knielde hij neer.
 'Het eenigste, wat ik op aard begeer,
 Dat kan mij uw gunste schenken!'
 Zoo sprak hij: 'Laat met uw ridders ten strijd
 Mij trekken! Ik zal met moed en vlijt
 Volbrengen uw minste wenken!'

Maar hecht het kruis op mijn schouder niet:
 Ik zie alleen den dood in 't verschiet,
 Mij strenglen geen godsdienstbanden!
 Verbeurd is mijn hart, niet vroom, niet vrij,
 Het werd geklonken in slavernij
 Door ijdele vrouwenhanden.

't Is niet naar roem, dat ik zucht of streef:
 't Was ontrouw, die hierhenen mij dreef
 Om vrede in den dood te zoeken.
 Zoo laat met uw ridders mij gaan ten strijd,
 Dat 'k worde van 's levens druk bevrijd,
 Doch sterve als betaamt den kloeken!'

II

Van paardengetrappel dreunt de grond,
 En luide jubelend klinkt in 't rond:
 'Zij lof den Heer allerwegen!
 't Vijandig rot is verslagen, gedood!
 Des Heeren naam is heilig en groot,
 Den Heere glorie en zegen!'

En in de prachtige wapenzaal
 Daar wacht den helden een grootsch onthaal,
 Daar wordt hun koenheid geprezen.
 En vóór den Grootheer werpt hij zich neer,
 De ridder, dien Godsdienstzin noch eer
 Van hartleed konden genezen.

En, de oogen stralend van heldengloed,
 Legt hij zijn zwaard, nog druipend van bloed
 Aan 's Grootheers voet op de trede.
 Vermoeidheid acht hij, noch diepe kwetsuur;
 In 't harte brandt hem een gloeiend vuur,
 Dat lucht zich geeft in een bede:

'Heer, wat ik afwees, vraag ik als loon.
 Dat op mijn schouder het kruis betoon,
 Hoe God elk leed kan delgen!
 Van heden, 'k wil het verkonden luid,
 Is 's Heeren dienst mijn geliefde bruid,
 Zijn heldendaden mijn telgen.

'k Wil niet meer offren op 't broos altaar
 Eens vrouwenharte; te grootsch, te waar
 Is mannenliefde der zwakke.

Te zwaar is 't offer der mannetrouw,
Dat niet het ijdele hart der vrouw
Daaronder zwichtende knakke!

Verbroken heb ik mijn slavenband,
Aan hooger goed is mijn wensch verpand:
't Verhevenste wil ik minnen,
'k Wil niet meer zuchten, verwijfd en laf,
Geen proeve schrikt, hoe moeilijk, mij af
Om edder bruid te winnen!

November

Droeve, mistige tijd, tijd van getreur en weedom,
Alles siddert en kwijnt, alles wat leefde en tierde;
't Laatste bloemeken welkt, voor het zijn kelkje ontvouwde:
Smaakt den dood, eer 't van leven wist!

't Gras verslenst op de wei, 't loof aan de boomen welkert,
Dor, en geluw, en vaal, frommelend, kreukend hangt het,
Tot de grimmige wind woest van de twijgen 't afrukt,
Heinde en ver het verspreidt in 't rond!

Droef dan zucht het geboomt, daar 't in der stormen woeden
't Voorhoofd nederig bukt, daar 't van zijn dorre twijgen
Traan bij traan op het puin eigener schoonheid neerstrooit,
't Puin des sierlijken bladerdos.

Stil op 't droomerig land zijgt als een killig lijkkleed
De ondoorzichtbare mist, die met zijn logge dampen
't Kwijnend plantje verstikt, dat aan heur boezem de aarde
Warmde en pleegde met moederzorg.

Ziel, wat treurt gij en lijdt? Roert u des plantjes sterven?
Drukt de neevlige baar plettrend u neer, als 't landschap?
Vindt de klacht van 't geboomt ook in uw diepte een weerklank?
Kwijnt ge mede met loof en bloem?

Of... bedenkt gij alreeds, hoe in het rijk des harten
't Ook November eens wordt, wen als een sombre lijkbaar,
Rouw, bekommernis daalt, smorende lust en vreugde?
Ducht ge den nakenden levensherfst?

Menschenhart

Gij eeuwig raadsel, menschenhart,
Waar hecht ge uw heil aan vast?
Wat wilt, wat zoekt ge op 's levens baan?
Waar mengt ge aan vreugde geen getraan?
Wat wordt u niet tot last?

Gij wispelturig menschenhart!
Wat wensch hebt ge ooit gevoed
Die, nauw voldaan, u niet benard
Heeft, niet verkeerd in bange smart
Het langbetrachte goed?

Gij ontevreden menschenhart!
Wat u het heden biedt,
Waardeert ge slechts, wanneer 't ontvlood!
Ge schat slechts, wat ge reeds genoot;
Nooit, wat ge thans geniet!

Gij onverzaadbaar menschenhart!
De liefde lokt u aan,
Doch, aan haar boezem neergeveld,
Waarom gezucht, waarom geschreid,
Vindt ge ook in haar slechts waan?

Gij ongestadig menschenhart!
Gij dorst naar roem en eer,
En werkend, strevend, vindt ge uw doel -
Het lang bejaagde - en... 't laat u koel:
Gij wenscht geringheid weer!

Gij onstandvastig menschenhart!
Getrouwheid kent ge niet:
Vervelend schijnt u, wat weerstaat...
En toch betreurt ge, wat vergaat,
Toch schreit ge om wat ontvliedt!

Gij onbestendig menschenhart!
Waarom niet kalm en stil,
Gelijk de ceder op de rots
Die, onbeweeglijk in zijn trots
Beeft voor geen wind, hoe kil!

Gij wankelmoedig menschenhart!...
Maar neen, ge zijt geen stronk
Geen logge mas van voelloos hout,
Die, immer even stug en koud,
Nooit 's levens weelde dronk.

Gij trachtend, smachtend menschenhart,
Bestormd door 't wilde bloed,
Dat immer kookt, dat immer woelt!...
Denk niet, dat ge ooit uw lusten koelt
Aan aardsch, vergankelijk goed!

De Eik

Schuchter blozen de Oosterkimm
Als een bruid, wier bruijom naakt;
Door wier tranen lachjes glimmen,
Op wier koon 't verlangen blaakt.
Lichte donzen wolkjes zweven,
Gansch met goud omzoomd, doorweven,
Langs den mistig blauwen trans;
Blijde ontwaakt gebloemt en loover
Daar het koozend straalgetoover
't Siert met peerlend dauwgeglans.

Lust en leven allerwegen,
Droomrig zoete lentevreugd,
Fluistrend heen en weer bewegen,
Zacht ontwaken tot geneugt.
Zie 't geboomt, met bloem beladen,
Waar de tengre groene bladen
Nauw ontschoten aan de bot!
Zie 't in frissche weelde prijken,
In zijn lentedos, den rijken,
Vieren lentes feestgenot!

Doch, niet alles lust en leven,
Al geen juichend vreugdbetoon!
Zie, op 't eind der bloemendreven -
Lentes zegefeest ten hoon -
D'ouden eik, nog onbewogen
Winters wreede macht betoogen!
Zie zijn loover, dor en vaal,
In het morgendkoeltje beven!
Neen, hij wil het niet begeven,
Trots 't omringend feestgepraal!

Zoo, wanneer in bonte reien
Knapen, meiden aan den dans
Vreugdestralend zich vermeien,
Kruist een stille grijsaard, gansch
Lustloos, hunne dartle schreden.
Niets bedenkt hij dan 't verleden,
Hecht zich peinzend daaraan vast.
Liever is hem 't oude lijden
Dan het huidig, wild verblijden.
Weemoed is hem niet ten last!

Herinneringen

't Staat daar ledig, het huis,
 waarin ik de dagen der kindsheid,
De eerste, de zaligste, sleet!
 Hoe vloön zoo spoedig ze henen!
Ben ik dezelfde nog wel?
 Is de woonst, is de straat nog dezelfde?
Nederig schijnt nu, klein,
 wat een wereld mij was in die tijden.
Zoo, als, bij 't stijgen, de blik
 zich verheugt in een wijdren gezichtskring,
Wordt hem allengskens onttrokken
 hetgeen daaronder hem groot scheen!
Langzaam taant dan de glans
 en de kleuren vergaan in een nevel...
Mij was 't leven een stijgen,
 doch vaak daalt neder 't geheugen,
Geeft weer kleuren en glans,
 geeft grootheid weder en aanzien,
Aan wat de tijd reeds hulde
 in zijn alles omwikklende sluiers.

'k Zie in den geest thans weder
der kindsheid vreugden en smarten,
'k Zie het verledene op nieuw
met den luister van 't heden zich tooien.

Hoe, in de smidse, de sombre,
te midden der neerstige werklie,
Bracht ik den tijd door, vaak
stilzwijgend, als ware 't een wonder,
De arbeid volgend met de oogen,
De handen te zamen - en 't harte
Vol van een wonder gevoel,
half vrees, half vreugdig genoeg,
Mij was 't een vreemde muziek
't veeltonige heldre geklingklang
Dat uit de trillende platen
het vroolijk gehamer ontlokte,
Wijl op het aanbeeld, zwaar,
't grofdreunend gebots van den moke.
Viel, die de maat hield, juist,
maar traag, als 't zijn aanzien paster.
Vinnig en scherp daartusschen
verhief zich 't gekras van de vijlen,
't Heimvol zuchten en snorken,
des blaasbalgs hijgenden adem.
Treffender werd dit geluid,
als eene alles beheerschende basstem
Galmde uit een machtige borst,
en het werken herschiep tot een wellust.
Ieder ontfronste 't gelaat,
elk vaagde het zweet van zijn voorhoofd,
Kwijnende blikken ontvonkten,
gebogen gestalten herrezen;
Luide dan klonk het refrein
en tot koorzang smolten de stemmen.

Zwijgende luisterde ik 't na,
 mij zwol van ontroering het harte!
 Zegen was de arbeid dus,
 geen straf, want de vreugde, de blijdschap
 Woonde in het hart dier lieden
 bij 't zwoegen en slaven des lichaams.
 Blijdschap!... dikwijls had ik
 't mijzelve gevraagd, of die mannen
 Eén met hun werktuig waren....
 'k Geloofde het nauw, dat ze een huiskring,
 Ja, dat ze kinderkens hadden,
 hun lief als ik zelve mijn vader.
 Maar, als begeesterd hun zang
 rees boven 't rumoer van den arbeid
 Werd er een weerklink wakker,
 die plotsling mijn kindergemoed deed
 Trillen en luide verkondde:
 zij leven, en denken, en voelen!
 Warmer en dieper belang
 deed over de groepen mijn blikken
 Waren en prentte hun beeld
 in mijn vatbaar kindergeheugen.

Langsheen, nevens elkaar,
 aan de blinkende vijzen der werkbank
 Stonden de neerstige maats,
 wier hamers de platen bewerkten,
 Maar tot het eind van die rij
 zwierf liefst mijn bewonderende oogslag,
 Waar zich de reuzige scheer,
 die 't ijzer versneed of 't papier waar,
 Onder de leiding bevond
 van een gast, schrikwekkend van opzicht.
 't Bloedrood haar stond recht
 op zijn hoofd en de borstlige wenkbrauw

Vormde als een zware gordijn,
 die 't diepstaand oog in de schauw hield.
 Lijdzaam, bloede als een kind,
 was de reuzige kerel, ik wist het,
 Maar op een afstand bleef
 hij met vrees en ontzetting mij vullen.

De andere zijde der smids
 was gewoonlijk rustiger, stiller.
 Daar werd immer gevijld
 en het scheen, of het scherven en schaven
 Ook 't uitwendig gestel
 dier mannen gescherpt en geschaafd had.
 Droog, meest zwijgend, het hoofd
 wat ter zijde, met ernstig gelaat, stond
 Iedere gezel in zichzelf als verdiept
 en zijn slaperige aandacht
 Steeds onophoudlijk gevest
 op de slepende slingerbeweging
 - Immer en immer dezelfde -
 die 't werktuig kreeg van zijn handen
 De eerste in de rij was een droomer.
 Zijn perkamenten gelaat hield
 Altoos de eigenste plooi,
 en vergroeid met het spitsige neusbeen,
 Scheen het geraamt' van zijn bril.
 Zacht ging door 't ijzer zijn drillboor;
 Maar, of hij 't zachter nog wou,
 zoo streelden zijn vingren het werktuig.
 Hem was een geesel, een gruwel,
 het woelziek, guitige leervolk,
 Immer op poetsen belust.

Een reus was de man aan den blaasbalg:

't Scheen mij de baarlije droes,
 zoo zwart zijn gelaat, en verschriklijk
 't Schitterend wit van zijne oogen,
 den glans weerkaatsend van 't smidsvuur.
 Sidderend zag ik het na,
 hoe forsig zijn vuisten den moker
 Zwaaiden en duizenden gensters
 der gloedstaaf deden ontspatten,
 Springend te iedere zij,
 zich verheffend tot tegen 't gewelf, waar
 Sint Eloi in zijn dompige nis
 - de patroon van de smeden -
 Stond zoo duister als zij,
 zoo grimmig en zwart en vervaarlijk.

Indrukwekkender was
 de verlatene smidse des Zondags:
 Toen zweeg alles, tot zelfs
 de te zamen gezonkene blaasbalg;
 Doodsch was de rosbruine asch,
 die de plaats van het knetterend smidsvuur
 Innam; roestig en grof
 scheen 't ijzer; de rustende hamers
 Logger dan lood. Langshenen
 den muur, aan krammen en haken
 Zag men op afstand, donker
 en slap als een ledige lijkwâ,
 Hangen van al de gezellen
 het achtergelatene schootsvel,
 Dat soms een werkmuts kroonde.
 Iets akeligs had die vertooning!

Maar, als de zon, onverwachts,
 door een der verhevene ramen

Bundelsgewijs haar gulden gestraal
 in dat ledige neerschoot,
 Keerde het leven terug.
 Als verschrokken in hoeken en kanten
 Vloten de nare gedaanten
 en wat zich bevond in den lichtstroom
 Schitterde en glimmerde en glansde.
 't Was alles dan vreugd en beweging,
 Iedere straal was een baan,
 waar zwierende dansten miljoenen
 Nietige stofkens, herschapen
 in 't schoonst diamanten gesternte

Heden is alles veranderd:
 verlaten is 't huis en de smidse;
 Elders gevoerd is het tuig
 en de mannen vergaten den weg reeds
 Die hierhenen hen voerde.
 Doch... blijven er velen nog over?
 Dood, lang dood is de reus,
 die mij vrees en ontzetting in 't hart joeg;
 Velen verlieten het werk,
 die het nooit meer, nergens hervatten:
 Een voor een drong 't jonger geslacht
 in de plaats van het oude...
 Ei! wel weet ik alsnu,
 dat, wat eerst mij bedroefde, als een wet geldt,
 Over het aardrijk heen;
 niet slechts in de smidse mijns vaders.
 Doch, wat vertoef ik aldus
 bij de treurige zijde van 't denkbeeld?
 Red me van droeve gepeinzen,
 ij, beelden der zalige kindsheid!
 Geef me onbezorgdheid weer
 en de lieflijke vrede der onschuld;

Toover het heil mij voor,
 dat 'k genoot, nog eer ik 't bevatte;
 Toen ik de vriendschap kende
 en verstond haar zoete beteeknis,
 Maar heur naam niet wist,
 noch vermoedde wat echt is; - wat schijn slechts.
 Vriendschap, vaak zijt ge een kleed,
 waaronder het vuige belang schuilt;
 Vaak is het offer u vreemd,
 dat uw ziel moet zijn en uw einddoel;
 Maar in uw reinste gedaante,
 nog argloos, zonder bereekning,
 Trof ik u aan, zelfs vóór ik u zocht.

Met uw zuster, met meelij,
 Naaktet gij 't ziekelijke kind,
 dat zijn ouderen menigen traan gold,
 't Lustloos, kwijnende kind,
 wiens aanzicht 't merk van den dood droeg;
 Minzaam sloot gij een bond
 met der moeder bewakende liefde,
 Waart toegevend als zij,
 vol teedere, stille bezorgdheid,
 Loktet tot leven, die droef
 haar droomrige dagen verkwijnende...
 Bloeiende Roze, mijn hartsvriendin,
 hoe heugt me uw gelaat nog,
 Frisch als de kriekende morgen,
 met oogen als zonnen verlichtend,
 Keerend der droefheid nacht
 in der vreugde bezielenden daagraad!
 'k Zie nog uw gitzwart haar
 langs wangen en schouderen dalen;
 'k Hoor nog uw spraak, een bekoorlijk gezang,
 en uws lachen geklater;

'k Voel nog uw handen, als dons
 zoo zacht, mij streelen en koestren!...

Immers, men had u gezegd,
 hoe ras ik in 't kistje, het enge
 Nedergestrekt zou liggen,
 met oogen gesloten, en roerloos,
 Diep in den grond, zoo duister en stil
 op het killige kerkhof!
 Bloeiende Roze, ge erbarmdet
 u over het dorrende knopje.
 Zie! en de sikkels des doods
 kwam wezenlijk nedergeblitsemd,
 Maar... zij verschoonde de kwijnende
 en maaide de schittrende bloeme,
 Keerde tot stof uw schoon!
 uw luister verging met uw daagraad!...

Zachtjes ontvouwde de knop,
 nam toe in ontwikkeling, traagzaam;
 Maar, als zijn morgen hem heugt,
 dan gedenkt hij de bloeiende Roze:
 Langzaam buigt hij ter neer
 bij 't gewroet van den worm, die hem 't hart knaagt,
 Treurnis geheeten, den worm,
 dien hij heimelijk koestert en liefkoost. -
 Ach, en de jeugd nochtans,
 tracht steeds naar 't ernstige leven,
 Ziet reikhalzend op later,
 op de alles belovende toekomst,
 Kent nog den afstand niet,
 die de werkelijkheid van het spel scheidt,
 Opent te laat hare oogen...

Wat raak ik ze weder, die rouwsnaar?
Moet dan mijn lied toch een treurlied zijn?
 Zwijg liever, mijn citer!
Smoor die klagende tonen;
 dat anderen, die van het doodsspook
Enkel den naam maar kennen,
 genieten het goed, dat hun toelacht.
Kort is de vreugd, zoo ras voorbij!
 Veel trouwer is weemoed,
Weemoed, dochter der smart,
 maar stiller en zachter in omgang,
Lijden en troost te gelijk,
 die streelend het harte verovert.
Zachtekens buigt zij ter neer
 het vermetelee hoofd, dat zich roekloos
Rechte in zijn trots; 't weerspannige hoofd
 dat de roê der beproeving
Frank uitdaagde, verwaand
 om zijn gaven, den Gever trotseerde.
Liefdriek brengt zij tot rust
 't harstochtelijk gemoed, dat, van driftvuur
Gloeiend, de banden beknaagt,
 waar 't ijzeren lot ons in vastklinkt;
Weekt, door tranen en zuchten
 het hart en belet het te breken;
Keert in verwachting het lijden,
 verandert in hoop de kastijding;
Richt naar beter dan 't heden
 het oog, dat vermoeid is van weenen;
Wijst naar 't oord, waar scheiding en dood
 ongevreesd, onbekend zijn!

Lentezucht

O! ik tracht zoo naar de bloemen,
De eerste bloemen van den hof!
Winter plunderde al de bedden,
Lei hun bonten tooi in stof:
Doch reeds wieglen ranke stengels
In het zonlicht heen en weer.
Vormt u, knopjes; verft u, kelkjes;
Haast u, bloemkens!... Ach, wanneer?...

O! ik tracht zoo naar het loover,
't Jonge loover in het bosch!
Naakt en droevig staan de boomen:
Winter roofde hun den dos.
Maar de botten zwellen, zwellen!
Breek uw kluisters, schuchter loof;
Kom te voorschijn, spreid u, kleur u....
Wat ik me in uw schaüw beloof!

O! ik tracht zoo naar de zangen
Van het lustig vooglenkoor!
Al de nestjes zijn verlaten:
Winter had geen hart, geen oor!
Maar, reeds is de tak gekozen...
Haastig, zangers, niet gedraald!
Rept uw wieken, scherpt uw snavels;
Pluimpjes, halmen aangehaald!

Ach! wat heb ik vaak naar loover,
Bloemen, vooglen zoo getracht!
Lente kwam, nog bleef ik zuchten:
'k Lette niet op wat ze bracht!...
Haast u niet, gebloemte, loover;
Vogels, bouwt uw nest in vreê;
Immer blijft mijn hart verlangen:
Elk getij brengt wenschen meê!

Met Vader meê

Stil, roerloos staat aan 't open venster
Zoo lief een knaapje, bleek en teer:
Zijn blonde krullen hangen wieglend
Op 't effen, zwarte kleedje neer.

Er kwamen vreemden vader halen:
Hij ging, en bracht zijn zoon geen kus!
'Hij is' zegt moeder, 'heen ten hemel...'
Nog nooit verliet hij 't huis aldus!

En niemand spreekt van wederkeeren...
't Kind wil voor 't open venster staan,
Geduldig letten, of zijn vader
Daarboven niet voorbij zou gaan.

Het wil van ver hem wenken, roepen,
Hem zeggen dat zijn moeder weent...
Gewis, dan daalt hij aanstonds neder
En zijn ze, als eertijds, weer vereend!

Maar ster na ster blikt neer van boven,
En vader ziet hij immer niet!
En bleeker, droever richt het knaapje
Zijn blik in 't somber, naar verschiet!

Wat schudt opeens zijn gouden lokken?
Wat doet zijn hartje beven, slaan?
Was dat de wind?... Wat sloot hij de oogen!
Is vader nu voorbij gegaan?

Hoe ligt in 't beddeken zoo stille
Het arme knaapje! Zie, zijn wang,
Zoo bleek daar straks, hoe heet en gloeiend!
Bang slaat het moederharte, bang!

Hoor, ijlend spreekt het vreemde woorden:
'Ik dacht, het was de wind; maar neen,
Gij waart het! Gaan we nu? - maar... moeder?
Ge laat toch moeder niet alleen?

Ach! weenen zal ze, snikkend weenen,
Als toen ge heen gingt, vader zoet,
Och! laat haar meêgaan, meê daarboven...
Gij waart haar immer toch zoo goed!

En knielend zinkt de moeder neder,
En smeekt: 'Och, laat hem mij, o God!
Mijn laatsten troost, mijn laatsten zegen,
Mijn heul in 't harde, wreede lot!'

Vergeefs! reeds ligt heur lievlng roerloos...
Neen, moeder, neen, het is geen waan!
Uw zontje, 's werelds leed ontweken,
Is met zijn vader meêgegaan!

Wat Zusje deed voor Broerken

't Was koud en kil; en broerken werd zoo zwak,
Zoo krank! en moeder weende gansche dagen.
De dokter kwam: hij schudde stil het hoofd...
Gaf zelfs geen antwoord op haar vragen!

Slechts wenkte hij, bij 't heengaan, vader, die
Hem volgde tot de stoep, en zei neerslachtig:
'Verdwijnt van gindschen struik het laatste blad,
Dan sterft het kind: ik ben onmachtig!'

Stil hoorde zusje 't aan, tot weenens droef:
Zoovele bladen lagen reeds ten gronde!
Toch vaagde zij alras haar wangen droog
En naakte blijde broerkens sponde.

En kuste moeder, zeggend: 'Ween toch niet,
Geloof me, broerken zal niet, kan niet sterven!
De dokter zei, waaraan zijn leven hangt;
Gij zult uw lieveling niet derven!'

Maar troostloos weende moeder voort: ze zag
Des knapen krachten hem allengs begeven...
Twee weken later streden om haar schat
Hun laatsten strijd de dood en 't leven.

En nokkend trok zijn zusje vader tot
De stoep en zei: 'Er vielen geene blâren
Van gindschen struik en toch is broerken dood!
Hoe kan de dokter dit verklaren?'

En vader naakte en zag aan 't struikjen al
De doode bladen slap en kleurloos hangen,
Elk met een draadje vast... Wat kon hij dan
Zijn kind aan 't bloedend harte prangen!

Eene oude Sage

Ik las eene oude sage
Al over jaar en dag.
Ze komt mij steeds te binnen
Bij luide vreugde en lach.

Ik las eene oude sage
Van 't rotsig Noorderland,
Waar 't smalle bergpad kronkelt
Naast scherpen afgrondsrand;

Waar, in de donkre diepte,
De woeste stortvloed bruist
En knagend, knarsend, borend
Zijn steenen bed vergruist.

Ik las een oude sage...
Ze sprak van vreugde en leed;
Van hoop, die driftig jachten
In rouw verkeeren deed.

Ze sprak van twee geliefden
Ten prooi aan haat en nijd,
Maar bouwend op de toekomst,
Vol hoop op later tijd.

Wel moest de hartsvriend vluchten,
Bij nacht langs 't enge pad,
Maar vluchtend nam hij mede
Een hart, - zijn dursten schat!

Wel treurde 't meisje en weende
Om 's vaders wreed bevel;
Maar dacht toch meer aan 't weerzien
Dan aan 't zoo droef vaarwel!

En... 't vaderhart vermurwde
En stemde toe in 't end,
En spoedig werd de zwerver
Het heuglijk nieuws bekend.

En langs het smalle bergpad,
Dat rings de diepte omzoomt,
Snelt hij de trouwe tegen,
Die te gemoet hem kooft.

Reeds ziet hij haar genaken;
Slechts d'afgrond die hen scheidt
En 't schuimend, bruisend water,
Dat ruw de rots rammeit.

Reeds ziet hij haar genaken:
Zijn boezem zwelt en hijgt!
Wat denkt hij aan gevaren
Op 't pad, dat hij bestijgt?

Wat denkt hij aan de wieling?
Hij ziet er over heen:
Zijn hart is reeds daarginder
En... 't lichaam volgt meteen!

Och liefde! die den sprong hem
Vermetel wagen deed,
Och liefde! leen hem vleuglen...
Maar neen... er galmt een kreet!

Een kreet, die berg en rotswand
Met dof gekreun herschalt;
Want, zie, zijn kracht begeeft hem,
Want, zie! hij wankt, hij valt!

Daaronder, in de diepte,
Daar wacht eene andre bruid,
Die 't blanke schuimgewaad hem
Verraderlijk ontsluit...

Die, wellend, warlend, woelend
Zijn worstlend lijf omvangt
En aan haar wilden boezem
Hem smachtend knelt en prangt.

En... wie hij had verkoren,
Wier hart hem was verpand,
Die zag het al gebeuren
Van op des afgronds rand.

En zwijgend ging ze henen:
Geen woord meer sprak heur mond;
Want in heur harte bloedde
Eene ongeneesbre wond.

En droomend kwam ze daaglijks
Ter droeve plaatse weer,
Tot ze eens niet huiswaarts keerde...
En niemand zag haar meer!...

Ik las die oude sage...
En als der vreugde wenk
Mijn hart te snel doet jagen,
Dan sta ik stil en denk...

Dan zie 'k vóór mij dien afgrond,
Dat worstlend, woelend schuim...
En stiller wordt, en kalmer
Mijn boezem ongestuim.

Een schoone Octoberdag

Hoe lacht de zon uit den klaren hemel
De winterende aarde toel Hoe schoon
In de gulden stralen ligt daar de moede!
Hoe spreidt ze voor 't laatst haar pracht ten toon!

Zie! dien blauwigen nevel daarginder,
Hoe 't koesterend licht zijn sluiers doordringt
En over velden en beemden en welden
Nog eens hem de heerschappij ontwingt!

Weer knikken de sierlijk wieglende kruinen
Op 't gras hun dartele schaduw toe;
Weer speelt in 't vale, bruine loover
Het fluisterend koeltje, nimmer moe;

En 't bladje, reeds bereid tot vallen,
Aarzelt, hecht aan den stam zich vast:
Het is, of de reeds versteven sappen
Weer klimmen onder den ruwen bast.

't Vogelken dat door de nijdige stormen
Zijn schommelend nestje verwoesten zag,
Vergeet zijn kommer, vergeet zijn lijden,
Neuriet een lied, als 't des Zomers plag.

En 't bloemken, gedoemd in zijn knop te sterven,
Verstikt door de zware dampen der nacht,
Recht zijn kwijnend stengeltje, opent
Verrukt zijn geurig kelkje en lacht!

Weer kabbelt het beekje, weer ruischt en vliet het,
Door wind noch verstijvende kou gestoord;
Weer speelt en malt het met 't zonnig straaltje,
Het vischje en 't bloempje, dat knikt aan zijn boord.

Weer kwaken de eenden en schudden hun veeren;
Weer zingt de lustige krekel in 't gras;
Planten en dieren, alles verheugt zich
Of dood en vernieling niet nakend was!

Weer stoeit de lieve jeugd in 't vrije
En juicht en jubelt, huppelt en speelt!
Weer komt de sukklende ouderdom buiten...
Wie weet of voor 't laatst hem de zon niet streelt!

O, wen des levens Winter zal naken,
De Winter, die nooit meer in Lente smelt,
O moog' dan herinring een zonnig straaltje
Spreiden, waar weemoed mij 't hart beknelt!

Om Moederswille

In de afgelegen wijk der stad, een klein,
 Smal straatje... Stil dus, rustig? Waarlijk neen!
 Twee jongensscholen, twee! en beide druk
 Bezocht door gansch een heir kwaâpitsen, rakkers
 Van de ergste soort; en vraag dan: 'rustig, stil?'

Die arme juffrouw Nel, in 't huisje ginds,
 Potdicht gesloten - 's Zondags maar en in
 Vacantie tijd kan licht en lucht daar ingang
 Verkrijgen - zou u weenen doen van meelij
 Bij 't lang verhaal van al hun plagerijen.
 Het arme schaap! nauw heeft ze 't hart nog, soms
 Ter sluiks het fijn geplooid gordijntje eens op
 Te lichten voor een kijkje op straat. Wat heeft ze
 Op zulke wijze al 'beeldjes met twee kaarskens'⁽¹⁾
 Te zien gekregen, die van afschuw al
 De pijpjes van 't gepinde mutsken rond

(1) De uitgesteken tong met twee opgeheven vingers daarnevens.

Haar perkamenten aanzicht trillen deden!
 Geen dag of 't is wat versch! 'Ouw kwezel' klinkt het
 Van 's morgens af, als groet, door 't sleutelgat,
 Wijl tingeling! ting, ting! de huisbel gaat...
 'Doof zou men worden! zalig wie het is!
 Zucht schuddebollend juffrouw Nel, en denkt
 Er ernstig aan, het oude huisje, waar
 Ze 't licht voor 't eerst aanschouwde en waar ze hoopte
 Eens stervend 't oog te sluiten, stil vaarwel
 Te zeggen.

Maar, wat doe ik? 'k Meende niet
 Van Juffrouw Nel te spreken! Wie toch stelde
 Belang in 't lot der arme sukkel, oud
 En leelijk? Gansch wat anders heb ik op
 Te disschen!

Juist naast een der scholen, pas
 Een jaar of vijf geleden, trok m'een huis op;
 Maar de eigenaar, vast geen domme vent, nog vóór
 't Voltrokken was, bedacht zich rijp en lang, en
 Bij middel van een half steensch muurken, maakte
 Van 't groote huis twee kleine, die alras
 Hun huurders vonden, 't Nette spiegelraamken
 Van 't eene - beide waren winkels - trok
 Weldra het oog der schooljeugd, deed in 't diepst
 Van hunnen broekzak 't laatste duitje dansen.
 Wat vreemde, schoone pennen ook, voor wie
Collectie hield! En dan, die pennendoozen
 Met slot en sleutel; keus van pennemessen -
 Een pennemes! die droom van ieder schoolkind! -
 Die - zelfs voor twintig centen had m'er een -
 De weelde van te kunnen kerven naar
 Genoegen, aan den drager van het minst
 Bedeelde beursje gaf. Wat mocht hun hart
 Begeeren, dat bij juffer Lisa niet
 Te vinden was? Geen potlood deugde nog,
 Geen boek of 't moest uit haren winkel komen!

Terwijl ze met de beurs ter hand, door tranen
 En kussen overwonnen, aan zijn wensch
 Voldeed, zei meer dan eene moeder - och!
 Hoe menigmaal per maand! 'Zie, jongen, kom
 In langen tijd niet weder, hoort ge?' 'k Geef
 U niets meer! vader moest het weten!' En,
 Van vreugde hupplend, liep, in éenen adem,
 De fleemer weg en kwam - de wang nog nat -
 In Lisa's winkel aangeland, die immer
 Zoo vriendlijk was en bij 't gekochte - was 't
 De moeite waard - haar klantje een kleurig prentje,
 Een ledig doosje, of wat dies meer, wist toe
 Te steken. Neen, niet een van al die bengels,
 Die juffrouw Nel zoo plaagden, had nog ooit
 Het minst in Lisa's weg gelegd. Ze hadden -
 Al zou niet een 't bekennen - 't niet gedurfd!
 Wel vriendlijk was haar gitzwart oog, maar toch
 Iets glom daar, dat van mannenernst en moed
 Getuigde; 't klein en welgevormde mondje,
 Zoo vast gesloten steeds, al borg het ook
 De schoonste dubbele rij ivoren tandjes,
 Sprak met te duchten vastberadenheid:
 Als schaapkens werden in haar bijzijn al
 Die felle wolven.

Dankbaar zag haar moeder,
 Een beeld van zwakke goedheid, op tot haar
 En loofde daaglijks Gods voor 't moedig kind,
 Dat uit den nood haar redde. Toen, vijf jaar
 Geleden - nog geen twintig was dan 't meisje -
 Haar vader stierf, en 't spaargeld, dat er bleef,
 Gansch ontoereikend werd bevonden, had zij
 Een plan bedacht en 't uitgevoerd, waartegen
 Vergeefs haar moeders zwakke geest, door vrees
 Verblind, zich had verzet. Zij was 't alleen,
 Die 't huisje huurde, zonder raad of hulp,
 En 't met een voorraad schoolgerief voorzag.

Die gansch hun kleinen schat verzwolg, maar ook
 De grondsteen werd vanlaaten welstand. Ja,
 't Geluk beloonde Lisa's streven. Werd ook
 De handel uitgebreider, maandelijks kon men
 Aan 't ijzren kistje - vroeger vaders spaarpot -
 Een aardig somken toevertrouwen. Jaren
 Verliepen zoo, tot zelfs 't onrustig oog
 Der moeder, niets dan zonneschijn ontwarend,
 Vergat naar wolken uit te zien in 't glanzend
 Verschiet.

't Gebeurde in tusschentijd, dat, ledig
 Bij sterfgeval, het zusterhuisje met
 Een plakbrief werd voorzien: 'Terstond te huren.'
 Als, kort daarna, die afgenomen werd,
 Wist niemand nog in 't straatje wien men voor
 Gebuur zou hebben, 't Maakte eenieder lastig;
 Maar Lisa had bepaald een ekel aan
 Dien nieuwen winkelier, die zoo geheim
 Te werk wou gaan. Edoch, wanneer men meubels
 En kleine en groote kisten, zeer waarschijnlijk
 Bevattend, wat zijn handel uit ging maken -
 Wat mocht dat toch wel zijn? - in 't huisje bracht,
 Verscheen benieuwd haar berend oog vaak tusschen
 De hoopen uitgestalde boeken voor
 Haar raam, of lei ze luistrend aan den wand
 Haar oor, wyl klaar aan de andre zij de stem
 Des buurs weerklonk, een zoete stem!... maar bah!
 Wat gaf haar dit! Nieuwsgierig was ze alleen
 Te weten, wat hij uit zou stallen. Nooit toch -
 Daar mocht hij vast op reeknen - zou ze hem,
 Dien onbeleeften boer, den penning gunnen,
 Die gansch de buurt onwaardig achtte een woord
 Uit zijnen mond te hooren. Maar men zou
 't Hem anders leeren. Wacht maar!

Toen, dien avond,
 Met angstig oog de moeder Lisa's donker

Gelaat beschouwde, smoorde zij het zuchtje,
 Dat op haar lippen rees, en vroeg: 'Wel, kind,
 Wat denkt ge van den buur? Nog niets ontdekt?' -
 'Niets!' schudde 't zwartgelokte hoofdje, en na
 Een poos: 'Ik weet niet, moeder,' - kwam het antwoord -
 'k Heb alles wel belet, en 'k zag toch niets -
 Gereedschap, werktuig - niets, dat voor een handwerk
 Kan dienstig zijn. Ik zin vergeefs wat stiel
 Die man mag doen; want, zoo 't geen ambacht is,
 Dan moet hij handel drijven, 'k Weet niet, maar
 'k Ben half bevreesd!...' Dan, zich bedenkend, zweeg ze.
 Toch was het moeder klaar genoeg; een wondre
 Scherpzinnigheid, wen 't jammer gold of ramspoed,
 Had gansch haar leven in een treurgedicht
 Herschepen. Was het uit reeds met den voorspoed?...
 Een droeven avond sleten beide vrouwen.
 Wanneer, zich eindelijk in heur slaapvertrek
 Alleen bevindend, Lisa dieper alles
 Bedacht, werd haar vermoeden sterker nog...
 Haar fonklend oog ontviel een zware traan,
 En 't zwakke vuistje ballend, zuchtte zij:
 'Hoe laf toch! Ware ik man!...' Dan, mijmrend, lei
 Ze zich te bed; en slaap, de vriend der droeven
 Brak alles af, wat ze opgebouwd had in
 Haar geest: 't was al verdwenen, toen ze ontwaakte.
 Doch moeders mat gelaat verscheen, die 't weer
 Verrijzen deed... niet zonder reden toch!

't Was vroeger dan gewonelijk, toen Lisa
 Ter kerk ging. Nog was alles bij den buur
 In rust: men had ook gistren laat gewerkt.
 Dan, wen ze wederkeerde - hijgend ging
 Haar boezem op en neder - zag ze reeds
 Van ver die slanke, blonde meid, die gistren
 Hem hielp - zijn zuster zonder twijfel - met

Het laatste luik van 't raamken binnengaan.
 Een oogenblik daarna, en als een lijk
 Zoo bleek, stond Lisa voor haar moeder, die
 Vergeefs om uitleg smeekte. 'Ga, ga zien
 Hiernaast!' zoo klonk het eindlijk... Jamrend keerde
 De vrouw weer. 'We zijn verloren, kind!...
 Het ongeluk vervolgt ons!' kreet ze. 'Wat
 Gedaan?...'. Stilzwijgend, gansch dien dag, zag Lisa
 Het kleine schoolvolk na, die allen aan
 Het nieuwe raam elkaar verdrongen: - zou
 De jeugd de opgaande zon niet hulden? Enkle
 Getrouwen stapten heuren winkel in,
 Al de andren brachten Lieven Veyt hun handgift!
 En, bij het lamplicht in haar winkel, achter
 De dichtgesloten luiken, werkte 't meisje
 Dien avond aan 't herteeknen van hetgeen
 Daar uitgestald was in het raamken. Angstig
 Aanzag met traanvol oog de moeder haar:
 'Waarom zoo'n lage prijs voor alles? Kan men
 Daar 't leven wel bij houden?' Doch voor uitleg:
 'Laat mij betijen, moeder lief! - Die lafaard!
 Het zal hem rouwen!' sprak het wreevlig mondje,
 En dreunend viel 't geklemde vuistje neer:
 'Hij moet hier weg, al kostte 't al ons spaargeld!'
 Wel schudde moeder 't hoofd en sloot geen oog
 Dien ganschen nacht; maar Lisa's hart was vol
 Vertrouwen.

Hoopvol nam ze 's andrendaags
 De luiken weg en wierp in 't doorgaan op
 De woonst des buurs een blik vol hoon en smaad,
 Waarover vast het lijvig kerkboek in
 Haar arm geërgerd werd; want, toen zij in
 De kerk het opensloeg, dan viel haar oog
 Recht op 't 'Gebed voor eenen vijand'. Met
 Een pruilend mondje las zij 't door, tot waar
 Gevraagd werd: 'dat hij in zijne onderneming

Zou lukken.' Donker fronsend, trok haar voorhoofd
 Zich saam, en klap! daar vloog het kerkboek dicht...
 Wat lange mis! Ze kon niet bidden ook!
 En dan, zoo vreemd... onrustig was het haar!
 't Was toch geen zonde zeker, een gebed
 Niet uit te lezen?... *Ite, Missa est!*
 Een zuchtje van voldoening en ter kerk uit
 Met rassche schreden!

Snel naar huis, en in
 't Voorbijgaan... Ha! daar hebt ge 't reeds! een stondje
 Getoefd aan 't hoeksken, om 't onthutst gelaat
 Van 's buurmans zuster vreugdig gâ te slaan,
 Terwijl ze pal voor 't raamken staat. Neen, neen!
 Geen mededinging mogelijk. Ei! wat zal
 Hij zeggen, hij, wanneer hij 't straks verneemt.
 't Ging al naar wensch, dien dag. Soms klonk wel nijdig
 De bel aan 's buurmans deur - het deed haar huivren! -
 Maar Lisa had het druk, bijzonder druk;
 Zoodat, dien avond, in 't gezellig plaatsken
 Juist naast den winkel, 't weer een praten was
 Een gichlen of geen Lieven Veyt bestond!
 Maar... wat verbleekte moeder zoo opeens?
 Geen erg! het fluiten van een lustig deuntje
 In 't burenhuisje... en toch - zoo tergend klonk het! -
 Toch deed het lach en vreugd verstommen!

Dan

Des andrendaags was alles louter wanhoop!
 Aanhoudend klonk de bel in Lievens winkel;
 Maar niet één voetje raakte Lisa's drempel.
 Met eigen wapens was zij overwonnen:
 't Was licht om raden! Roerloos zat ze daar!
 Haar hoofd aan 't dunne muurken leunend, de armen
 Gekruist, toen - 't schooluur was reeds lang geslagen,
 En stil, stil als een kerkhof 't straatje - plots
 Het lustig deuntje klonk van gistren, of
 Men 't haar in de ooren float, 't Was Lieven, die

Aan d'andren kant zijn geldlade overzag
 En lucht gaf aan zijn vreugde. Razend vloog
 Het meisje recht, en sloot de tanden vast
 Opeen, en sloeg heur broze vuistjes woedend
 Tot bloedens op d'onnoozlen muur, en viel
 Dan snikkend, 't hoofd op beide de armen leunend,
 Aan 't weenen, tot het toogje, dat vandaag
 Geen enklen penning had gezien, met tranen
 Besproeid was.

Hijgend nog en bevend, vaagde,
 Bij moeders intree, zij haar wangen droog,
 Vertelde wat gebeurd was: 'Maar hij zal
 Zich schamen, riep zij, zoo hij slechts in 't hart
 Een greintje mannenweerde heeft! Zie, moeder,
 Zoodra zijn zuster heen is, na den middag,
 Ga ik tot hem, dien lafaard! 'k zal hem zeggen,
 Hoe ik zijn moed bewonder, zijn volharding
 Om weeuw en wees hun daaglijksch brood te ontrooven.
 Ha! blozen zal hij!... Nu, wat weent ge moeder,
 En schudt het hoofd?' -

'Och kind!' en nader kwam ze
 En greep het siddrend handje vast, dat driftig
 't Gefronste voorhoofd streek en sprak, zoo zacht
 Als 't enkel moeders kunnen: 'Lisa, neen,
 Kind lief, aanhoor me thans en volg voor eens
 Mijn raad. Uw gramschap was het, die het al
 Zoo verre bracht; wilt ge eer niet eens beproeven
 Wat met zachtmoedigheid te winnen is?
 Ga tot den buur en spreek hem openhartig;
 Zeg, dat ge met uwe oude moeder van
 Uw winkel moet bestaan; dan, vraag hem, of
 Eene overeenkomst, die den prijs der waren
 Bepale, niet voor beiden wenschlijk zij....
 Breng ons geluk ten offer niet aan hoogmoed;
 Geloof me, kind, zoo bitter zou 't u rouwen!
 En dan, wees zeker, zulk een monster is

De blonde buurman niet, dat hij een kind
 Bespote, dat zijn moeders brood hem afsmeekt.
 Iets zegt me, dat die zaak ten goede keert!
 'k Had nooit zoo'n streelend voorgevoel in gansch
 Mijn leven!' Zuchtend richtte Lisa 't hoofd
 En lispte: 'Moeder lief, om uwentwille!
 Zoo 't mij slechts gold, ik deed het stellig nooit!'

Schier hoorbaar sloeg heur hart, wen hij - die van
 Daarnaast - nog nooit had zij zijn naam genoemd,
 Zoo haatlijk was die haar - voorbijging met
 Zijn zuster, die hij dagelijks tot den hoek
 Van 't straatjen uitgeleide deed. Maar, als
 Hij keerde en vorschend inzag, zonder toch
 Het loerend oog te ontwaren, dat daar spiedde,
 Dan dacht ze aan moeders zeggen: zulk een monster
 Is vast die blonde buurman niet...

Dra kwam,
 Door 't open venster der nabuurge schoolzaal,
 Eentonig en bekoorlijk toch, 't geluid
 Van honderd kinderstemmen, saamgesmolten
 Tot eene, zeggen dat het uur nu daar was
 Om zonder stoornis met den buur te spreken.
 Rood gloeiden 's meisjes wangen, wyl 't met half
 Gesmoorde stem van 't trillend mondje brak:
 'Zie, moeder, ware 't niet voor u.... Maar 'k heb
 Beloofd, ik ga!' - 'Arm kind!...' Zij hoorde 't niet.
 Een stap... ze stond in Lievens winkel!

'Wat
 Zou juffrouw wel believen?' klonk het. Vast
 Op 't woelig hartje drukte zij haar hand.
 'Believen?...' sprak zij aarzlend. 'k Ben, Mijnheer,
 Op moeders raad gekomen.... Kent ge dan
 Uw buurvrouw niet? Den winkel, juist hiernaast?
 Een poosje.... Half verlegen blikte Lieven

In 't bleek gelaat en op een dikken traan,
 Die aan de lange zwarte wimpers hing
 Van ieder oog. 'Kan ik van dienst zijn?' vroeg hij
 Met zachte, onzekere stem, en stapte dichter.
 Doch zij: 'Mijnheer, men biedt zijn dienst niet hun,
 Die men ten gronde richten wil.... Ik kwam
 Om meelij smeeken voor mijne arme moeder,
 Een weeuw, wien gij haar brood ontrooft!'

Plots zweeg ze.

In 't gitzwart, fonklend oog drong kalm de blik
 Van 't zachtblauw oog, weemoedig zoet en toch
 Verwijtend. 'Wist wellicht gij 't niet?' viel fluistrend
 Van 't bevend lipje. 'Buurman, ach! wat hebt ge
 Ons al verdriet berokkend!' Daar verdween
 Het lief gelaat in beide handen. Pal
 Stond Lieven voor de tranen, die daar tusschen
 De fijne vingers lekten als een dauw.
 'Kom binnen,' sprak hij - hoe zijn stemme trilde -
 En greep haar hand. 'Ik kende u niet, ik zweer het!
 'k Wil alles doen om u verdriet te sparen!'

Intusschen, aan den andren kant van 't muurken,
 Voor 't Lieve-Vrouwenbeeldje brandde knettrend
 Het oliepitje. Moeder had het juist
 Ontstoken. Vlijtig hield ze in beide handen
 Haar paternoster, iedre perel rollend
 En drukkend, of haar vingers 't innig bidden,
 Dat preevlend van haar mond en stroomend uit
 Hare oogen vloeiende, nog versterken wilden.
 Haast voor de tweede maal reeds was zij aan
 Het laatste tientje. Vreemd toch! 't meisje bleef
 Zoolang! Stil aan veranderde al haar godsvrucht
 In angst en vrees.... maar hoor! toch eindelijk rinkelt
 Des buurmans deurbel.

Haastig staat ze recht,

Wijl wild het meisje binnenstormt. 'Och moeder!' -
 En 't stralend wezen, waar een licht op schijnt,
 Dat nooit daar scheen, verbergt zich in den boezem
 Der brave vrouw. 'Och, moeder lief, indien
 Ge wist....' Dan eindelijk, 't oog steeds afgekeerd,
 Dat moeders blik daarin niet leze, komt
 Een uitleg: 'Alles opperbest! Zoo braaf
 En goed is Lieven! Morgen wil hij komen -
 Reeds morgen! om onze overeenkomst hier
 Te sluiten. Arme jongen! 't spijt hem zoo
 Ons schâ te doen; maar, ziet ge, moeder lief,
 Reeds tweemaal leed hij in den handel schipbreuk;
 Het ging hem alles tegen, al ontbrak
 Van zijnen kant noch moed, noch ijver; maar,
 Ge weet wel, moeder, als men geen geluk heeft,
 Is 't al verloren moeite. Morgen komt hij,
 Ik wed, de man bevalt u!'

Zinnend hoort

De blijde moeder 't alles aan; maar toch...
 Wanneer, dien avond, zij 't nog eens bedenkt
 En zich 't gelaat der dochter voorstelt, schijnt
 Het haar, dat zij niet alles heeft vernomen,
 Wat in des buurmans huisje werd gezegd, en
 Verwijt zich halvlings veel te goed gebeden
 Te hebben.

Boven aan het open raamken
 Intusschen staat het meisje, droomrig lispelend:
 'Wie toch had zulks gedacht! Ik kon het moeder
 Niet zeggen... maar ze ziet het morgen zelve...
 Die goede, lieve moeder! alles was toch
 Haar doens!' Een zucht, een lachje... en toe is 't raamken.

October, vriend der welbedeelde moeders,
 October lief, wees welkom! Ei, hoelang

De plaag toch duurde, die vakantie heet!
 'Gauw, jongens! gauw in 't splinternieuwe pak
 Naar school! Maar houdt u zuiver; draagt wat zorg;
 Dat in een week of twee er weeral niet
 Te lappen valt, te stoppen, dag voor dag,
 Het ware zonde! Zie hoe frisch en net
 Ge zijt. Maar wacht u, dat ik dezen middag
 Eene inktvlek zie, eene enkle!... Wel, wat staat
 Ge daar met open hand? Ik geef geen snoepgeld;
 Daar ga 'k dit jaar niet mee beginnen, hoor!
 Maar kom... 't is de eerste dag... Zoo vader 't zag!...
 Gauw! maakt nu, dat ge weg zijt!' - 'Moeder, 'k heb
 Een boek vandoen, - en pennen, - en een potlood;
 En Frans verloor zijn katechismus; Riksken
 Moet lei en griffel hebben. Geef ons geld;
 Dan gaan we in Lisa's winkel 't koopen.'

Zuchtend

Alweer de beurs geopend! 'Ja, begint
 Het zóó? Nu, dat 's voor gansch het jaar, verstaat ge 't?
 Daar!'

Eindelijk zijn ze weg. Zoolang ze moeder
 Kan nazien, gaat het wel; maar moest ze eens weten
 Hoe reeds in de andere straat het nieuwe hoedje
 Tot kaatsbal dient; hoe 't net geblonken schoentje
 De grootste plassen doorwaadt; hoe m'elkander
 Al stoot en stompt en 't nieuwe pak geen zier
 Ontzien wordt!... Maar gelukkig weet ze 't niet!

Een erge dag voor juffrouw Nel, die heden
 Met woeker 't lange rustgenot betaalt;
 Maar ook een goede dag voor andren... Aan
 De beide winkelraamkens staat een groepje.
 Hoor toe, wat daar gezegd wordt:

'Welkers, gaat

Gij ook wat koopen?' - 'Ja, ik heb een schrijfboek

Vandoen. Ik ga bij juffrouw Lisa.' - 'Wat!
 Bij Lisa? dommerik! daar geeft ge vast
 Het dobbel van wat Veyt u vraagt. Kom mee
 Met mij!' - 'Neen 'k ga bij Lisa, zeg ik; Veyt!
 'k Heb van dien onderkruiper niets vandoen!' -
 'Hoor, Welkers, wil ik zeggen wat? Ge zijt
 Een meisjeszot!' - 'En gij een overlooper.
 En 'k zeg u, jongen, houd u maar wat in!
 Ge weet, 'k ben baas, wanneer 't op boksen aankomt.'
 Haast deelt zich 't groepje: 'Welkers heeft gelijk! -
 Neen, Welkers niet, Van Stijn!' Toch komt er voor
 Alsnu geen boksen van.

Een geeft den raad,
 Een slimme vos, die graag het minst besteedt,
 Om 't overschot voor zich te houden: 'Mannen,
 Ga elk, waar 't u belijft om 't zelfde boek,
 We zullen zien, wie 't minst betaalde, wie
 Gelijk heeft!' Ja, dat gaat! Daar staan reeds, met
 De deur in hand, de beide bengels op
 Hun drempel. Nog een ferme lange neus,
 Die als uitdaging dient, en.... rinkelend gaan
 De beide bellen.

Hadden zij zich schielijk
 In tooverland bevonden, neen, zoo paf
 Zoo uit hun lood geslagen had niet één
 Van hen gestaan. Wat meende dat? Van Stijn
 Zag recht op Welkers; Welkers op van Stijn!
 Waar was die scheidsmuur heen?... Dan toen ze, onthutst,
 Een stapje voorwaarts waagden tot den toog,
 Die nu langs beide winkels liep, stond Welkers
 Voor 'd'onderkruiper' Veyt, en Lisa, met
 Het vriendlijkst lachjen op haar aanzicht, vroeg
 Van Stijn, wat hem liefde. Suffend stonden
 De helden, die aan 't boksen wilden straks
 Om 't recht van hun beschermeling te staven.
 En menig lachje en lonkje kwam en ging

Van Veyt tot Lisa, vóór het eindlijk klonk:
 ‘Een schrijfboek, als ‘t u b’lieft!’ Dat ieder ‘t zelfde
 Betaalde en ‘t geld verdween in ‘t zelfde schuifken,
 Dat werd niet opgemerkt. Er viel alreeds
 Genoeg te dubben!

‘Hebt ge dat gezien?’

Vroeg lachend Lisa, wen de beide deuren
 Zich ramlend sloten. Lieven sprak geen woord
 Maar drukte een kus op ‘t stralend voorhoofd, dat
 Tot hem gewend was. Dan, geen tijd tot praten
 Werd hun gegund: geen enkle snoepcent kwam
 Dien dag op zijn bestemming: ieder wou
 Met eigen oogen zien, wat Welkers en
 Van Stijn vertelden. Ongehoorde waarheid:
 Men kocht in stee van peer of appel, pen of
 Papier!

Wat ook, dien dag, de meesters deden
 Om de aandacht van het kleine volk te trekken,
 Niets hielp! In hun gepeinzen troonden, alles
 Beheerschend, Lieven Veyt en Lisa. Of
 Ze ‘t slotwoord vonden van het vreemde raadsel,
 Werd nooit vernomen. Doch, toen, als een sluis,
 Die openbreekt, dien middag ‘t schoolportaal
 Zijn kindrenstroom een uitgang leende, was het
 Of in het straatje een dam dien stroom wou stuiten.
 Die dam was anders niets dan ‘t uithangbord,
 Dat in den morgen vastgenageld werd, en
 Waarop in groote, roode letters prijkte:
Boekhandel Veyt-Van Berkel..

‘Ziet ge,’ riep

Een krullebol van vijftien jaar, die reeds
 Een lonkjen af kon zenden of een kushand
 Op tijd en stond. ‘Daar zie! Die zijn getrouwd!
 ‘k Heb dat voorzien, van toen die lange blonde
 Hier wonen kwam!’

‘Ik niet; sprak blozend achter

Het raamken een, die 't hoorde en dacht, hoe ze eens
Uit louter haat heur buurman nooit wou noemen.
'Ik niet! en, Lieven, gij?' - 'Hadde ik u, als
Die bengel daar, gekend, dan, liefje, had
Ik 't ook voorzien,' sprak lachend Lieven, wijl
Hij diep in 't vochtig, schittrend oog van 't vrouwken
Zijn zachten, nooit verzaden blik liet weiden.

Een Traan

Ik wou, ik kon niet blijven:
te wreevlig was mijn hart,
Door bitterheid en twijfel
was 't lang reeds moegesard!
'k Las koelheid in uw blikken,
en koelheid sprak uw mond.
Ik ging: ik wou ze bergen
mijn diepe hartewond!

Dra sloeg de scheidensure
gewenscht en toch geducht.
Wij zwegen beide stille,
gesmoord werd klacht en zucht.
Doch, toen uw hand de mijne,
mijn blik den uwen zocht,
Brak plots de borstweer neder,
die spijt en argwaan wrocht;

Want aan uw lange wimpers
hong sidderend een traan,
Ik stokte.... Was mijn hartzeer
dan niets dan bittre waan?
In nauwe omarming schreiden
we wrok en droefheid uit;
Zoet, zoet is 't klagen, zuchten,
als koelheid 't niet en stuit!

Zoo zal ik in uw boezem
weer leven als voorheen?
Zoo zijn we in smart en vreugde
als voormaals, weder één?
Zoo was het slechts een dwaling,
die tusschen ons ontstond,
Een dwaling, wreed voor beiden,
maar zonder recht noch grond?

Die traan.... ze gaf me een hemel
aan heil en vreugde weer!
Die traan.... ze viel - een dauwdrop
op 't kwijnend bloemken - neer!
Een frissche teug den lippen
door heete koorts verteerd
Was zij mijn dorstend harte,
mijn schroeiend harte weerd!

Onbestendigheid

Onbestendig, al wat de aarde
Aan haar wuften boezem voedt!
Niets van alles wat ze baarde
Kon ze ooit redden uit den vloed,
Tijd geheeten; d'ongestuimen,
Die zijn met woest geweld
Rustloos voortstuwt naar den ruimen
Kolk, waar 't *'Nu'* in 't *'Gistren'* smelt!

En toch wil de mensch, verwaten,
Dobbrend op dien wilden stroom,
Teekens van zijn doortocht laten;
Toch, betrouwend op een droom,
Richt hij al zijn roekloos streven
Naar een nevel, naar een schim,
Die tot immer verder zweven
Hem verleidt met valsch geglim!

Eerezuilen wil hij stichten,
Die der eeuwigheden zee
Als een vuurbaak zullen lichten;
Die, met krachtig luid hoezee,
Eeuw na eeuw haar groet zal brengen...
Ondertusschen bruist de tij
Met haar strandgoed, wrakken, krenge,
Ongemerkt zijn blik voorbij!

Krachtloos riet! het zijn geen stormen
Slechts, waarvoor ge buigt en knakt:
Aan uw wortel wriemlen wormen;
't Windje raakt u; naast u zakt
Eén, waarop ge leundet, neder;
En... de stortvloed voert u mee,
En geen poging redt u weder
Uit het peilloos diep der zee!

Mijn Schuilhoek

Ik heb in den geest mij een hutje gebouwd,
Een hutje zoo klein en zoo lief,
Ver, ver van de woelige, dompige stad,
Nog verder van kommer en grief!
En, zinkt bij het peinzen me 't hoofd op de borst
En wordt ook het harte me zwaar,
Dan sluit ik mijne oogen, dan vlucht ik daarheen,
Mij wachten daar zorg noch gevaar!

Zoo vredig en stil is dat hutteken mijn,
Daar stoort me geen komen en gaan;
Daar hoor ik de stemme van Godes natuur;
Daar drukt me geen menschelijke waan....
Ik bouwde het dicht bij den murmlenden vliet,
In 't diep van het statige woud,
Opdat mij 't geklater der golfjes bekoor'
En 't geuren van 't groeiende hout.

Soms zit ik gansch stil in mijn liefelijk nest
En luister naar 't vogelenkoor
Met golvenden boezem. Bekoorlijk gezang,
Hoe streelt ge me 't hart en het oor!
Soms trokken mijn vingers de zingende snaar:
Mijn citer, hoe roert mij uw lied,
Als 't wiegelt op 't verre geruisch van den wind
Of 't fluistrend gestroom van den vliet!

Geen kommer, geen angst is er ooit in mijn kluis:
't Is alles daar blijdschap en vree;
Noch sombere kwelling, noch storende haat
Zette ooit in dat Eden een schreê!
Geen liefde betreedt er mijn zonnige stoep:
Ik gruw voor haar schroeiende toorts,
Maar vriendschap, de teere, de trouwe, die kent
De paden des zaligen oords!

O blijve voor immer in 't diepst van mijn hart
Dit zalige hoekje toch vrij!
Aan andren het woelen, hun de eer en de roem;
De vrede - de zalvende - mij!
Mij, 't levende beeld der verstorvene vreugd
Steeds trouw in 't geheugen bewaard;
't Herinneren mij van 't eens stormige leed
Tot droomigen weemoed bedaard!

Een Meilied

Gegroet, gegroet, gij schoone bloem,
Gij geurge roos in 's Heerengaard,
Gij lelie, van de smet gespaard,
Van Eva's nakroost, gij de roem!

Gij loktet door het zondenzwerk,
Dat de aarde omving, een stralenschicht
Van 's hemels zegenspreidend licht;
En nevel vlood met rassche vlerk.

Verheven boven allen prijkt
Ge in heerlijkheid en reinen glans:
Als voor de maan aan 's hemels trans,
Voor u al 't aardisch gesternte wijkt.

Bestraal met zachten schijn ons pad,
Opdat we voorwaarts gaan met moed
Door wel en wee, door zuur en zoet,
Nooit hopeloos, nooit afgemat.

Maria, tusschen God en mensch
Verkoren middlares, ons hart
Richt steeds naar u in vreugd en smart
Zijn droefste klacht, zijn zoetsten wensch:

Verlicht gij 't leed, dat plettrend drukt;
Droog gij den traan, die hooploos vliet;
Beschermt gij hem, dien elk verliet;
Richt op, wien schuld ter neder bukt.

Moederliefde

Waar is het hart, zoo kil, dat nooit voor U ontgloeide?
Waar is de dichterharp, die nooit U heeft gegroet,
Voor U in geestdrift niet van klanken overvloeide
Als hemelklanken teer en zoet?

O reine moedermin! van 't goddelijke schoone
Der eeuwge liefde zijt slechts gij een zuivre straal:
Gij enkel draagt op aard der reine liefde krone
En blinkt in ongeschonden praal.

Geen baatzucht wekt u op, geen dorst naar laag genieten
Geeft kracht en voedsel aan uw alverterend vuur;
Geen weerzien durft u aan, geen mismoed, geen verdrieten;
Ellende maakt uw taak meer duur

Geen lange marteldood schrikt af uw zelfverzaken,
Geen offer bleek nog ooit voor uwe kracht te zwaar:
Verloochning is de vlam die immer u doet blaken
U voedt en u verteert te gaar.

Want ja, waar nog haar vrucht haar oog niet mocht verblijden,
Hebt gij tot een heldin de zwakke vrouw gemaakt:
'Red, red mijn kind!' zoo bidt en smeekte ze in 't vlijmendst lijden
Wijl 't eigen leven zij verzaakt!

Niets dempt op aarde uw macht: ge bloeit in 't ijzig Noorden;
Waar plant en dier vergaat, redt gij het menschenkind,
Geen vorst, hoe guur en wreed, zal 't aan uw boezem moorden,
Waar 't zachte levenswarmte vindt.

En waar de zonne brandt, waar Hagar, wreed verstooten,
Ter neer zinkt, afgemat, redt gij haar Ismaël:
Haar eigen schaduw zal beschutten, onverdroten,
Den lievling voor den gloed, hoe fel!

En wie, wie buiten U, zal bij het galghout waken?
Wie overwinnen smart en zwakte en vrees en schand?
Wie bij den Lijder staan, schoon allen hem verzaken,
Niet één zijne eeden blijft gestand?

Dood - Verzoener

Gij, die luistrend naar 't afkeerig harte,
Nooit des broeders hand in vreugd of smarte
Hartlijk warm in de uwe prest:
Wacht, tot klam en kil - wen Dood komt naken -
Blindlings tastend u die hand wil raken....
Of u dan nog afkeer rest!

Gij, wiens ziel, verachting prijsgegeven,
Nooit met gullen blik des broeders streven
Aangespoord hebt of beloond:
Wacht tot, spraakloos, zijn gebroken oogen
Smeeken, voor het laatst, om mededoogen...
Of ge nog zijn zwakheid hoont!

Gij, die, onverzoenbaar, in 't verleden,
's Broeders onrecht naspoot, niet tevreden
Dat zijn rouw voldoening bood:
Wacht, tot van zijne kille, bleeke lippen
De allerlaatste smeekingswoorden glippen....
Of ge nog zijn beê verstoot!

En zoo gij die klamme hand kunt weren;
Zoo dat brekend oog u niet verteeren
't Zwakke woord niet zwichten doet:
Ga, en berg u, waar geen menschen wonen,
Waar uw laagheid niet hun adel hoonen,
't Menschdom niet onteeren moet!

Standvastigheid

O ga niet, neen,
Te spoedig heen,
Al is het dat de zon verdween
En wolkenschaduw, zwart, omvaamt
Het landschap, waar ge rusten kwaamt!
De wolke drijft:
Het zongestraal, daarachter, blijft!

O gaat niet, neen,
Te spoedig heen,
Al is onzichtbaar nog de keen
Van 't zaadje toevertrouwd aan de aard!
Houd stand, en wacht, en wees bedaard:
Een weinig tijd
En tot een plan! is 't zaad gedijd!

O trek niet voort
Waar daad of woord
Soms onverwachts tot wrok u spoort.
Denk niet te ras: de liefde is dood,
Of, valsch is 't hart, dat vriendschap bood!
Een druk der hand
Knoopt vaster straks den ouden band.

O geef niet op
Voor stoot of schop
't Doel, dat ge voeren wilt ten top.
Ga voort en arbeid als een man!
Geen hoon of smaad, die schaden kan,
Waar 't helder oog
Vol hoop en moed zich richt omhoog!

Uitboezeming

Ik dank U, Vader!
Zoet genoeg doet mijn boezem zwellen;
Kwistig gieten Lentes wonderwellen
 Genot en vreugd in spier en ader!
Op mijn lippen dankbre klanken zweven,
Lovend U om 't aanzijn mij gegeven;
Uit mijn juichend harte liedren rijzen,
Die uw nooit volprezen mildheid prijzen!

Ik dank U, Goede!
Weldoend op mijn geest, als malsche regen
Op een dorstig landschap, daalt Uw zegen!
 Met goed en schoon ten overvloede
Strooidet Gij het pad, waarlangs mijn dagen
Spelemeiend graag hun loop vertragen.
Elken doornstruik dektet Gij met rozen,
Elken rotswand deedt Ge in eilooft blozen!

Ik dank U, Trouwe!

Week, aanhankelijk maaktet Gij mijn harte;
Doch, opdat het 's levens ruwheid tarte,
Gaaft gij 't een steun, waarop het bouwe.
Vriendschap is het die met teedre zorgen
Vrede mij en zoet geluk wil borgen;
Vriendschap, waar en diep, de duurste gave,
Die ooit mensch genoot, deeszijds den grave!

Ik dank U, Milde!

In mijn binnenst deedt ge een vuur ontvlammen,
Boettet Gij een lichtstroom, niet te dammen,
Die in mijn nacht zijn vonken spilde,
Stralen schoot in 't zwartste, naarste duister,
't Schoone omving met rijker, zachter luister....
't Heilig dichtvuur licht mij met zijn spranken:
'k Zal daarom, o Milde, U eeuwig danken!

Van Broeder Felix

Een moederken kwam, zoo bleek, zoo af,
Naar 't vondelingshuis gegaan,
Ze droeg een kindeken in den arm
En stillekens klopte ze aan.

Broer Felix opende haar de poort.
'Dag, moederken, tred maar in!
Wat brengt ge me daar? och! 'k zie het al!
Wat weet ge ervan? Begin!'

- 'Wel, broeder, gelijk ik huiswaarts gong,
Vond ik aan gindschen hoek
Dat kindeken liggen op den grond
Gewikkeld in dezen doek.'

Broer Felix zag 't vrouwken vorschend aan:
'Zeg, moederken, is het waar,
Dat gij het kindeken, dat ge brengt,
Hebt vinden liggen daar?'

En 't moederken zweeg en boog het hoofd.
Daar kwam het bedrog al uit!
Nog wou ze spreken; ze kon niet meer,
Ze weende en ze snikte luid.

'Och broederken lief, mijn man is ziek
En de kinderen schreeuwen om brood!
Is het niet genoeg indien er vier
Al sterven den hongerdood?

'Ik hoopte te redden dit arme schaap;
'k Verborg het voor iedereen,
En bracht, al is het op levensgevaar,
Zoo spoedig ik kon, 't hierheen!'

- 'Zeg, moederken, zult ge zwijgen, zeg,
En u zelve niet verraân?...
Ik wil u helpen, al mag ik niet:
Ik ben met uw leed begaan!'

En lange bleven zij in gesprek
En overlegden goed
Wat diende gedaan. En 't vrouwken vertrok
Het hart vol nieuwen moed.

't Was aanbesteding, de week daarop,
In 't vondelingengesticht,
In ruwe handen werd besteld
Daar menig onnoozel wicht.

Broer Felix stond bij de overheid....

‘Zeg, moederken, treed eens bij!
Ge weet nu wat men ervoor betaalt,
Dees kindeken, neem het gij!

‘t Is wel niet struisch, het schijnt wat ziek,
Maar u zie ik het aan,
Dat gij het goedig verzorgen zult
En verdienen geen vermaan!’

En 't moederken knikte, het sprak geen woord,
Maar drukte het wicht aan 't hart:
Van weelde vloten de tranen nu,
Die zoo lange vloten van smart.

Broer Felix peinsde er nog vaak op na,
Maar voelde geen rouwkoop toch!
Meer dacht hij op des moederkens vreugd,
Dan op 't gepleegde bedrog.

En zij, die dit thans in schriftte stelt,
Zij hoorde 't uit zijnen mond;
Maar kon niet zwijgen, als hij 't bevoel,
Eeniegelijk doet zij 't kond!

Wachtend

Een Verhaal van de Zeekust

Groeiende en bloeiende strekt,
op den boord van de woelige Noordzee,
't Gastvrij stadje zich uit,
waar Blanka, der koningen dochter,⁽¹⁾
't Krijtrotseiland vliedend,
toch eindelijk een rustige schuilplaats
Vond, voor haat en verdrukking,
geweld en vervolging gevrijwaard.
Eenzaam lag het een tijd,
als verloren te midden der zandstreek,
't Onaanzienlijk oord;
doch het groeide bezijden de duinen,

(1) Blanka was eene Engelsche koningsdochter, die, om zich te onttrekken aan de vervolgingen, welke ze in haar geboorteland te verduren had, te zeevaart vluchtte en kwam wonen op het Vlaamsche strand, waar ze het stadje Blankenberg stichtte, dat haren naam draagt.

Fier op der ballinge naam,
 en het lokt in het zonnige najaar
Menigen, wars van 't gewoel
 en de haatlijke drukte der steden.
Hun geldt niet mijn verhaal,
 niet hun, die komen en heengaan,
'Lijk het verfrommelde blad,
 dat op 't eerste gesuis van den herfstwind
't Moedergeboomte verliet,
 voortvluchtig op akker en weide
Zoekt, maar nimmer hervindt,
 dien steun, waar 't zelf zich van lostrok.
Neen, niet hun, die noch liefde,
 noch heimlijke trek aan het oord hecht,
Waar men hun welkom hiet
 bij des levens bekoorlijken daagraad;
Waar, in het moederlijk oog,
 hun het daarzijn zaliglijk toeloeg!
Liever verhaal ik van 't forsige ras,
 dat noch stormen noch dijkbreuk
Joeg van het duurbaar strand
 door vaadrengebeente geheiligd.
Liever verhaal ik van hen,
 die de zee niet enkel beminnen,
Wen ze des hemels azuur
 weerkaatst als een blinkenden spiegel,
Wen ze het strand komt zoenen
 en 't murmlend geluid van de golving
Rijst, eentonig en zacht,
 als het âmen des slapenden wichtjes.
Gij, die den moed hebt, ga,
 wen het grimmige Noorden zijn stem doet
Horen op 't bevende strand,
 wen de woedende baren het vaartuig
Beuken en sollen en slingren,
 en teistrend de storm op het touwwerk

Valt en de zeilen verscheurt!
Dan verstomt ge om den moed en de wilskracht
Daar in 't eenvoudige volk,
dat ge smadet misschien om zijn eenvoud,
Erflijk geworden. Dan ziet ge,
dat trouw aan der vaadren leefwijs
't Nagaan meent van hun deugden,
dat eerbied voor het verleden
't Harte verheft en verwijdt;
dan verandert in achting uw meelij

Jaren en jaren geleden...
- alleenlijk suffende grijsaards
Blijven er over van hen,
die toenmaals, dartele kleinen,
Hoorden het droeve verhaal
en het hart vol innigen weemoed,
Staaften hun lustig gespeel,
als zij naakte van wie er verhaald werd -
Jaren geleden was Gitta
nog niet een bedreigende schimme
Door de verschrikte gemoedren
ontwaard op een donkeren duintop
Bij het geloei der orkaan!
Dan, te midden der siddrende menigt,
Grijsaard, vrouwen en kindren
vergaderd op 't strand en in onrust
De aankomst- beidend van velen,
die heengaand hadden geprint voor
't Laatste hun voet in het zand -
dan, te midden der menigte stond ze,
Hopend en biddend met hen,
armzalige! en roepend op Leendert,

Leendert, die nimmer toch kwam,
 en die geen van de jongren gekend had.

Hoor naar 't droeve verhaal,
 dat bij 't haardvuur 's Winters gedaan wordt,
 'Wijl daarbuiten de zee
 haar klaagtoon jammerend aanheft;
 'Wijl op het zwijgende stadje
 de stormwind ratelend losbreekt,
 Kommer verspreidend en angst;
 en de luiken aan 't schudden en 't beven,
 Nauwelijks weerstand biën;
 en de deur, in de krakende hengsels,
 Rammelt en knettert en knarst...
 Dan vergaart het gezin bij het lamplicht.
 Vader, die, God zij dank!
 vóór 't onweer 't schuitje aan den wal bracht,
 Rust van den arbeid uit
 in zijn armstoel, dicht bij het vuurken,
 Blijde om 't genot van de pijp,
 die hem wikkelt in blauwige wolkjes;
 Moeder die nevens den visscher
 zich neerzette - och! wat al onrust
 Leed ze in het afzijn niet! -
 laat soms haar oogen te hemwaart
 Dwalen en drukt dan hun kind,
 't half slapende wichtje, nog eens zoo
 Vast op het jubelend hart!
 Die drie, neen, leenen het oor niet
 Aan, wat de honderdste maal,
 langs de andere zij van het haardvuur,
 Meken al kuchend vertelt!
 Doch den grooteren kinderen, rond haar
 Nedergezeten, ontsnapt
 geen woord. Met gevouwene handen

Was haar teistrende toren
hem niet als een geesel des onheils?

Leunende muur aan muur
in het midden van 't weinigje bouwland
Door onvermoeibaar zorgen
ontwoekerd den mageren zandgrond,
Stonden, een weinig terzij van de stee,
twee huizekens eertijds,
Stil door visschers bewoond,
die, van al wat in 't leven geluk brengt
Enkellijk moesten ontberen
een eenigen zegen: den rijkdom!
Maar zij vergaten dat lichtlijk,
de braven, ze waren van die niet,
Welke alleen maar schatten
hetgene de Hemel hun weigert!
Samen bevaarden ze een schuit,
en wat ze opracht deelden ze samen,
Trouw, als het vrienden betaamt.
Zoo kwam 't, dat hun vrouwen en kindren
Schenen een enkel gezin
en men steeds en alom ze te saam zag.
Maar, twee waren er, die
van de wieg af, schenen te spellen
Dat hun vriendschapsbond
zou einden in nauwer betrekking!

Leendert was drie jaar oud,
als een morgen zijn moeder hem meenam
Om hem het kindje te toonen
der buurvrouw. Gisteren avond
Was het ter wereld gekomen,
een lief, klein meisje, een speelnoot

Zou voor Leendert het worden,
 vertelde de moeder den lievling...
 Zachtekens traden zij in,
 en 'wijl zorgvol over het kraambed
 Neigend, de vrouw in 't gelaat
 der bevallene zalige vree las,
 Eigen aan moedergeluk,
 sloop stil naar 't wiegje de jongen.
 Roerloos bleef hij en zwijgend.
 Was dát die Gitta, zijn speelnoot?
 Droomerig vond hem nog immer
 zijn moeder en lachende vroeg ze:
 ‘Geeft gij het wicht geen kus?’
 Op zijn teentjes zich heffend, behoedzaam,
 Raakte zijn mond heur wang.
 En dan gingen ze henen, te huiswaart,
 Zwijgend en droomend de moeder,
 't gelaat één zaligen glimlach:
 Ook haar wieg was gereed,
 en geheellijk in orde de kindskorf.
 ‘Leendert, mijn Leendert, wat nu?’
 vroeg plotsling bekommerd de vrouw; want
 Luidop schreide de jongen,
 als brak hem het hart. En ten antwoord
 Klonk het met snikken vermengd:
 ‘Wie kan met dat kindeken spelen!’
 Liefdrijk nam op den schoot
 hem de moeder en legde hem uit, hoe
 Spoedig het kind zou groeien,
 en loopen, en spelen, en praten.
 Zwijgende hoorde hij 't na,
 en vergeten was spoedig zijn weemoed.
 Wachten!... een tijd slechts wachten!...
 en dan, oh! dan!... En van toen af
 Bouwde het knaapje zijn hoop
 op dat wicht en bewaakte 't gedurig.

Snel ook kende zij hem,
 en ze stak heur armkens hem toe, luid
 Lachend en kraaiend van vreugd...
 En dan werd het de tijd van de loopmand:
 Alles wat Leendert bezat,
 aan blinkende schelpjes en speelgoed,
 Bracht hij als lokaas mee,
 dat de kleine zich oefende in 't lopen!
 Hoopvol wachtte hij dus
 tot zijn hopen toch eindelijk bekroond werd!
 - Zij zou later op hem
 ook wachten en hopen! doch vruchtloos!

Menige jaren verliepen
 in onschuld zalig en zorgloos;
 Maar al verrijkten ze beiden
 met broerkens en zusterkens talrijk,
 Steeds bleef 't eerste gevoel
 almogend elk ander beheerschen:
 Zamelde Leendert den oogst
 dien de vloed op de staken der paalbrug
 Naliet, slekhuisoogst,
 wien 't gevaar hem te zamelen trek gaf,
 't Schoonste was steeds voor Gitta,
 en niemand twistte om dit voordeel!...
 Was hij afwezig van 't spel
 en ontstond er geschil om een onrecht,
 Gitteken wist wat te doen:
 geen scheidsman haalde 't bij Leendert!
 Niemand, beter dan hij,
 kon reeglen dat ieder te vree was!
 Zoo in der kinderen hart
 viel neder het zaad, dat de toekomst
 Bloeiend en rijp zou zien!...
 'Lijk de boezem der aarde de boomkiem

Toe in de gulste begroeting.
 Zijn stem weergalmde als een klokke,
 Manend tot vroolijke luim.
 Ook zocht hem eenieder als vriend op.
 Zedig, eenvoudig was Gitta,
 al scheen zoo guitig heur oogslag.
 Licht was heur hart, als de tuimlende baar;
 geen droefenis kende't,
 Voor haar twintigste jaar.

 Toen kwamen er andere tijden....
 Waarom weerde ze zich,
 toen Leendert, bij 't wandelen langsheen
 't Effene strand in de scheemring
 heur hand soms preste in de zijne?
 Waarom, als iemand maar
 hen bekeek met een listigen glimlach
 Kleurde er een bos heur wangen
 en wendde ze de oogen ter aarde?
 Schaamte gevoelde ze niet:
 't was de bos van eene innige blijdschap,
 't Zoete gepoppel des harten!
 En waarom, telkens van Leendert
 Spraak was, hield ze zich steeds
 onverschillig en neerstig ten arbeid?
 Waarom ook, als in zee
 met hun vaders hij ging op de vischvangst,
 Zag zij er droomerig uit
 en bekeek ze angstvallig de wolken?
 Waarom wou ze op het strand
 staan wachten bij regen en ontij,
 Turend tot eindlijk de boot,
 de ongeduldig verwachte, in het zicht kwam?
 Niemand kon zoo ver
 't een scheepje onderscheiden van 't ander.

Zij! ze vergiste zich nooit,
 als de handen ze vouwde ter dankbeë!
 Juichende liep ze dan heen,
 - want nooit was ze daar bij het landen -
 Vloog naar huis in een wenk
 en verkondigde moeder en buurvrouw
 't Vreugdige nieuws. Dáár bleef ze!
 Terwijl zich de anderen spoedden,
 Grooten en kleinen gelijk
 om de visschers te groeten bij de aankomst,
 Bleef *zij* wachten, alleen,
 iets schikkend met weiflende handen,
 Wandelend over en weer,
 in het stille verlatene huisje;
 Tot, met een stevigen greep,
 de klink van het deurken gelicht werd,
 Tot, in een heldere stem,
 't weerklonk: 'Dag Gitta! we zijn er!'
 Over de vangst was dan spraak,
 en het weder, of 't nieuws dat de dag bracht,
 Of, ja, menige zaken,
 behalven een enkele: liefde!
 Maar, dat behoefde ook niet!
 Slechts daar, waar twijfel zich indrong,
 Waar ongewisheid heerscht,
 kan baten een bruisenden woordstroom
 Dringend en worstlend en rukkend,
 tot eindelijk de hinder geslecht wordt.
 Maar, als in hellende bedding
 de loop van de waters te zaam treft,
 Vlieten ze zachtekens voort,
 onbekend is hun 't woelen en 't schuimen,
 Kabbelend glijden zij heen;
 ginds ver in het zonnige landschap
 Worden ze zekerlijk één.
 En wat zouden ze niet op hun tocht des

Hemels azuur weerspieglen,
 de ontluikende bloem aan hun oever,
 Het deinende gras op hun boord
 en den weeldrig beladenen vruchtboom?
 Waarom 't schoone verzaakt,
 wijl 't verschiet zich als schooner nog voordoet?
 Beiden toch zagen ze, wat
 in den boezem des anderen omging.
 Wat voor later ze hoopten,
 dat bracht ongetwijfeld de toekomst.

Rustig en stil was de zee,
 slechts zefier raakte de golfjes;
 Streelde als de hand eens geliefden
 de slaaprige schoone ter ruste;
 Schikte heur sneeuwig gewaad
 om den liefelijk zwellenden boezem,
 Zachtekens fluistrend terwijl;
 en de weeldrige geuren des avonds
 Zweefden bedwelmend om haar.
 En ze sliep! als onschuldigen slapen,
 Zij, die wreedelijk valsch,
 'lijk een woedende furie zich plotsling
 Opricht, gierig verzwelgt
 wie aan heur harte zich vlijde,
 Wreedlijk hem neerhaalt, diep
 in den gapenden muil van den afgrond,
 Waar hem al grijnzend de dood
 in zijn duistere kolken verwelkomt....

Zijde aan zijde gezeten,
 in 't ruizelend gras van een duintop,
 Stil, in gepeinzen verdiept,
 hield lang een beminnde paarken

Wacht bij de sluimrende zee.
 Het was Leendert, de visscher, met Gitta.
 Zinnende bleven ze beiden,
 en toch, daareven, was nauwlijks
 't Mijnen geschied van den visch,
 of de jonkman spoedde zich huiswaarts,
 Deed met zijn zusterken vragen,
 of Gitta eventjes komen
 Wilde, hij moest haar spreken.
 Ze kwam, in de handen een breiwerk...
 Vragende zag ze hem aan,
 heur vrage verstomde op de lippen:
 Stralende was zijn gelaat,
 en er flikkerde een gloed in zijn oogslag,
 Dien zij er nooit had gekend.
 'Kom, Gitta! Ginds zal ik 't zeggen!'

Sprak hij, en leidde ze voort.
 Daar zat nu het paar in de duinen,
 Zwijgend nog steeds. Zij, wachtend
 en blozend van zalige hope,
 't Oog op de naalden gericht;
 hij trachtend vergeefs het geklop zijns
 Woeligen harten te stillen.
 Tot eindelijk: 'Gitteken, sprak hij,
 Thans is de boot voltooid,
 die de ouderen kochten van 't spaargeld,
 Door onvermoeibaar ijvren
 vergaderd. En weet ge, wat nu van
 De andere boot gaat worden?
 Ze moet niet weg, als wij 't meenden:
 Mijn is ze thans, en uw broer!
 Want, Gitta, schoon hij nog jong is,
 Gaf hij, ge weet het, zijn hart
 aan de blozende dochter des loodsen!
 Maar niet Barend alleen,
 nog een andere juicht om de toekomst.

Gitta! kent ge die niet?...
 Leg 't breiwerk neder, me liefken,
 Zie me nu aan met uw zachtblauw oog;
 zeg: Leendert, ik min u!
 Zeg het mij eens; want voel 'k
 geen twijfel, toch wil ik het hooren!
 't Breiwerk viel; heur zachtblauw oog
 rees niet tot het zijne;
 Blozende borg ze 't gelaat
 in zijn machtige borst en zijne armen
 Klemden zich rond heur middel.
 Dit was hun het feest der verloving...
 Dan op den weg naar huis
 sprak Leendert met bevende stemme:
 'Dicht bij de kerk is een huizeken leeg,
 het is seffens te krijgen...
 Stellen we heden den dag!'

 Doch ze schudde het hoofdeken weigrend,
 Denkende: Eerst dient moeder
 geraadpleegd! Dan, met een glimlach:
 'k Brei dees kousen nog af,
 en dan kunt ge bepalen den trouwdag!'

's Anderendaags in de vroegte
 vertrokken de vaders ter scheepswerf,
 Toen nog de nachtelijke mist
 op de wateren rustte en de zon zich
 Nauwlijks vertoonde aan de kim.
 Tot ze gansch uit de oogen verdwenen
 Zagen hun vrouwen ze na.
 Met een zucht, - half vrees en genoeg -
 Kwamen ze weder van 't strand,
 waarlangs het gelukkige tweetal
 Toog met dien wieglenden gang
 aan de scheepslui eigen. Het spaargeld

Gingen ze goedsmoeds offren
 in ruil voor 't schip, dat hun arbeid
 Eerlang goed zou loonen.
 Een lach op het heldere wezen
 Stapten ze voort, nog hoorend
 het: 'Zorgt voor 't geld!' dat, beangstigd,
 Beide de vrouwen hen straks -
 al de twintigste maal bij het afscheid -
 Drukten op 't hart.
 Hoe zalig
 en snel voor Leendert en Gitta
 Ging die dag voorbij!
 Geen vrees, geen stille beschroomdheid
 Meer, die in zwijgen verschuilt.
 Onbekwaam was de woelige boezem
 Langer 't gevoel nog te stuiten!
 Al bevende zegde de jongling:
 'Liefste, op uw vriendlijk gelaat
 blonk nooit zoo'n hemelsche glimlach!
 Nooit in uw stralende blikken
 was zulke vervoering te lezen.
 Maar ook nimmer gevoelde ik
 in 't hart zoo'n zaligen weemoed!
 Schreiende heb ik gebeden
 te morgen, doch schreiend van vreugde!
 't Heil is te groot, dat de Hemel ons schenkt!
 o, moge het duren!
 Weze me uw liefde de rots,
 waaraan ik het dobberend schuitje,
 - Levensgeluk - vastmar,
 geen onweer deert me dan ooit nog!
 De ebbe, de vloed, niets vrees ik!
 Onwrikbaar maakt mij uw liefde!...? -
 'Vriend, sprak 't meisje, de Heer,
 de Algoede vervulle die wenschen!

Bouwen wij immer op hem!
 Geen heil, of het rust op zijn zegen!'

De avond viel. Op het strand
 reeds stonden de beide gezinnen
 De oogen gericht op de zee.
 Plots, jubelend, schalde het welkom
 't Naderend schip te gemoet,
 dat zich eindelijk gevlagd en met sneeuwblank
 Zeil in de verte vertoonde.
 De vrienden, de burenen, 't was alles
 Daar om den nieuwling te keuren
 en hartelijk tevens de hand te
 Drukken der blijde bezitters.
 't Was feest in de zusterenhuisjes,
 Volop feest! Luidruchtig gezang
 weerschalde tot 's avonds
 Laat, en de stemme van Leendert,
 ze galmde als een bronzene klokke
 Boven al de andere, klaar
 en trillend van innige vreugde.
 Gitta zat naast hem,
 stil luisterend, dronken van blijdschap.
 Lichtende gleed heur blik
 om den feestdisch rond en ze vouwde
 Dankend de handen te zaam.
 'Zoo 'n dag is genoeg in een leven!'
 Zeide ze stil... Doch ze wist niet, neen,
 wat een treurige waarheid
 Lag in 't bewustloos woord,
 en ze hoopte in de diepte des harten
 Grooter geluk!
 Daar nadert de dag,
 dat de zonen der visschers,

Bouwend op eigene krachten,
 den kamp met het leven beginnen.
 Harde, vermoeiende kamp,
 dat geworstel met stormen en baren,
 Om in de warlende kolken
 de prooi te vermeestren, die nauwlijks
 't Dreigend spooksels vermog
 te bezweren der dringende nooddrift!
 Doch waar de engel der min
 medeijvrend den zwakke ten strijd voert,
 Maakt hij van d'arbeid spel:
 't wordt alles dan licht en verblijdend.
 Menigen stonden op 't strand,
 nieuwsgierig, of de Anna-Maria -
 Zóó was der nieuwlinge naam -
 goed zee zou houden. De jongren
 Roemden op voorhand haar,
 want de jeugd looft immer het nieuwe!
 Maar hoofdschuddend en zwijgend
 beschouwden ze de oudere zeelui:
 Minder gerond was de boeg
 dan hun oog het gewoon was en 't slagzeil
 Scheen veel langer... dat spelde
 gevaar!... - En ter zijde, vergeten,
 Lag, ook vloedtijd beidend,
 't beproefdere schuitje, Suzanna
 Wie, wie dacht er op haar?
 Ze verwekte noch hope noch kommer...
 Slechts vier harten vervulde
 heur zicht met stille verwachting:
 Zou ze hun wenschen bekronen?
 tot werkelijkheid die herscheppen?
 Daar, met des broeders beminde,
 de blozende dochter des loodsen,
 Stond bij het vaartuig Gitta.
 De flinke gezellen erbinnen

Neigden zich voorwaarts nog
 om een woordje der liefde te fluistren.
 Breiende, breiende steeds,
 hare oogen ter neder geslagen,
 Luisterde Gitta en kleurde,
 tot Leendert al klagende zegde:
 ‘Heb toch wat deernis met ons!
 Zie ginds, hoe wimpels en vlaggen
 Fladdren om masten en spriet!
 Kom, geef me de kous van uw schouder.
 'k Hecht ze ten vreugdebetoon
 daarboven, dan hebben wij ook een
 Teeken der blijde herkenning!...’
 en stillitjes voegde op een schelmschen
 Toon hij erbij nog: ‘En, Gitta,
 in 't afzijn brei je de tweede!’
 Aan heur bevende lip
 hangt dralend het weifelend antwoord;
 Maar, als een eekhoorn vlug,
 is de jongling geklauterd ten masttop,
 Heeft er de zeemanskous,
 tropee van zijn liefde, bevestigd.
 Diep buigt Gitta het hoofd,
 maar toch, niet schaamte is 't alleenlijk,
 Die van het popelend hart
 tot de gloeiende wangen omhoogstijgt,
 Die als een dauw heur wimperen net.
 Is 't geluk? vrees? lijden?
 Waar is de scheidslijn, waar,
 in den menschlijken boezem, den maalstroom?

 Langzaam wies het getij;
 maar geen van de meisjes bespeurde,
 Hoe om hun enkels het zwalpte.
 De beide geliefden vergaten

Tijdig de zeilen te hijschen.
 Dan was het een spoeden, een werken;
 't Mocht voor de oogen der menigt
 toch niet mislukken, het proefstuk!
 't Lukte en des minnaars lach
 kwam vriendelijk Gitta ten afscheid
 Groeten op 't laatst en zijn stem
 weerklonk, opbeurend en guitig:
 'Brei gij spoedig de kous
 maar af!' ... Daar stonden nog lange
 Zwijgend de blijvenden, strak
 naar 't vluchtende zeiltje te turen,
 Dat als een zeemeeuw scheerde
 op het heffende, zwoegende water,
 Rustloos rijzend en dalend;
 tot eindelijk een stip in de verte
 Enkel er overig bleef.
 Ook dat nog verzwond in 't verschiet, als
 's Menschen bedrijvig bestaan
 in de maatloosheid van de tijden!

'Spoeden wij kerkwaarts nu!
 sprak fluistrend het bruidje des broeders,
 't Kinderlijk oog vol tranen
 en 't even nog blozend gelaat thans
 Kleurloos. Vragend, verwonderd
 een wijl aanschouwde ze Gitta.
 Waarom droefenis, vreeze?
 Wat dacht ze aan gevaren, aan onheil,
 't Malle, 't onnoozele kind!
 Zie, zacht is de bries en gestadig!
 Niet een wolkje in de lucht...
 En toch beefde ze, toen op heur schouder
 't Hoofdeken zonk van de schreiende bruid.
 Diep zuchtende sprak ze:

‘Kom, ja, kom!’ want schielijk
 had vrees heur harte bevangen!
 Knielende bleven ze lang
 in de sombere kerk, voor 't beeld van
 Haar, die genoemd wordt: Sterre der zee.
 Met den vurigsten hartstocht,
 Innig de handen te zaam
 bad Gitta enkel de gunst af
 Nimmer te moeten betreuren
 't vergaan des beminden op zee. Doch
 Nauwlijks sprak ze het woord,
 haar boezem vervulde 't met afschrik.
 Maar, als ze 't nevelig oog
 stil biddend verhief tot het outaar,
 Scheen 't of het marmeren beeld
 plots levende werd en de Heilge
 Voorwaarts neeg, glimlachend
 de bede aanvaardde en ze toestond.
 't Werd al gejubel en vreugd
 in het poppelend harte; de schrik was
 Schielijk vergaan. En met lustigen tred
 ging haastig ze huiswaarts:
 Moederken wist geen woord nog
 van wat er gebeurd was, en daarom
 Was het, dat ze uitstel vroeg,
 en de breikous, zegde zij, afmoest!

Nu was het tijd om te spreken!
 Alleen was moeder en Gitta
 Zette zich neder bij haar.
 Hoe kwam het, dat telkens het woord bleef
 Haapren aan 't bevende lipje?
 dat dieper en dieper het aanzicht
 Zonk op de hijgende borst
 en het gloeiende rood op het voorhoofd

Zweefde? Toch eindelijk: 'Moeder,
 ge moest eens weten, wat Leendert
 Gisteren vroeg!....' Dan, gebroken
 was 't ijs; en het hart van de maged
 Legde zich bloot voor 't moederlijk oog
 als een meer van kristal, dat
 Glinstert bij 't stralen der zon.
 Geen schuilhoek bleef in het duister,
 Niets werd moeder verheeld;
 't werd alles gezegd, ook dát, wat
 Enkel een stamelend woord
 voor uiting vindt: de verrukking,
 't Wondere, vreemde gevoel,
 dat in 't hardste gemoed soms weekheid
 Brengt! Toen zonk op den boezem
 der moeder het hoofd van het bruidje;
 Toen, op dat hoofd kwam neder
 de rijkste, de schoonste der zegens,
 Die, welke eene minnende vrouw
 in het diepst van heur moedergevoel gaat
 Putten en uitstort voor
 Gods troon in een vurige heilbeël

Zachtekens gleed nu de zon
 op de westlijke kust en ontdeed zich
 Langzaam aan van den middaggloed,
 zoo vurig en schittrend;
 Maar in zijn dalende pracht
 scheen lieflijker, milder het zonlicht.
 Eenzaam zat, op een top
 van 't geduinte, 't verheerlijkt gelaat vol
 Droomrige vreugd, de gelukkige bruid.
 Doch al weidden heur blikken
 Gansch den gezichtskring af
 in bewustloos zoete verwachting,

't Breiwerk vorderde snel
 in de nijvrige vingeren; immers
 Dobbele vreugd zou 't zijn
 met den welkomsgroet bij het landen
 Tevens den vriend het geschenk,
 - niet groot, maar rijk in bedoeling, -
 Stil in de handen te spelen.

 Er hoefde dan vrage noch uitleg
 Meer. En ze lachte en ze bloosde,
 en ze breide, ze breide nog sneller!...
 Was ook iedere steek
 geen schree tot het nakende doeleind?
 't Droombeeld nader brengend
 de fata-morgana, die duidelijk
 Teekent, als lage ter hand,
 wat nog ver, ja, buiten bereik is.

Lokkende liefdesoase,
 gij aardsch paradijs, zijt ge waarlijk
 Niets dan het werk der verbeelding?
 Is 't enkel van ver, dat ge schoon zijt?
 Zinkt ge in een nevel ter neer
 voor 't oog des vermetelen, die uw
 Zalige vreugd, uw bekoorlijke rust
 wil smaken en hoopvol
 Naakt het verleidelijk beeld,
 waarmede ge lachend hem aanlokt?
 Velen vervloeken uw naam,
 die eenmaal, door uw gevele, de
 Harde vermoeiende baan
 van de strevende plicht, van den arbeid -
 - De eenige rechte - verlieten,
 en dan, op het einde des dwaalwegs
 Zagen verzinken in 't niet,
 wat zij alles ter offering brachten!...

Zalig dan hij, die den waan
blijft huldigen, wien het ontzegd is
Nader te treden: hij moet
niet weenen op 't puin van zijn droombeeld.
Hem blijft immer 't geloof...
ja, hope, de balsemig zoete,
Sterft nooit weg in zijn boezem:
ze wijst hem op beter dan 't heden!
Stil zag Gitta na,
hoe de zonne de wateren kust,
Hoe van een purperen wolk,
heur blinkenden, schitterenden troon, zij
Neergleed, statig en kalm,
in hun glinstrenden, rustigen schoot. En
't Was of ze thans voor 't eerste
betrachtte dat heerlijke schouwspel!
't Was of ze blind was geweest
voordezen. Bewonderend vouwt ze,
Dankend, de handen te zaam,
en de tranen, die zachtekenen vlieten
Spreken van lijden noch vreeze:
ze spreken van zalige ontroering!
Valer en bleeker nog worden
de glimmende kleuren in 't Westen,
Smelten te zaam tot een blauwig opaal;
en de neevlen des avonds
Dalen op 't stemmige vlak
dat de bries met heur adem berimpelt.
'Morgen!' dus fluistert de maged.
En traagzaam rijst ze, het breiwerk
Nauw op den boezem gedrukt,
op dat hart, zoo vol van de toekomst.
Droomerig dwaalt ze, tot waar
aan den voet van 't geduinte, het gaanpad
Loopt voor 't hutje van een,
die de stormen tot weduwe maakten,

Weinige maanden geleen.

Daar zit ze, de droeve, met smart haar
 Talrijk kroost te beschouwen,
 aan 't woelen en 't spelen in 't ronde:
 't Weet niet eens wat al zorgen
 en kommer op 't moederlijk aanzicht
 Spreiden die droefheidswaas!
 Die vrouw is alleen met het lijden!
 Maar, als de toovrende roede
 der liefde een boezem beroerd heeft,
 Schiet, als een zaad, dat ontkiemt,
 al het menschelijk schoone te voorschijn:
 Mildheid, teeder geduld,
 opoffering, vredige blijheid,
 Weeldriger echter dan al,
 zoet meelij, wondere balsem,
 Die ook 't krankste gemoed
 in verkwikkenden sluimer kan sussen.

Naast die vrouw zat Gitta neer
 en aanhoorde de rouwklacht;
 Weldoend rezen de tranen,
 den brandenden boezem een laafnis.
 Dan, waar treurnis der droeve
 ze ontwong, daar weende in erbarming
 Ook de gelukkige mede.
 Als ze heenging, volgden een tijd nog,
 Dankbaar, de oogen der weeuw,
 haar op en ze bad in heur harte:
 'Moge de Heer zulk jammerlijk lot
 u sparen, gij brave!
 Gitta bleef in den huislijken kring
 stilzwijgend. Dien avond
 Vroeg men verwonderd zich af
 wat er lag op heur droomerig wezen,

Nimmer nog had men 't gemerkt:
 een helderen, schittrenden lichtglans
 Was 't, die 't zachtblauw oog
 zich ten deele bewust was; het bleef steeds
 Nedergeslagen. Alleen
 voor moeder was 't raadsel verklaarbaar.
 Later, op 't zoldervertrek,
 voor 't wrakkige, bevende raamken,
 Hield op de zilveren maan -
 de vertrouwling van droeven en blijden -
 Lang nog de maged den blik.
 Ze bedacht, hoe Leendert wellicht, nu
 Juist dees eigenste stond
 ook opwaarts de oogen gericht, aan
 Haar, aan het weerzien dacht.
 En dan lei ze zich vredig ter ruste,
 Peinzend alleen aan morgen.
 En slapende bleef nog de glimlach
 Zweven op 't zoete gelaat
 en het hart bleef popplen van vreugde!...

Hel schijnt immer de maan
 en ontelbaar pinken de starren
 Gaande hun nachtelijke ronde.
 Tot westwaarts over de zee een
 Dreigende wolk zich vertoont,
 die opklimt hooger en hooger,
 Blauwzwart groeit weldra
 op de kimme, nog schittrend van maanglans,
 De omtrek aan van het zwerk,
 dat met onheilsvleugelen voortdrijft.
 Verder en verder verspreiden
 de donkere vlokken, van Noord naar
 Zuid en van West naar Oost.
 Het fantastische licht van de maan breekt

Soms nog de woelende drift
 en bevolkt met gespookte en met schimmen
 Hemel en water en duinen.
 Gedoofd is de glans van de starren!
 Dichter en dichter te zaam,
 tot een drukkend, benauwend gewelf, is
 't Wolkengevaarte gedrongen.
 Als lood is het water, beweegloos.
 Zwijgende schijnt het te wachten,
 of 't vreesde de ramp te verhaasten...
 Plots, door 't nachtfloers heen,
 breekt, oogenverblindend, een lichtstreep,
 Klieft, als een pijl van den boog,
 met een spookrigen glimmer het luchtruim,
 Tastbaar makend in 't ronde
 het walmende, broeiende duister;
 Sterft, zoo even ontstaan.
 Doch het sein tot den kamp is gegeven:
 Klaterend rolt door 't rillende ruim,
 de vervaarlijke donder,
 Rolt, als een dreunend gebod,
 langs water en wolken en luchtlaag;
 Breekt, half moe, weer uit
 in ontembaar plettrende woede;
 Tot uit de wolken een stroom
 luid plassende druppelen neervalt;
 Tot zich de steigrende golven
 uittartend ten hemel verheffen,
 Klotsend en wielend en schuimend,
 als dreef hun een menschlijke hartstocht;
 Tot, om 't verlorene rijk,
 dat de bovenste en de onderste waatren
 Woedend elkander betwisten,
 de gierende winden in 't strijdperk
 Treên, met gehuil en gesis
 doorworstlend hun eigene renplaats! -

Ei, wat gewordt er van 't huikje,
 dat dobbert te midden van 't woeden?
 Wat van den mensch, wat van den worm,
 die zich klampt aan den nietigen stroohalm?
 Heere, Gij weet, Gij alleen,
 waarom door blinde natuurkracht,
 Hij, dien Ge schiept als uw beeld
 en een geest gaaft, meester der stofte,
 Zwicht en vergaat! Waarom,
 als zijn bede bezwerend tot U stijgt,
 Die toch de stormen beheert
 en de windbui houdt in een leiband,
 Doof aan zijn smeeken Ge blijft! -
 Niet ons, maar U is het oordeel!
 Onrust heerscht er en angst
 in de woning van menigen visscher.
 Schreiende vraagt men zich af,
 of men ooit nog den moedige zien zou,
 Die vol leven en hoop
 voor 't lieve gezin aan het werk toog
 Weinige stonden te voren.
 In beide de zusterenhuisjes
 Klimt tot vertwijfling de vrees!
 Niet vader alleenlijk en eega
 Worden met tranen bedacht!
 Ook zoon! ook broeder en bruijom!
 Stil in de woonplaats zitten
 zij allen vereenigd; men hoort er
 Niets dan het preevlen van beden,
 dan zuchten en weenen, gesmoord half,
 Maar door snikken en kreten
 verakeligd soms!

Tot den morgen
 Bleven ze samen in angst.
 Door 't vlokkige wolkengordijn scheen

Nakend der dagtoorts licht.
 En de storm, in de verte nog woedend,
 Sloeg met zijne nare bedreiging
 de harten der treurenden neder.
 Toen, in den huislijken kring
 zag moeder dat ééne te kort schoot:
 Gitta, de eenige, zij,
 die 't gevaar der afwezigen koel liet! -
 Of, was het slaap, mêelijdenden vriend,
 die beveiligend zweefde om
 Haar en de spooksels verdreef?
 'Arm kind! zei moeder al zuchtend,
 Kondet ge lang zóó slapen!
 Behoedzaam klom ze op het trapje -
 't Mocht niet kraken! - en zachtjes
 beroerde ze de ijzeren deurklink,
 Trad dan ter bedspand toe,
 gansch stil.... Maar, maar, ijdele voorzorg!
 Ledig was 't leger!... Een wijl
 stond moeder onthutst en beweegloos.
 't Was, of het bloed haar stolde
 in den boezem!... In 't hol van den nacht, door
 't Onweer! Gansch alleen!...
 Licht, fluisterde hope, die worstlend
 D'angst met zijn tranen verdrong,
 licht ging ze met andren om Leendert
 Schreien, of wou ze zijn moeder
 vertroosten. - Op de eigenste stonde,
 Regen noch stormwind vreezend,
 gespoord door moederlijke onrust,
 Klopte ze aan 't raam daarnaast,
 ongeduldig verbeidend het antwoord.
 Dralende klonk: 'Wie daar?' -
 'Och haast u! open! om Gods wil!
 Gitta is hier, niet waar?'
 Doch verwondering lag op het aanzicht,

Dat in de deurspleet kwam;
 ter ontkenning bewoog zich het hoofd. 'Hoe?
 Wat? Niet hier?... Ook thuis
 is ze niet! Waar mag ze dan wezen?
 Wanhoop dreef ze aan 't strand
 wellicht, om er Leendert te wachten!
 Spoedig, we halen ze weer!
 Kom mee; och! ik beef en ik sidder!
 Angstvol zwijgende liepen ze voort;
 en genaakten het paalhoofd.
 Niemand, niemand daar!
 al onnoodig het turen en 't zoeken!
 Maar op de leuning, zie!
 iets hangt er te fladdren... een halsdoek!
 'God! 't is de hare!' was al
 wat de moeder in woorden kon uiten.
 Maar heur oogen, verwilderd
 gericht op den wielenden schuimpoel
 Zochten er Gitta's lijk!
 Geen twijfelen stremde den traanvloed!
 Echter, een andre was daar,
 wier ziel meer rampen bevroedde.
 Leenderts moeder, het hart
 aan 't bloeden van droefnis en onrust,
 Staarde verschrikt in de diepte
 op het drijvende wrak van een schuitje,
 Planken, en zeilen, in 't schuim
 van de branding aan 't zwalpen! O hemel!
 Wiens, wiens schip is vergaan?
 'Kom, 'k zie ginds ver op den oever
 Stukken van sloopstuig liggen.
 Ik beef om de grootte van 't onheil!
 Strak op 't gelaat van de sprekende,
 als hoorde ze zonder begrijpen,
 Richtte de vrouw heur oogen
 en volgde dan, zwijgend en traag, den

Hield op de lucht of de zee
 heur aandacht immer gevestigd.
 't Andere gold haar niets:
 haar leven was hopen en vreezen!
 Stil op een duintop zat ze
 soms uren en uren, te zeewaart
 Blikkend, verduelig. Bij koude
 en bij storm, als bij nacht en bij ontij
 Zwierf ze op het eenzaam strand,
 waar roekloos gierend de windvlaag
 Speelde 't onhandige spel,
 dat, als 't noodlot, alles tot stuifzand
 Keert, wat in rustiger tijden
 tot bouwgrond strekte aan 't vertrouwen.
 Menige Lente begon,
 bracht geurig gebladerd en bloemen....
 Menige Herfst trok voort
 met zijn sleep van verwelkende schoonheid...
 Velen betraden en eindden
 den weg, die de wieg van het graf scheidt....
 Maar in het hart dier bruid
 leefde altoos stille verwachting.
 Wit was heur haar, en gekromd heur rug;
 ja, kindren, die ze eertijds
 Had in heur armen gedragen,
 die blikten op haar uit de hoogte;
 Lang op het kerkhof lagen
 in rust haar vader en moeder;
 Maar vroeg iemand ooit
 heur jaartal, 'Twintig' was 't antwoord.

 Menig bejammerde 't lot,
 dat der zeemansbruid was beschoren,
 Heellijk vergetende, dat,
 waar alles verging in den omtrek,

Waar 't onbestendige heerschte,
 - het eenig bestendige op aarde -
 Zij heur hope behield!

Wie zag niet vaak weemoedig
 Weer op zijn bloeitijd, vóór
 nog de vingren der killige ontgoochling
 't Lieflijke bloemken der hoop
 aan den tengeren stengel ontrukten?
 't Brak eerst los, in zijn jeugdige pracht,
 uit het kelkje der onschuld,
 't Legde het diepst van zijn hart
 voor 't streelend geglans der gelukzon
 Bloot, niet eens nog bewust,
 hoe 't vuur, dat zijn weelde ten top voer
 Alles in asch zou keeren
 Nog voor 't verstrijken des bloeitijds!

't Heden was Gitta een droom,
 ze leefde in het gisteren en 't morgen.
Gisteren, als Leendert vertrok
 met een helderen lach op het aanzicht,
 Met op zijn mond heur naam,
 in zijn hart heur stille belofte,
 Met aan den top van zijn mast
 het veroverde pand der belofte.
Morgen, de zalige dag,
 die de scheiding bekroont met het weerzien,
 Morgen, die 't dorstende harte
 met jubel en heil zal verzaden,
 Die in 't gebouw der verwachting
 de sluitsteen voegt der gewisheid

Morgen! toch eindelijk verscheen hij!
 een woelige, stormige herfst dag.

't Nachtljik gehuil van den wind
 gierde over 't gehelmde geduinte,
 Teisterend 't armige gras,
 dat al zuchtend en rillend ter neer boog.
 Pijlsnel schoten de wolken,
 en kruisten in iedere richting
 't Hemelgewelf, dat een renbaan leek
 en gedaanten vertoonde,
 Nu, schrikbarende groot
 en vervaarlijk, dan nietig als 't stuifmeel,
 Door het gedraai van den molen
 gestrooid op den adem der winden
 Woest was het klimmen des vloods
 en het woelige branden der baren
 Dekte den oever met schuim.
 Als een reus in het heetst van den veldslag
 Ringsom hevig bestormd,
 stond diep in het bruisende water,
 Krakend en dreunend, doch pal,
 onberoerlijk, de stevige paalbrug.
 't Sop sloeg over en rond
 haar henen en dreeg met verdelging
 Wie zich te dicht zou wagen!
 Doch niemand durfde 't beproeven.
 Ja! daar nadert een vrouw!
 Haar schijnt het of ginds, in de verte,
 Dobbrend op zwoegende schuim
 er een scheepje ten oever zijn baan zoekt.
 'Leendert, mijn lief!' spreekt blijde
 de mond en een zalige glimlach
 Speelt op het rimplig gelaat -
 als een zweemsel van jeugd en van schoonheid,
 Lang, zoo lang al verwelkt!
 Trotseerend gevaar en bedreiging
 Schrijdt ze ter paalbrug toe,
 niet merkend de stemme, die angstvol

Roept: 'Moei Gitta! Keer!
 Keer weder! wat loopt ge den dood in?'
 Schreiende ziet haar 't kind
 stoutmoedig aan iederen heipaal
 Vast zich klampen ten steun,
 doch het durft niet volgen! Dan ijlings
 Spoedt het zich huiswaarts henen,
 beseffend den aakligen toestand.

Aanstonds keerde het weder,
 zijn vader ter plaatse geleidend,
 Die, hoofdschuddend en treurig
 genaakte het schokkend gevaarte.
 'k Heb voor 't laatst u gezien,
 mijn zuster;' dus sprak hij al gaande.
 Loeiende zweepten de golven
 hun schuim langs 't druipende gaanpad;
 Maar geen menschelijk wezen
 ontdekte het oog van den visscher.
 'Blijf hier wachten, ik ga...
 of het redden nog mogelijk ware!'
 Zei hij aan 't weenende meisje
 en zuchtte in zich zeiven: 'te laat is 't!'

Worstelend streefde hij voort,
 't hoofd biedend aan water en windvlaag.
 Nutloos echter zijn moed!
 aan de leuning zich klampende tuurde
 Hij in het wielend geklots.
 Geen lijk! geen teeken van leven
 Mochten zijne oogen ontwaren.
 En langzaam keerde hij weder.
 'Moest ge dan nog zóó sterven?
 Is dat nu 't eind van uw wachten?'

Kloeg hij in 't diepste zijns harten.
Dan greep hij de hand van zijn dochter,
Huiswaarts tiegend met haar.
Niets vraagde het kind, doch het weende....

Niemand zag er de dolende vrouw
nog weder. Doch zóó niet
Eindt de vertelling, die Meken
al kuchend herhaalt bij het haardvuur,
'Wijl daarbuiten de zee
haar klaagtoon jammerend aanheft;
'Wijl op het zwijgende stadje
de stormwind ratelend losbreekt,
Vreeze verspreidend en angst;
en de luiken aan 't schudden en beven,
Nauwelijks weerstand biên;
en de deur, in de krassende hengsels,
Rammelt en knettert en kraakt...
Zóó eindig Mekens verhaal niet!

Schuddend beweegt haar hoofd
en met bevende stemme, geheimvol
Voorwaartsbuigend tot hen,
die bleek van den angst het aanhooren,
Fluistert ze: 'Kinderen, hoort!
In het klotsend gewoel van de golven
Sleepte de windvlaag heur;
doch ze vond niet hem, dien ze minde!
Want, als het stormt in den nacht,
als de schepe op 't water in nood zijn,
Zwerft ze op den top van 't geduint,
droef jammerend, kermend als voormaals
Roepend: 'o Leendert, mijn lief!
Keer weer, keer weer bij uw Gitta!'

Daarom is 't, - als in scharen
 de vrouwen en kindren en grijsaards
 Trachtend met kommer in 't hart
 naar zonen en vaders en egaas,
 Raadloos d'oever betreden -
 dat over hun schouder, ten duinkant
 Angstig ze wenden den blik,
 en dat dikwijls weenende kleinen
 't Aanzicht schrikkende bergen
 in 't waiende kleedsel der moeder.
 Immers, wanneer op eene hoogte
 de schimmige beeltnis van Gitta
 Spookt, heur klagende stem
 zich verheft, in 't gehuil van de stormen
 Duidlijk herkenbaar, dan,
 dan sterft in de boezems de hoop! dan
 Moeten de duurbre vergaan!....'

Zoo werd zij een bode der droefheid,
 Gitta, de juichende maagd,
 wiens oog weerglansde van heil en
 Vreugd, wiens jubelend hart
 eens was als het tuimelend golfken,
 Spelend in zonnegestraal.
 Schimme haar heeft tot een dreigende
 's Onheils roede gemaakt!
 Waar andren in rustigen vrede
 't Kerkhof mogen bereiken
 en stille, vergeten, er slapen,
 Moet ze ten eeuwigen dage
 bij gansch de bevolking der zeekust
 't Dreigend gevaar, de onverbodlijke ramp
 in heur eigen gestalte
 Dolend en spookend verbeelden.

‘Doch eens, zegt Meken al zuchtend,
Komt er een andere tijd!
Dan ten einde is het zoeken en trachten!
Gitta vindt haar Leendert,
en al die slaafden en leden
Krijgen vergelding en loon!
die vermoeid zijn, vredige ruste!

Eenmaal komt die tijd...
Niet lang meer!’ prevelt ze zuchtend.